

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA  
EKONOMICKÁ FAKULTA**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

2014

Veronika Juříčková



VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA  
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Podpora konkurenceschopnosti Evropské unie prostřednictvím Strategie Evropa 2020

Support of EU Competitiveness Through Europe 2020 Strategy

Student: Veronika Juříčková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Michaela Staníčková

Ostrava 2014

## Zadání bakalářské práce

Student: **Veronika Juříčková**  
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**  
Studijní obor: **6210R004 Eurospráva**  
Specializace: **00 Eurospráva**  
Téma: **Podpora konkurenceschopnosti Evropské unie prostřednictvím Strategie Evropa 2020**  
**Support of EU Competitiveness Through Europe 2020 Strategy**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretická východiska konkurenceschopnosti
  3. Koncept konkurenceschopnosti v pojetí Evropské unie
  4. Strategie Evropa 2020 jako nástroj podpory evropské konkurenceschopnosti
  5. Závěr
- Seznam použité literatury  
Seznam zkratk  
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce  
Seznam příloh  
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:


- KADEŘÁBKOVÁ, Anna a kol. *Růst, stabilita a konkurenceschopnost*. 4. vyd. Praha: Linde, 2008. 392 s. ISBN 978-80-86131-79-5.
- KLVAČOVÁ, E., J. MALÝ a K. MRÁČEK. *Základy evropské konkurenceschopnosti*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-54-2.
- WORLD ECONOMIC FORUM. *The Europe 2020 Competitiveness Report: Building a More Competitive Europe*. Geneva: World Economic Forum, 2012. ISBN 978-92-95044-43-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.


Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Michaela Staníčková**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

  
Ing. Borís Navrátil, CSc.  
vedoucí katedry



  
prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová  
děkanka fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. “

V Ostravě dne 9. května 2014

.....  
Veronika Juříčková

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Ing. Michaelle Staničkové za její vedení, odborné rady, cenné připomínky a věnovaný čas při psaní mé bakalářské práce.

## Obsah

1	Úvod.....	5
2	Teoretická východiska konkurenceschopnosti.....	7
2.1	Teoretické vymezení a pojetí konceptu konkurenceschopnosti .....	7
2.1.1	Mikroekonomická úroveň konkurenceschopnosti.....	8
2.1.2	Makroekonomická úroveň konkurenceschopnosti.....	10
2.1.3	Regionální úroveň konkurenceschopnosti .....	13
2.2	Možnosti měření a hodnocení konkurenceschopnosti.....	15
2.2.1	Měření a hodnocení konkurenceschopnosti na podnikové úrovni .....	16
2.2.2	Měření a hodnocení konkurenceschopnosti na národní úrovni.....	18
2.2.3	Měření a hodnocení konkurenceschopnosti na regionální úrovni.....	21
3	Koncept konkurenceschopnosti v pojetí Evropské unie .....	25
3.1	Vymezení konceptu konkurenceschopnosti v pojetí EU.....	25
3.2	Měření a hodnocení konkurenceschopnosti v podmínkách EU .....	27
3.2.1	Lisabonská strategie .....	31
3.2.2	Hodnocení Lisabonské strategie – strukturální ukazatele .....	33
3.3	Specifika ekonomických systémů členských států EU.....	38
3.4	Možnosti zvyšování konkurenceschopnosti EU a potenciál dalšího rozvoje.....	42
4	Strategie Evropa 2020 jako nástroj podpory evropské konkurenceschopnosti.....	45
4.1	Důvody vzniku Strategie Evropa 2020.....	45
4.2	Základní vymezení Strategie Evropa 2020.....	48
4.3	Implementace a perspektivy naplňování Strategie Evropa 2020 na úrovni EU .....	52
4.4	Realizace cílů Strategie Evropa 2020 na úrovni České republiky.....	61
5	Závěr.....	69
	Seznam literatury.....	71
	Seznam zkratk .....	80

Seznam tabulek, grafů a obrázků

Prohlášení o využití výsledku bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy



# 1 Úvod

Tématem bakalářské práce je podpora konkurenceschopnosti Evropské unie prostřednictvím Strategie Evropa 2020. Důvodem výběru tohoto tématu je stále se zvyšující tendence sledování a měření konkurenceschopnosti na mikroekonomické, makroekonomické a regionální úrovni. Tento trend sledování konkurenceschopnosti je skloňován již řadu let, přičemž jeho první významná zmínka v pojetí Evropské unie byla z roku 1994, kdy vznikla tzv. *Bílá kniha*. Součástí dokumentu byla totiž i zpráva o stále se zhoršujícím konkurenčním postavení Evropské unie vůči jejím největším obchodním rivalům, tj. USA a Japonsku. Už v té době Unie výrazně zaostávala v oblasti zaměstnanosti, vývozu na světové trhy a ve vývoji nových produktů.

Koncem 90. let 20. století Evropská unie čítala přes 15 milionů nezaměstnaných lidí, potýkala se s nízkou úrovní rozvinutosti v sektoru služeb, zvětšující se propastí v kvalitaci zaměstnanců a vůbec nejkritičtější situace vyvstávala na povrch v oblasti výzkumu a inovací, kdy evropské podniky investovaly do nových technologií podstatně méně než jejich světoví konkurenti. Proto bylo potřeba vytvořit strategii, která by byla přijatá všemi členskými státy, a zároveň reagovala na zhoršující se ekonomickou situaci Evropy.

Prvním takovýmto uceleným dokumentem se stala *Lisabonská strategie*. Ta byla přijata Evropskou radou na jaře roku 2000 a ratifikována tehdejšími patnácti členskými státy. Jejím cílem bylo vytvořit z Evropské unie nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku světa, která by byla schopná udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy, větší sociální soudržností, to vše s přihlédnutím k životnímu prostředí. Strategie, kterou členské státy aplikovaly po dobu čtyř let, vykazovala ovšem naprosto odlišné hodnoty, které se ani vzdáleně neblížily vytyčenému cíli. Stejně tak i doposud největší rozšíření Evropské unie v roce 2004 bylo pro nových deset členských států výzvou v oblasti konkurenceschopnosti. V reakci na tuto situaci Evropská komise roku 2005 s revidovanou verzí Lisabonské strategie, která stanovila menší počet reálnějších cílů. Bohužel ani tato skutečnost nezamezila tomu, aby konečné výsledky v roce 2010 nebyly v neprospěch Lisabonské strategie. Podle Evropské komise bylo hlavním důvodem selhání především stanovení přespříliš velkého množství ambiciózních cílů.

Nadcházející desetiletá *Strategie Evropa 2020*, která byla schválena Evropskou radou 17. června 2010, zdůrazňuje potřebu konkurenceschopnější ekonomiky a dostává tak tuto problematiku zpět do popředí zájmů Evropské unie. Evropská komise proto při přípravě nové

strategie růstu a zaměstnanosti pro časový úsek 2010-2020 vzala v potaz výtky vůči předešlé, Lisabonské strategii, a dala tak vzniknout nové strategii Evropa 2020. Ta vychází z vzájemně se doplňujících priorit, jimiž jsou inteligentní růst, růst podporující začlenění a udržitelný růst. Evropská unie tímto také, mimo jiné, reaguje na nepříznivé důsledky celosvětové hospodářské krize, zapříčiněné americkým hypotečním trhem. V této strategii je spatřován obrovský potenciál, který má pomoci Evropské unii nejen vymanit se z celosvětové krize, ale i připravit ekonomiky členských zemí na následující desetiletí a vytvořit tak představu evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století.

Cílem bakalářské práce je vymezení konceptu konkurenceschopnosti a přístupu k jeho hodnocení, a následná deskripce evropských růstových strategií s konkrétním zaměřením na implementaci naplňování cílů Strategie Evropa 2020 na úrovni České republiky.

Bakalářská práce je rozdělena do tří tematických kapitol, doplněných o úvod a závěr. První kapitola se zabývá teoretickým vymezením a pojetím konceptu konkurenceschopnosti na mikroekonomické, makroekonomické a regionální úrovni. Součástí této kapitoly jsou i přístupy k měření a hodnocení na všech zmíněných úrovních. Druhá kapitola bakalářské práce je věnována vymezení konceptu konkurenceschopnosti v pojetí EU, možnostem jeho měření a hodnocení pomocí žebříčků konkurenceschopnosti, také je zde obsažena základní charakteristika Lisabonské strategie a závěr této kapitoly doplňují možnosti zvyšování konkurenceschopnosti EU, včetně potenciálu dalšího rozvoje. V rámci třetí kapitoly jsou zdůvodněny hlavní důvody přijetí Strategie Evropa 2020 spolu s její základní charakteristikou, způsobem implementace vytyčených cílů jak na úrovni Evropské unie, tak i na úrovni České republiky.

Základem pro vypracování závěrů bakalářské práce byly údaje z databáze Evropského statistického úřadu (Eurostat), přičemž získané údaje byly použity pro názorný vývoj zkoumané problematiky a hodnocení na úrovni Evropské unie a České republiky.

## 2 Teoretická východiska konkurenceschopnosti

Ekonomický rozvoj je v současné době neodmyslitelně spojen s pojmem konkurenceschopnost, jako se základním měřítkem dlouhodobé úspěšnosti nejen firem, ale i států a jednotlivých regionů. V této kapitole se budeme zabývat podrobnějším členěním konceptu konkurenceschopnosti a to na mikroekonomické, makroekonomické a v neposlední řadě regionální úrovni. Je totiž nesmírně důležité znát definici této problematiky, abychom mohli přistoupit k jejímu měření. Možnostem měření a hodnocení konkurenceschopnosti, která jsou poměrně hůře definovatelná než konkurenceschopnost sama, se tedy budeme věnovat v druhé podkapitole.

*Stephan Garelli* tvrdí, že „konkurenceschopnost je jako dostih. Nejde v něm o to běžet dnes rychleji, než jste běželi včera. Jde o to běžet rychleji než všichni ostatní koně“ (Klváčová, 2007, str. 9).

### 2.1 Teoretické vymezení a pojetí konceptu konkurenceschopnosti

V současné době se stal pojem konkurenceschopnost předmětem zájmu mnoha ekonomických analýz. I přesto, že neexistuje jednotné vymezení tohoto pojmu, lze s určitostí říci, že se konkurenceschopnost stala jedním ze základních měřítek hodnocení výkonnosti ekonomik. Konkurenceschopnost je tedy odrazem úspěchu území (stát, region) v širším srovnání. V neposlední řadě i růst konkurenceschopnosti daného území patří k hlavním prioritám hospodářských politik.

Konkurenceschopnost<sup>1</sup> se stala v současném vyspělém a globalizovaném světě jednou z nejsledovanějších a nejdiskutabilnějších charakteristik národních ekonomik. Zájem o tuto problematiku ze strany politiků a akademických pracovníků se začal rozvíjet především od 80. let 20. století, což bylo spjato se strukturálními krizemi a růstem nové konkurence ve světové ekonomice. Byl to převážně úspěch asijských zemí<sup>2</sup>, jež přivedly politiky v USA a

---

<sup>1</sup> Pojem konkurenceschopnost má původ v latinském *cumpetere*, kde sloveso *petere* znamená jistou spolupráci. Podstatné jméno konkurenceschopnost postrádá přesný lingvistický výklad a to i ve světoznámém anglickém jazyce, kde je pouze definováno adjektivum *competitive*, sloveso *compete* a substantivum *competition*. Naopak *competitiveness* je definováno pouze jako odvozené slovo. Jak bude patrné z následujících částí, právě tento nejasný lingvistický výklad je kámen úrazu pro jednotné definování konkurenceschopnosti (Beneš, 2006).

<sup>2</sup> Jednalo se především o země jihovýchodní Asie, čili Honkong, Singapur, Tchaj-wan a Jižní Koreu. Úspěch těchto zemí spočíval v produkci levnějšího asijského zboží, které vytlačilo zboží domácí (Centrum evropských studií, 2007).

Evropě k myšlence, jak takovéto konkurenci čelit a dostat se tak zpět k udávání směru v oblasti konkurenceschopnosti.

### 2.1.1 Mikroekonomická úroveň konkurenceschopnosti

Poměrně nejjednodušším vymezením pro konkurenceschopnost je mikroekonomické **pojetí** na úrovni firmy. Otázkou však zůstává, na základě čeho se v dnešní době posuzuje úspěšnost firmy. Lze s určitostí říci, že odpovědí na tuto otázku bychom patrně získali klíč k objasnění mikroekonomické konkurenceschopnosti.

Ale i v tomto případě není definice zcela jednoznačná a to především z toho důvodu, že konkurenceschopnost lze chápat jak v **absolutním**, tak i v **relativním smyslu**. Pokud se budeme zabývat absolutním pojetím, jedná se tedy o firmy, které působí na trhu a současně dosahují pozitivních výsledků ve své činnosti. V relativním smyslu se konkurenceschopnost firmy odvozuje od toho, jaké je její postavení na trhu vůči ostatním firmám. Z dlouhodobého pohledu je pak základním kritériem pro konkurenceschopnost firmy to, zda se dokáže přizpůsobovat měnícímu se tržnímu prostředí (Viturka a kol., 2010).

Mikroekonomická konkurenceschopnost je definována poměrně přímočaře, především v souvislosti se schopností firem vytvářet zisky a soutěžit s ostatními firmami, jež působí na trhu. Konkurenceschopnost firmy spočívá na výdělečné činnosti vytváření produktů, které splňují požadavky trhu nejen po stránce ceny, ale i kvality, Firma má možnost získat větší podíl na trhu pouze v tom případě, že je na daném trhu více konkurenceschopná. V opačném případě, tedy pokud firma nedokáže konkurovat jiným firmám, klesá podíl na trhu a firma je nucena z něj odejít (Cambridge Econometrics, 2004).

Konkurenceschopností podniků čili firem, rozumíme schopnost podniků poskytovat výrobky a služby stejně nebo efektivněji než jejich významní konkurenti (Porter, 2003). Jedna z mnoha definicí zní: „*Podnik je považován za konkurenceschopný tehdy, jestliže je schopen udržet se na trhu a pokud možno zvyšovat svůj tržní podíl*“ (Klváčová, 2007, s. 11). Nedílnou součástí je i fakt, že podnik musí být schopen dostát svých závazků a to vůči státu, kterému musí řádně odvádět daně, rovněž vůči zaměstnancům a akcionářům, kterým je potřeba a především povinnost vyplácet smlouvené odměny v podobě mzdy či dividendy. V neposlední řadě je potřeba splácet bankám úvěry z půjček, dodavatelům platit za dodaný materiál, suroviny, polotovary popřípadě stroje a zařízení. Podnik může svůj souboj s konkurenty svádět například pomocí cenové konkurence, kde je jeho komparativní výhoda především

v nižších nákladech anebo pomocí konkurence kvality, kde při dané ceně podnik usiluje o mnohem vyšší kvalitu než jeho rivalové. Dalším zdrojem konkurenceschopnosti podniku je jeho postavení na trhu, tedy tržní síla, což je schopnost získat na trhu nezastupitelné místo. Pokud se stane, že podnik není schopen dostát svým povinnostem nebo začíná ubývat zájmu o služby podniku, ztrácí svou konkurenceschopnost a musí trh opustit (Klváčová, 2007).

Michal Beneš (2006) vnímá konkurenceschopnost v pojetí firmy jako schopnost poskytovat výrobky a služby mnohem efektivněji, než tomu činí významní soupeři daného podniku převážně na mezinárodním trhu. Měřítkem je především ziskovost, ale i exportní schopnost, náklady a kvalita.

*„Konkurenceschopnost na úrovni firmy je dána její kapacitou realizovat takové aktivity, které zajistí nejlepší stav a dlouhodobý růst produktivity a schopností maximalizovat tak hodnotu firmy pro její vlastníky“* (Adámek a kol, 2006, s. 29).

Podobného nahlížení na problematiku konkurenceschopnosti podniku je i Zdeněk Mikoláš (2005) podle něhož je konkurenceschopnost dána racionálním rozložením jejího potencionálu na předmět podnikání. Konkurenceschopnost produktu, který daná firma vyprodukuje je potom závislá nejenom na jeho ceně ale rovněž i na kvalitě. Již proklamovaná, cenová konkurenceschopnost závisí na třech faktorech, jimiž jsou náklady (zejména náklady na práci, sociální náklady a produktivita), zisk podniků a v neposlední řadě směnný kurz národní měny. Mezi faktory kvalitativní neboli strukturální konkurenční schopnosti patří především užité vlastnosti výrobků, spolehlivost, pověst značky a v neposlední řadě způsob prodeje.

Zajímavý pohled je na konkurenceschopnost Ladislava Blažka (2007), který ve své publikaci *Konkurenční schopnost podniků* uvádí, že samotný pojem konkurenceschopnosti nám nic neříká o tom, jak je podnik na trhu úspěšný či nikoliv. Podnik, který je konkurence schopný se na stávajícím trhu dokáže udržet, zatímco podnik konkurence neschopný se na trhu neudrží, popřípadě nedokáže na něj vstoupit.

Stephane Garelli je významným odborníkem na světovou konkurenceschopnost a roku 2006 vydal publikaci s názvem *Top Class Competitors: How Nations, Firms and Individuals Succeed in the New World of Competitiveness*. V této knize se pozastavuje nad tím, že pojem konkurenceschopnosti jako takový vznikl teprve před třemi desítkami let, zatímco dnes bere svět útokem. K definování konkurenceschopnosti tedy používá multikriteriální přístup, který

v sobě zahrnuje jak kvantifikovatelné ekonomické prvky např. míru růstu, tak i prvky měkké, jako je vliv vzdělání a hodnotových systému (Garelli, 2006).

V neposlední řadě je definována konkurenceschopnost v pojetí *Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj* (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD). Je to tedy „schopnost korporací, odvětví, regionů, národů a nadnárodních celků generovat vysokou úroveň příjmů z výrobních faktorů i relativně vysokou úroveň jejich využití na udržitelné úrovni za současného vystavení mezinárodní konkurenci“ (Klvačová, 2007, s. 11).

### 2.1.2 Makroekonomická úroveň konkurenceschopnosti

Konkurenceschopnost na úrovni státu logicky navazuje na mikroekonomickou část, přesto však neexistuje jednotné vymezení a chápání konkurenceschopnosti na makroekonomické úrovni. I přesto lze říci, že je konkurenceschopnost jednou z nejsledovanějších charakteristik národních ekonomik.

Sledování konkurenceschopnosti zemí je poměrně novým fenoménem ekonomické vědy. Jedná se tedy doposud o velmi kontroverzní záležitost a to především díky nepřehlednému množství definic a někdy i zcela odlišných. Oproti podnikové úrovni na státy nelze aplikovat kritérium přežití, a pokud se tedy stanou nekonkurenceschopnými, nemohou odejít z podnikání, jako by tomu bylo u mikroekonomického pojetí a to z toho důvodu, že státy zde budou stále (Viturka a kol., 2010). Jelikož se v poslední době jeví o makroekonomickou konkurenceschopnost čím dál tím větší zájem, je třeba si ujasnit, co vlastně znamená, protože jediné tak ji lze správně měřit a hodnotit.

Postupem času bylo utvořeno několik směrů týkajících se definování národního pojetí konkurenceschopnosti. Podle Michala Beneše (2006) lze vyčlenit tři základní směry odpovídajících definic, první z nich byla tzv. **vnější pojetí**. To znamená, že danou zemi hodnotíme pouze podle exportní výkonosti sledované země. Obecně lze říci, že se země stává více či méně konkurenceschopnou, pokud se v důsledku vývoje cenově-nákladových faktorů zlepšila nebo zhoršila její schopnost prodávat na zahraničních trzích. Pojetí vnější konkurenceschopnosti je ve své podstatě velmi podobné kritériu, které se aplikuje na firmy. Hodnotí konkurenceschopnost ekonomiky podle schopnosti dosahovat velmi dobrých výsledků na mezinárodních trzích. To znamená úspěch jak na domácím, tak i zahraničním trhu co se zboží a poskytování služeb týče. Ten lze měřit indikátory typu výková bilance,

objem vývozu a dovozu, indexy komparativní výhody atd. Problémem tohoto pojetí je, že každá z ekonomik přistupuje k zahraničnímu obchodu jiným způsobem. Zpravidla jsou větší ekonomiky spíše uzavřené, a bylo by tedy poněkud nešťastné domnívat se, že jsou nekonkurenceschopné.

Druhým pojetím je tzv. **celková (agregátní) konkurenceschopnost**. Ta je založena na makroekonomických indikátorech, jako jsou růst HDP, životní úroveň či zaměstnanost. Významnou roli zde sehrává produktivita, jejíž trvalý růst je potřeba pro dosahování příznivých výsledků ve výše zmíněných indikátorech. V rámci tohoto proudu jde dnes převážná většina definic, chápající konkurenceschopnost jako „*schopnost generovat relativně vysoký důchod faktorů a jejich vysokou míru využití za situace vystavení mezinárodní konkurenci*“ (Beneš, 2006, str. 16). Nadnárodní konkurenceschopnost je pojem měkký, tedy obtížně uchopitelný, a možná právě proto je do značné míry politickým pojmem. Takže ať už chceme či nikoliv, dané atributy musí rovněž odrážet politické priority dané země.

Třetím, a tedy posledním směrem je **širší pojetí konkurenceschopnosti**. Tento směr se zabývá hodnocením, jež je cílené na komplexní postižení relevantních vztahů mezi jednotlivými determinanty ekonomického rozvoje. Jedná se tedy o schopnost firem prodávat svou produkci na trzích. Dalšími determinanty jsou v tomto případě i hodnota produktu, efektivita produkce firmy a v neposlední řadě se jedná o stupeň využití přírodních zdrojů a domácího kapitálu včetně toho lidského. Některé definice rozšiřují tyto determinanty i o kvalitu života, ve kterých je zakomponována řada sociálních, ekologických a psychologických faktorů. „*Národní konkurenceschopnost je široký koncept zahrnující rozmanitý soubor faktorů, napomáhajících schopnosti irských firem dosáhnout úspěchů na mezinárodních trzích takovým způsobem, který poskytuje obyvatelům Irska možnost zlepšit svůj životní standard a kvalitu života*“ (NCC, 2005, s. 2).

Dalším kritériem, které lze použít je časový horizont, kterým můžeme rozlišit konkurenceschopnost v **krátkém** a **dlouhém období**. V krátkém čili statistickém pojetí budeme klást důraz na konkrétní výsledky, kterých daná ekonomika dosahuje, zatímco v dlouhém období budeme zdůrazňovat spíše dynamické aspekty konkurenční pozice. Toto dělení nemá zcela pevnou hranici a lze říci, že ke statickému pojetí má blíže vnější konkurenceschopnost a k dynamickému spíše konkurenceschopnost agregátní (Slaný, 2006).

Konkurenceschopnost v pojetí Paula Krugmana (1994) je definována jako udržitelný růst reálného příjmu společně s životním standardem regionů, popřípadě státu, kde jsou

dostupná pracovní místa pro všechny občany, kteří chtějí pracovat. Tento autor rovněž kritizuje rozšířené pojetí konkurenceschopnosti v kontextu makroekonomické komparace ekonomiky v mezinárodním měřítku. Oproti tomu zdůraznil důležitost mikroekonomické úrovně, ve které vidí základ pro formování konkurenceschopnosti země.

Dalším významným autorem, jenž definuje pojem národní konkurenceschopnost, je *Stephane Garelli* (2002). Ten ve své práci *Competitiveness of Nations: The Fundamentals* uvádí, že konkurenceschopnost je: „*schopnost národa, na základě svobodných a spravedlivých tržních podmínek produkovat zboží a služby, které splňují kritérium mezinárodního trhu a zároveň udržují a zvyšují skutečné příjmy občanů v dlouhodobém horizontu*“.

*Mezinárodní institut pro rozvoj managementu (International Institute for Management Development, IMD)* definuje konkurenceschopnost ve svých každoročně vydávaných ročenkách takto: „*Mezinárodní konkurenceschopnost zemí je oblastí ekonomické teorie, která analyzuje fakta a politiky, které formují schopnost země vytvořit a udržet takové prostředí, které umožňuje větší tvorbu hodnot pro firmy a větší prosperitu pro obyvatelstvo*“ (IMD, 2008, s. 477).

Rovněž i *Evropská unie* má své vlastní pojetí konkurenceschopnosti ekonomiky, kterou definuje jako ekonomiku s vysokou mírou růstu produktivity (Evropa, 2008). Evropská komise spatřuje konkurenceschopnost ve schopnosti produkovat zboží a služby, jež vyhovují podmínkám v mezinárodních trzích a současně dosahují vysokých příjmů. Za hlavní faktory, jež přispívají ke konkurenceschopnosti země, jsou pokládány především výzkum a technický rozvoj, lidský kapitál, infrastruktura a v neposlední řadě i společenský kapitál (EC, 1999).

*Světové ekonomické fórum (World Economic Forum, WEF)* vnímá konkurenceschopnost jako souhrn institucí a politik a faktorů, které určují úroveň produktivity země (Verner, 2011).

V neposlední řadě je definována konkurenceschopnost v pojetí *Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic CO-operation and Development, OECD)*. Je to tedy „*schopnost korporací, odvětví, regionů, národů a nadnárodních celků generovat vysokou úroveň příjmů z výrobních faktorů i relativně vysokou úroveň jejich využití na udržitelné úrovni za současného vystavení mezinárodní konkurenci*“ (Klvačová, 2007, s. 11).



Na makroekonomické úrovni neexistuje žádná dělicí čára mezi konkurenceschopností a nekonkurenceschopností, jako tomu bylo u úrovně mikroekonomické. Národní státy jakožto i nadnárodní seskupení usilují o získání s především zachování přízně globálních hráčů. Právě kvalitní podnikový sektor je základem pro veškeré úspěchy, kterých daná země může dosáhnout. Jsou to totiž firmy, které dávají lidem práci, za kterou jim platí a kdo dělám svými výrobky reklamu v zahraničí. V podmínkách otevřenosti ekonomik vyhledávají investoři právě ty země, které jim jsou schopny nabídnout různé stupně pohodlí v různých oblastech (Klváčová, 2007).

### 2.1.3 Regionální úroveň konkurenceschopnosti

Regionální konkurenceschopnost je poměrně důležitým faktorem, který bezprostředně ovlivňuje rozvoj a šíření inovací předpokládající budoucí prosperitu území. Pojem regionální konkurenceschopnost se poprvé začal uchycovat od 90. let 20. století a stala se tak novým významným směrem regionálně-ekonomického významu, jež je v posledních letech velmi akcentován. Toto pojetí je velmi obdobné makroekonomické úrovni, kdy se opět hovoří o kombinaci výkonnosti na trzích s životním standardem obyvatelstva, ale navíc je zde menší komplikace v podobě všeobecného nedostatku statistických údajů. Jedním z mnoha důvodů, proč je v dnešní době kladen apel spíše na regiony než na národ jako takový, jsou změny ve světové ekonomice. Řada ekonomů jako například *Michael Eugene Porter* se ztotožňují s názorem, že jsou to především regiony, jež jsou nositeli národní konkurenceschopnosti. Právě z koncentrace vysoce specializovaných znalostí, firem, institucí a zákazníků totiž vznikají konkurenční výhody (Viturka a kol., 2010).

*Milan Viturka* (2010) rovněž v publikaci *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky* zmiňuje, že i v případě regionální konkurenceschopnosti je tato definice poněkud problematická. Z obecného hlediska je za konkurenceschopný region považován takový, jež je atraktivní pro obyvatele. Pokud bychom chtěli vymežit konkurenceschopnost pomocí geografického hlediska, došli bychom k závěru, že konkurenceschopnost měst je na stejné lokální úrovni jako konkurenceschopnost regionů a nikterak zvlášť se neliší v definici.

*„Konkurenceschopnost je schopnost firem, odvětví, regionů, národů a nadnárodních regionů generovat vysokou úroveň příjmů a zaměstnanosti“* a také je to *„schopnost regionu*

*produkovat výrobky a služby, které ob stojí na mezinárodních trzích, a současně je zajištěno udržení vysokých a trvalých příjmů jeho obyvatel“* (Skokan, 2004, s. 62).

Michal Tvrdoň (2005) naznačuje, že v regionu existují podniky, které ziskově vyrábějí produkty a splňují tak požadavky otevřeného trhu jak z hlediska ceny, tak i kvality. V podstatě lze říci, že zájmy firem a regionu jsou podobné.

Zajímavý názor na tuto problematiku má i René Wokoun (2010), který ve své publikaci *Regionální konkurenceschopnost: teorie a přístupy* uvádí, že regionální konkurenceschopnost je významným faktorem pro rozvoj regionů. Regiony, města a obce spolu soutěží při vytváření, získávání, udržení a podporování ekonomických subjektů, jelikož právě tyto subjekty generují nová pracovní místa, nové příležitosti, přičemž mají nemalý vliv na prosperitu, blahobyt a životní úroveň regionů a obcí. Regionální konkurenceschopnost je tedy schopnost regionu udržet úroveň zaměstnanosti v rámci národní a mezinárodní konkurence.

Jedna z mnoha definic konkurenceschopnosti tedy zní „*schopnost městské ekonomiky přitáhnout a udržet firmy se stabilním nebo rostoucím podílem na trhu jejich produkce, které zároveň zachovávají nebo zvyšují životní standard, kdo na jejich výrobě participují*“ (Kitson, Martin, Tyler, 2004, s. 4). Regionální konkurenceschopnost je pak tedy chápána jako „*schopnost zvyšovat zaměstnanost, diverzifikovat produkci, zvyšovat produkt a přidanou hodnotu dostatečným tempem tak, aby se obchodní vztahy vyvíjely vyrovnaným způsobem*“ (Beneš, 2006, s. 22).

Hlavním úkolem konkurenceschopného regionu by mělo být zajišťování lepší životní úrovně pro obyvatele a rovněž lepšího životního standardu, především v důsledku růstu produktivity. Jak již bylo zmíněno, regionální konkurenceschopnost není založena pouze na jednom faktoru, ale je podmíněna multifaktorově. Regiony, pokud mají být konkurenceschopné, by měly disponovat především vysokou životní úrovní, vysokou úrovní inovací, makroekonomickou výkonností, kvalifikovanou pracovní silou, dále by měly investovat do vědy a výzkumu a v neposlední řadě by měly mít technologicky vyspělá odvětví a dostupnou infrastrukturu (Šlehoferová, 2010).

Jednotliví autoři těchto definic zkoumají různé aspekty regionální konkurenceschopnosti, přičemž každý z nich se zabývá problematikou se specifickým zaměřením, což znamená, že si autoři definují klíčové pojmy, zaměřují se na ekonomický růst a produktivitu regionů, regionální rozvoj a podobně. V podstatě můžeme říci, že se jedná o

snahu vytvořit daný konceptuální rámec dané problematiky, jenž obsahuje co možná nejvíce různých pohledů a dílčích analýz.

Regionální konkurenceschopnost není založena pouze na jediném faktoru, ale je podmíněna multifaktorově. Konkurenceschopnost je pojem dynamickým, což znamená, že faktory, jež ji ovlivňují, se neustále vyvíjejí podle rozvinutosti dané společnosti a předvídají produktivitu daných regionů, jejich zaměstnanost a životní úroveň. Za hlavní faktory konkurenceschopnosti jsou označovány struktura ekonomických aktivit, stupeň dostupnosti regionu, úroveň inovací a úroveň dosažené vzdělanosti pracovních sil. Tyto faktory jsou navzájem propojeny a působí zejména v oblasti veřejné správy a v podpůrných službách pro podniky. V případě, posuzujeme konkurenceschopnost firem prostřednictvím výkonnosti regionů lze do faktorů, jež ovlivňují konkurenceschopnost, zařadit i fyzickou a sociální infrastrukturu, kvalifikaci pracovních sil, institucionální rámec a kulturu a v neposlední řadě efektivnost veřejných institucí (Skokan, 2004).

Podobného nahlížení na problematiku má i česká poradenská společnost *Berman Group*, která se specializuje především na poradenské služby z oblasti regionálního ekonomického rozvoje. Ta ve své publikaci *Regionální hospodářská konkurenceschopnost* za hlavní faktory konkurenceschopnosti uvádí lidské zdroje, vědu, výzkum a inovace, ekonomickou strukturu, přímé zahraniční investice, doprání a telekomunikační infrastrukturu, přičemž lidské zdroje jsou v současné době považovány za klíčový faktor, jenž ovlivňuje konkurenceschopnost regionů.

Postupem času lze očekávat, že státy budou čím dál tím více připomínat regiony a to z důvodu intenzivnějších toků zboží, služeb, kapitálu, znalostí či informací. Je to patrné již se současných definic, kdy životní úroveň obyvatel nabírá na větším významu, a kvalita života či jeho spokojenost lze jen těžko zachycovat přes makroekonomické ukazatele.

## **2.2 Možnosti měření a hodnocení konkurenceschopnosti**

Měření a hodnocení konkurenceschopnosti je poměrně novým proudem ekonomického myšlení. Samotný koncept konkurenceschopnosti je poněkud nejednoznačný. Proto v současnosti existuje řada metod a způsobů, kterými lze posuzovat konkurenceschopnost a to především na základě historických zkušeností, vědeckých hypotéz a jejich následného ověřování.

## 2.2.1 Měření a hodnocení konkurenceschopnosti na podnikové úrovni

Pouhá ekonomická definice je však zúženým termínem a zdůrazňuje, že se jedná především o hodnocení prostředí, které má na chod podniku zásadní vliv. Konkurenceschopnost země tedy závisí na konkurenceschopnosti samotných firem.

Podle *Michala Beneše* (2006) závisí konkurenceschopnost na daném kontextu, jakým firmu hodnotíme. Zde je především důležité časové hledisko a to, o jakou tržní strukturu se jedná. Jedním z příkladů je **dokonalá konkurence**, která předpokládá neoklasické pojetí, čili homogenní produkt, dostatečný počet kupujících, pro které je stejná tržní cena a v neposlední řadě dokonalá informovanost aktérů. Autor v tomto případě počítá pouze s jedním obdobím, tudíž zde nebude hrát roli podmínka volného vstupu a výstupu do odvětví. Z takto stanovených podmínek vyplývá, že konkurenceschopnost nelze posuzovat absolutně, tedy jen podle nákladových či technologických faktorů. Je nutné počítat i s poptávkovou stranou, a to především s velikostí trhu.

Druhým předpokladem při měření a hodnocení konkurenceschopnosti pro *Michala Beneše* je **nedokonalá konkurence**. Zde je situace obdobná dokonalé konkurenci. Jediný rozdíl spočívá v tom, že jsou si firmy vědomy své jedinečnosti, co se postavení na trhu týče a tato skutečnost ovlivňuje jejich strategické chování. Existuje několik modelů popisující chování takovýchto firem, obecně se dá ale říci, že firmy mezi sebou budou soutěžit buďto v ceně nebo v množství.

*Ladislav Blažek* (2008) ve své práci v souvislosti s měřením konkurenceschopnosti firem používá dva přístupy pro sběr informací pro hodnocení hospodářské úspěšnosti, a to tvrdá a měkká data. Mezi „**tvrdá data**“, jež se používají především v podnikovém hospodářství, se řadí především finanční ukazatele, popřípadě takové, které se dají objektivně vyjádřit a přesně změřit údaje ekonomického charakteru. Výsledky měření jsou poté v číselné podobě, získané mnohačetným měřením a jsou zpravidla statisticky doložitelné. Také zde nejsou opomenuta ani „**měkká data**“, ve kterých se pracuje s lidskými faktory, především s jejich kreativitou, kvalifikací a vzájemnými vztahy uvnitř podniku. Výsledky takového šetření pak mají charakter případových studií nebo obecných rad a doporučení. Tuto metodu preferuje převážně podnikový management.

Tentýž autor publikuje ve své knize *Konkurenční schopnost podniků* šetření, provedené v roce 2007 a to *Centrem výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky*. Měření se týkalo konkurenceschopnosti (hospodářské úspěšnosti) podniku se sídlem v České republice. Učinil tak pomocí sedmi postupových kroků. Prvním z nich bylo zpracování metodiky šetření, která byla založena na různých zásadách, definicích a předpokladech. Dále byly vymezeny základní soubory podniků, především z hlediska teritoriálního, odvětvového, velikostního a právního. Ve třetím kroku byla zjišťována analýza informačních zdrojů, kde byly použity veřejně publikované informace a informace z dotazníkového šetření. Posléze byly zpracovány dotazníky a příprava a následná realizace sběru dat. V předposledním kroku probíhala vyhodnocení reprezentativnosti výběrového souboru podniků a v poslední části byly prováděny primární analýzy získaných dat (Blažek, 2008).

Další z mnoha přístupů k měření konkurenceschopnosti na mikroekonomické úrovni je analýza dle *Petra Suchánka* (2008). Ten vychází z předpokladů, že se konkurenceschopnost podniku promítá do jeho výkonnosti a je zapříčiněna faktory, které lze kvalitativně charakterizovat. Metody, kterými měříme konkurenční schopnost podniku, můžeme rozdělit na finanční metodu a metodu nefinanční.

Do **finanční metody měření konkurenceschopnosti** spadají metody finanční analýzy jako ukazatele rentability například *ukazatel rentability aktiv* (*Retrun Of Assets*, ROA), *ukazatel rentability vlastního kapitálu* (*Return On Equity*, ROE) či *ukazatel rentability dlouhodobě investovaného kapitálu* (*Return On Capital Employed*, ROCE). Mezi další metody finanční analýzy řadíme ukazatele aktivity, ukazatele finanční závislosti čili zadluženosti a ukazatele likvidity (platební neschopnosti).

K nejznámějším **nefinančním metodám měření konkurenceschopnosti** patří například metoda, pomocí které můžeme identifikovat silné a slabé stránky společnosti a její příležitosti a hrozby v prostředí trhu, tedy SWOT analýza. Další důležitou analýzou je Porterova analýza pěti konkurenčních sil, která je jedním z nejvýznamnějších nástrojů pro analýzu konkurenčního prostředí firmy. Mezi těchto pět základních sil řadíme konkurenty, odběratele, dodavatele, substituty a v neposlední řadě novou konkurenci (nově vstupující firmy na trh).

Nejlepším znakem konkurenceschopnosti je v dnešním časovém období patrně dobrá image firmy. Takováto firma je pak schopna těžit jednak na trzích produkce, ale také na straně poptávky po zaměstnancích, kdy má možnost vybrat si ten nejkvalitnější lidský kapitál, dále

pak na trhu komponent a v neposlední řadě pak na finančním trhu. Za úspěchem potom stojí dlouhodobé využívání těchto výhod a především neusnout na vavřínech (Beneš, 2006).

### 2.2.2 Měření a hodnocení konkurenceschopnosti na národní úrovni

Problematicčnost definice konkurenceschopnosti na makroekonomické úrovni vede logicky k tomu, že i její hodnocení a měření bude mnohem komplikovanější. Ve většině prací zabývajících se touto problematikou je uvedeno, že indikátory využívané k měření jsou do značné míry spíše kompromisem nežli komplexním vyjádřením reality.

V současné době se sledováním konkurenceschopnosti zemí zabývá celá řada institucí. Do popředí se dostávají komplexní indikátory, jež zahrnují ukazatele z více oblastí, a to nejen těch čistě ekonomických. Tyto instituce vydávají pravidelně ročenky konkurenceschopnosti, které poskytují srovnání konkurenceschopnosti národních ekonomik.

Mezi nejuznávanější ročenky patří *Ročenka globální konkurenceschopnosti (Global Competitiveness Report, GCR)*, kterou vydává každoročně Světové ekonomické fórum a *Světová ročenka konkurenceschopnosti (World Competitiveness Yearbook, WCY)*, která je v kompetenci Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu. Obě tyto instituce sledují již zmiňované indikátory z části na bázi **tvrdých statistických dat**<sup>3</sup> a z části na bázi **měkkých statistických dat**<sup>4</sup>. Obě tyto instituce sestavují a publikují žebříčky mezinárodní konkurenceschopnosti pro širokou škálu zemí (Balcarová, Beneš, 2006).

Konkurenceschopnost je Světovým ekonomickým fórem sledována již od roku 1979. Tato instituce používá *Index globální konkurenceschopnosti (Global Competitiveness Index, GCI)*. V jeho struktuře je zachycena jak makroekonomická, tak i mikroekonomická stránka národní konkurenceschopnosti. Sestává se z **12 pilířů**, jimiž jsou institucionální prostředí, infrastruktura, makroekonomická stabilita, zdraví a základní vzdělání, úroveň vyššího vzdělání a celkový systém zvyšování kvalifikace, efektivita trhu zboží a služeb, efektivita pracovního trhu, úroveň finančního trhu, technologická připravenost, velikost trhu (vnitřního i zahraničního), sofistikované podnikatelské prostředí a úroveň inovací. Na základě hodnoty indexu je sestavováno pořadí konkurenceschopnosti zemí v jednotlivých letech. Počet

---

<sup>3</sup> Tvrdá data jsou statisticky podložená data, která vycházejí z mezinárodních, národních nebo regionálních statistik. Výhodou je velká míra přesnosti.

<sup>4</sup> Soubor hodnocení, jenž nejde přesně kvantifikovat, lze jej ocenit pomocí dotazníkového šetření, jeho respondenty jsou především představitelé top managementu společností působících v dané zemi. Nevýhodou je subjektivní názor respondenta.

hodnocených zemí se stále mění, cílem však zůstává klasifikovat stále větší počet zemí (Verner, 2011).

*Institut rozvoje řízení* se zabývá hodnocením konkurenceschopnosti jednotlivých států pravidelně již od roku 1989. V každé nově vydané *Ročence konkurenceschopnosti* se objevují nové indikátory, liší se nejenom počtem sledovaných zemí, ale i samotnou metodikou. Jedná se zhruba o 60 zemí, kde je sledováno okolo 330 kritérií a z toho tvoří zhruba 2/3 tvrdá data a asi 1/3 data měkká. Ročenka poskytuje zprávu o konkurenceschopnosti zemí, hodnotí a analyzuje, jak národní prostředí vytváří a podporuje podmínky pro konkurenceschopnost podniků (Plchová, 2011).

OECD hodnotí mezinárodní konkurenceschopnost pomocí čtyř indexů, jimiž jsou index jednotkových pracovních nákladů ve výrobním sektoru (v domácí měně), index relativních pracovních nákladů ve výrobním sektoru, index relativních exportních cen vyrobeného zboží a index relativních spotřebitelských cen, přičemž poslední tři patří do indexu celkové konkurenceschopnosti. Při konstrukci tohoto indexu se používá systém vah, který vychází ze dvojího vážení, bere tedy v potaz jak exportní, tak i importní trh (OECD, 2011).

Při hodnocení konkurenceschopnosti na národní úrovni nezaostává ani Evropská komise, která vydává pravidelně již od roku 2000 zprávy o konkurenceschopnosti Evropské unie. Účelem takovýchto zpráv je poskytnout analytické podklady k politickým debatám ohledně toho, jak se má Evropa stát dynamičtější a konkurenceschopnější ekonomikou (Skokan, 2004)

V posledních několika letech je trendem při hodnocení konkurenceschopnosti na národní úrovni rozlišovat oblasti, jimiž jsou cenové a nákladové indikátory, obchodní výkonnost a mnohé další ukazatele.

**Vývoj cen** je považován za klíčový pro udržení či dokonce posílení konkurenceschopnosti, především však v krátkém období a je rovněž základní nástroj makroekonomické analýzy. Zásadním problémem, který v tomto případě může nastat, je volba správného cenového indexu. Mezi takové indexy můžeme zařadit Deflátor HDP či *index spotřebitelských cen* (Customer Price Index, CPI), ale pro potřeby této práce se jako nejvhodnější jeví *indexy cen výrobců* (*Producer's Price Index*, PPI), jelikož je lze specifikovat podle daného sektoru. Tím je především průmysl, protože jeho produkty jsou mezinárodně obchodovatelné. Dalšími indexy jsou **ceny exportu a importu**, jelikož přesně odrážejí strukturu zahraničního obchodu dané země. Rovněž velmi často užívaným

indikátorem cenové konkurenceschopnosti je reálný směnný kurz, který se vypočte z nominálního měnového kurz a poté je deflován diferencíálem cenových indexů mezi domácí a zahraniční ekonomikou (Slaný, 2006).

**Měření produktivity** je rovněž nedílnou součástí hodnocení konkurenceschopnosti. Pro sledování zdrojů konkurenceschopnosti je vazba nákladů a produktivity, čili ziskovost velice významná. *Jednotkové pracovní náklady* (*Unit Labour Costs*, ULC) jsou v tomto případě nejpožívanějším indikátorem. Příznivým poměrem mzdových nákladů a produktivity vzniká komparativní výhoda dané země. Ekonomika je standardně považována za tím více konkurenceschopnou, čím nižší má ULC. Za další ukazatel vyplývající z konkurenceschopnosti můžeme považovat *tvorbu pracovních míst*, protože pokud firmy vytvářejí pracovní místa, svědčí to o jejich dobré konkurenceschopnosti (Balcarová, Beneš, 2006).

Dalším způsobem měření konkurenceschopnosti, kterým se budeme v této práci zabývat, je dle *Roberta Hugginse*, který v jedné ze svých prací poprvé představil tzv. **index konkurenceschopnosti** (Competitiveness Index), jež byl poprvé použit pro Velkou Británii. Autor při tvorbě tohoto indexu kladl důraz na to, aby data, jež použil, byla srovnatelná na místní, regionální a národní úrovni a tím do určité míry vzájemně propojil makroekonomické vstupy a inovační podnikatelské prostředí. Již zmiňovaný index odráží **model 3 faktorů**, jimiž jsou vstupy, výstupy a výsledky. Mezi **vstupy** řadíme počet firem na obyvatele tedy hustotu jejího výskytu, podíl znalostně založených podniků a celkovou míru ekonomické aktivity. Všechny tyto proměnné přispívají k tvorbě **výstupu**, kterým je zejména produktivita území, která je měřena pomocí HDP na jednoho obyvatele. Vliv již zmiňovaných vstupů a výstupu se projevuje v podobě hmatatelných **výsledků**, přičemž jsou dány úrovní průměrných mezd a mírou nezaměstnanosti (Wokoun, 2010).

Na velmi podobném principu je založené i měření konkurenceschopnosti podle autorů *Jeffreyho Sachse* a *Johna Mc Artura*. Ti poprvé ve *Zprávě o globální konkurenceschopnosti* z roku 2001-2002 publikovali **index růstu konkurenceschopnosti**. Předpokladem je, že země dosahuje a je schopná dosahovat trvale udržitelného růstu a je dána třemi klíčovými faktory, na nichž lze konkurenceschopnost ekonomiky dané země vystavět. Mezi tyto **3 faktory** řadíme kvalitu makroekonomického prostředí, stav veřejných institucí a technický rozvoj. **Index makroekonomického prostředí** je zkonstruován ze subindexu makroekonomické stability, jenž je konstruován na základě tvrdých a měkkých dat, úvěrového ratingu země a indikátoru marnotratnosti vlády. **Index veřejných institucí** se



skládá ze subindexu smluv a zákonnosti a subindexu korupce. Poslední je **index technického rozvoje**, který se zjišťuje jako součet hodnot subindexu informací a subindexu informačních a komunikačních technologií (Klváčová, 2005).

Rovněž nesmíme opomenout přístup k měření konkurenceschopnosti na národní úrovni, podle *Ministerstva průmyslu a obchodu* (MPO) a to vzhledem k tomu, že průmysl a obchod jsou základem dlouhodobé prosperity české ekonomiky. MPO představuje ve své publikaci konkurenceschopnost České republiky ve dvou základních fázích a to analytické a strategické.

V **analytické fázi**, přesněji v Analýze konkurenceschopnosti České republiky, pracovníci ministerstva shromáždili nejrůznější studie a převyprávěli je do českého pojetí. Tím vznikla práce, jež je strukturována do třech fází vývoje ekonomiky a ty jsou ještě děleny na 11 základních pilířů. Mezi fáze rozvoje konkurenceschopnosti řadíme fáze základní, efektivitu a inovace. V druhé, **strategické fázi**, Ministerstvo průmyslu a obchodu spolupracovalo s různými odborníky, resorty, vládou, Parlamentem a veřejností. Výsledkem bylo vytyčení dlouhodobých cílů pro jednotlivé pilíře ekonomiky.

Podle MPO budou úspěšnými ekonomikami ty, které budou mít inovační a internacionalizované firmy a jejich konkurenceschopnost bude založena na inovačních schopnostech. Rovněž doporučuje snížit vysokou administrativní zátěž pro podnikatele, formulovat dlouhodobé vize rozvoje ČR, najít vhodný model odhadu budoucí poptávky a podpora prioritních sektorů (MPO, 2011).

### 2.2.3 Měření a hodnocení konkurenceschopnosti na regionální úrovni

Regionální konkurenceschopnost je komplexní pojem, pro který není jednoznačná definice. K tomu, abychom mohli měřit a posuzovat rozdílně vyvinuté regiony z hlediska jejich konkurenceschopnosti, je zapotřebí znát nepřeborné množství ukazatelů z různých oblastí. Jedná se v současné době o jedno z velmi aktuálních témat, pro jehož měření existuje několik přístupů, které se shodují v tom, že konkurenceschopnost je spojena především s produktivitou, jež je odvozena od inovací a znalostí. Touto problematikou se zbývá řada autorů, bohužel většina z nich se potýká s nedostatkem regionálních dat.

Regionální konkurenceschopnost se potýká s neexistencí jednotné metodiky pro její měření na úrovni regionů. Nejčastěji bývají k hodnocení používána dílčí data souhrnných makroekonomických ukazatelů mezinárodních organizací.

Sledováním a hodnocením konkurenceschopnosti se zabývá nepřeborné množství institucí, nejvíce uznávanými jsou však ročenky konkurenceschopnosti dvou významných organizací a to *Světového ekonomického fóra*, které každoročně vydává *Global Competitiveness Report* a *Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu*, jenž vydává *World Competitiveness Yearbook*. Stejně tak i ročenka *Eurostat Year's Book*, je neméně důležitá, protože uvádí výsledky hodnocení nejen v prostředí Evropské unie, ale provádí srovnání i s ostatními předními ekonomikami (Melecký, Staníčková, 2011). Existují i poněkud odlišné přístupy k měření konkurenceschopnosti. *Milan Viturka* (2007) uplatňuje metodiku, která je zaměřená na dlouhodobý časový horizont. Hlavním cílem tohoto přístupu k hodnocení je především strukturované vyhodnocení konkurenčního potenciálu regionů, které je posuzováno na základě nejen kvality podnikatelského prostředí, ale i využití lidských zdrojů a inovačního potenciálu firem. Na regionální úrovni jsou rovněž využívány i přístupy mající podobu komplexních analýz, jejichž hlavním cílem je identifikace klíčových faktorů regionálního rozvoje, ekonomického růstu a také produktivity (Martin, 2003). Dalším z přístupů měření konkurenceschopnosti na územní úrovni je hodnocení výkonnosti regionů na základě předem definovaných soustav heterogenních ukazatelů, a to v rámci strategických programových dokumentů regionálního rozvoje (Hlavsa, 2010).

*Antonín Slaný* (2006) ve své publikaci *Konkurenceschopnost české ekonomiky* pracuje s různými indikátory k měření regionální konkurenceschopnosti, jež jsou dostupné (sledují se v požadované kvalitě a časovém období) a současně mohou zachytit vývoj a popsat jeho stav. Mezi takové indikátory řadíme regionální hrubý domácí produkt, výši průměrných mezd, úroveň nezaměstnanost, migraci obyvatelstva a vzdělanostní strukturu obyvatelstva. Jako doplňující indikátory byly vybrány například dostupnost, která zohledňuje primární výhody či nevýhody geografické polohy regionů. Dalším doplňujícím indikátorem byla ekonomická citlivost, která obecně charakterizuje míru strukturálního přizpůsobení rozhodujícím trendům indukovaných na vyšších úrovních světové ekonomiky.

Jednotlivé indikátory jsou popsány ukazateli regionálního HDP na jednoho obyvatele ve stálých cenách (ten je založen na principu rozvrhování hodnot ukazatelů národních počtů do regionů podle regionálně zajištěných indikátorů), průměrnou hrubou měsíční mzdou, mírou nezaměstnanosti, migračním saldem a indexem vzdělanosti. Pozornost je především věnována

jejich absolutním hodnotám. Tato studie rovněž vytváří dobrá východiska pro další výzkum, jehož cílem bude další hodnocení regionální konkurenceschopnosti.

Dalším pojetím hodnocení konkurenceschopnosti na regionální úrovni, kterým se v této práci budeme zabývat, je dle Centra ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a management (CES VŠEM) Byla zde hodnocena konkurenceschopnost regionů (na úrovni NUTS3) podle třech klíčových složek, jimiž jsou ekonomické a inovační výkonnosti a kvality života. Srovnávána byla výsledná pozice regionů ČR a dynamika její změny v čase. Ekonomická výkonnost byla v tom případě hodnocena podle indexu ekonomické výkonnosti konstruovaného z ukazatelů HDP na obyvatele, produktivity práce, míry nezaměstnanosti a tvorby hrubého fixního kapitálu (Kadeřábková a kol, 2008).

Na podobném principu je založeno hodnocení podle *Davidy Martiničky*. Jeho hodnocení je oproti hodnocení CES VŠEM rozšířeno o několik ukazatelů. Celkem tedy tvoří 18 ukazatelů (**18tiúhelník**) ve třech oblastech, jimiž jsou oblast makroekonomického výkonu, oblast růstového potenciálu a oblast kvality života. Každá z těchto oblastí obsahuje 7 ukazatelů, přičemž první a poslední ukazatel je společný se sousední oblastí. Všechny tyto ukazatele jsou vztaženy k počtu obyvatel, případně k rozloze regionu. Tato metoda 18tiúhelníku představuje univerzální a při tom velmi jednoduchý nástroj pro analýzu ekonomické úrovně krajů.

Do oblasti **makroekonomického výkonu** tedy spadají dokončené byty na obyv., reálný čistý disponibilní důchod na obyv., průměrná hrubá mzda, obecná míra nezaměstnanosti, reálný HDP na obyv., reálná hrubá přidaná hodnota na obyv., reálná hrubá tvorba fixního kapitálu na obyv.. K **růstovému potenciálu** je řazena reálná hrubá tvorba fixního kapitálu na obyv., počet podnikatelských subjektů na obyv., struktura zaměstnanosti, počet studentů VŠ na obyv., živě narození na obyv., věková struktura a průměrná pracovní neschopnost pro nemoc. Do poslední oblasti s názvem **kvalita života** spadá průměrná pracovní neschopnost pro nemoc, znečištění životního prostředí, počet trestných činů na obyv., počet kulturních zařízení na obyv., počet lékařů na obyv., evidovaná osobní vozidla na obyv., a v neposlední řadě dokončené byty na obyv. (Šlehoferová, 2010).

*René Wokoun* (2010) ve své publikaci *Regionální konkurenceschopnost: teorie a přístupy* zmiňuje hodnocení konkurenceschopnosti na regionální úrovni pomocí *Porterova diamantu konkurenceschopnosti* s tím, že konkurenceschopnost je podmíněna působením faktorů vstupů tedy nabídkou výrobních faktorů, dále působením faktorů poptávky, přičemž je

kladen důraz na význam domácí poptávky, poté faktorů generovaných přítomností příbuzných a podpůrných odvětví s přímými vazbami na dělbu práce, dále pak faktorů, jenž jsou generovány strategiemi firem a charakterem konkurence, které významně ovlivňuje investiční klima a v neposlední řadě faktorů generovaných odpovídajícími vlivy vlády a dále náhodných faktorů.

Tato kapitola byla věnována teoretickému vymezení pojmu konkurenceschopnosti a způsobům jejího měření. Jak již z textu vyplývá, konkurenceschopnost se stala v posledních několika letech nevyhnutelným tématem, který je skloňován a proklamován nejen firmami, ale i státy a regiony jako takovými. I otázka hodnocení konkurenceschopnosti je neméně složitá, jako chápání pojmu samotného. V důsledku toho, že neexistuje jedna ucelená definice konkurenceschopnosti, ani tedy způsob měření, je třeba počítat s tím, že výsledky hodnocení konkurenceschopnosti zvolených subjektů (firem, států, regionů) se budou od sebe patrně lišit v závislosti na zvolené definici a metodě měření.

### 3 Koncept konkurenceschopnosti v pojetí Evropské unie

Evropská unie (*European Union*, EU) se pohybuje v prostoru globalizované ekonomiky a dostává se tak do vztahu s novými, mnohdy i dynamičtějšími, konkurenty<sup>5</sup>, což je pro ni hrozbou, ale i výzvou. Z toho důvodu ani v evropských podmínkách není výjimkou, že růst a posilování konkurenceschopnosti je prvořadým cílem, a to jak na úrovni jednotlivých členských států Evropské unie, tak i na úrovni Unie jako celku.

#### 3.1 Vymezení konceptu konkurenceschopnosti v pojetí EU

Pojem konkurenceschopnost se již delší dobu objevuje na předních příčkách diskuzí nejen národních vlád, ale i nadnárodních seskupení, pokud se mu nedostává rovnou místa prvního. Důležitou roli jak pro světovou ekonomiku, tak i mezinárodní vztahy, hrají změny současného globálního hospodářského trhu, které jsou poháněny obchodními toky, prohlubujícími se finančními trhy či klesajícími cenami za dopravu. Ekonomické subjekty jsou tak vlivem globalizace vystaveny agresivnější globální konkurenci, jejímž cílem je zvyšování flexibility všech aktérů světové ekonomiky, včetně národních států.

Koncem minulého století začal pojem globalizace nabývat na významu a nutil tak přemýšlet státy, jak si nejen zachovat růst v jednotlivých oblastech, ale aby zároveň nebyl zpomalen, a v nejlepším případě aby nabíral na intenzitě. Globalizace je tedy vnímána nejen jako příležitost, ale také jako hrozba. Zostření globální konkurence ve svém důsledku vede ke zvýšené potřebě po zlepšování konkurenceschopnosti. **Proces globalizace** ovlivňuje životy všech jednotlivců a projevuje se v řadě oblastí. Jeho počátky se datují již v 16. století a to v souvislosti se zámořskými objevy a následným rozmachem mezinárodního obchodu. S rozvojem kapitalismu a technického pokroku dochází k dalšímu růstu mezinárodních ekonomických transakcí mezi zeměmi. Ovšem skutečné nastartování procesu globalizace přichází v polovině 19. století, kdy silící industrializace umožnila nárůst mezinárodní výměny nejen zboží a služeb a kapitálu ale i pracovní síly (Steinmetzová, 2008).

V pojetí *Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj* je globalizace označována jako pokračující internacionalizace finančních trhů, trhů se zbožím a službami, přičemž je vyzdvihován dynamický charakter procesu ekonomické integrace, kde jsou národní ekonomiky stále více vzájemně závislé a národní zdroje stále mobilnější (OECD, 2011).

---

<sup>5</sup> Jedná se především o země BRICS, čili Brazílii, Rusko, Indii, Čínu a Jižní Afriku (Evropská komise, 2013a).

Nejčastěji je globalizace definována jako „*přerůstání ekonomické aktivity přes národní hranice a rozšiřování mezinárodních ekonomických vztahů propojujících jednotlivé národní státy*“ (Steinmetzová, 2008, s. 17).

Podobného nahlížení na danou problematiku je i *Charles Oman* (1996, s. 1), který charakterizuje globalizaci jako zrychlený růst přenosu ekonomické aktivity přes národní a regionální hranice, jenž má za následek zvýšený pohyb hmotného a nehmotného zboží a služeb a zvýšený pohyb lidí, včetně pracovní síly.

Rovněž je možné rozlišit přístup ke globalizaci ve dvou základních pojetích, a to věcném a strukturálním. **Věcné pojetí** vnímá globalizaci jako nevyhnutelný proces, jenž je pevně zakotven v podstatě ekonomické aktivity. Hlavní příčiny jsou spatřovány ve vědeckotechnickém pokroku a v maximalizaci zisku tržních aktérů. **Strukturální pojetí** naopak zohledňuje změny v uspořádání vztahů ve společnosti a v ekonomice, které globalizace vyvolává. Rovněž je zdůrazňován fakt, že aktéři mezinárodních vztahů (zejména mezinárodní organizace) jsou schopni proces globalizace ovlivnit prostřednictvím celé škály nástrojů hospodářské politiky (např. uvolňováním či zaváděním restrikcí na pohyb kapitálu, politikou hospodářské soutěže, opatřením na ochranu duševního vlastnictví apod.). Tento přístup mimo jiné reflektuje i výčet **hlavních příčin globalizace**, mezi něž řadíme zejména politické a geopolitické změny, inovace nejen v dopravě ale i komunikaci či ve výrobních technologiích, dále také liberalizace zejména pohybu zboží, služeb a kapitálu, strategie mezinárodních obchodů nebo liberalizace hospodářské politiky (Steinmetzová, 2008).

Vlivem globalizace se vytváří nová struktura konkurenčních vztahů. Jednotlivé státy kladou velký důraz na inovační obsah, vysokou kvalitu a nízké náklady, což vede ke zvyšování náročnosti adaptačních procesů. Nejen pro velké, ale i malé a střední ekonomiky vyspělých zemí se stalo využívání globalizačních postupů nesmírně důležitou podmínkou pro udržování komparativní konkurenceschopnosti. Také rozvoj informačních a komunikačních technologií a vědeckého pokroku napomáhá ke snižování geografické vzdálenosti, světové ekonomiky stále více procházejí strukturálními změnami, což ve svém důsledku směřuje k nehmotné konkurenceschopnosti v podobě know-how a inovační kapacity (Staníčková, Melecký, 2013).

Od konce 90. let 20. století začíná nabývat na významu technologická infrastruktura, která je vnímána jako jeden z klíčových předpokladů, jenž ovlivňuje konkurenční výhodu. Jádrem politiky konkurenceschopnosti v rámci pojetí EU je **průmyslová politika a politika**

**hospodářské soutěže**, přičemž obě tyto politiky mají podstatný vliv a především dopad na podnikatelské prostředí v Evropě. Soudržnost mezi těmito politikami má zásadní význam pro konkurenceschopnost evropského průmyslu nejen v EU, ale i celosvětově (Evropská komise, 2013a).

Jednou z hnacích sil, která tedy přispívá k celkovému hospodářskému výkonu v Evropské unii a tvoří jednu ze základních iniciativ *Strategie Evropa 2020* pro **inteligentní, začleňující a udržitelný růst**, je evropský průmysl. Ten vytváří nejen nová pracovní místa a zavádí inovace, ale rovněž přispívá k exportu a je provázaný se sektorem služeb. Řada odvětví v oblasti služeb, mezi něž patří například zdravotnictví, komunikační technologie a doprava, je závislá na konkurenceschopnosti průmyslového sektoru. Na tuto problematiku je tedy potřeba nahlížet komplexně. Všechna průmyslová odvětví jsou důležitá a existuje mezi nimi určitá prospěšná provázanost v nadnárodním měřítku, kdy nestačí, aby pouze jedna část (např. výzkum a vývoj nebo výroba) byla konkurenceschopnější než část jiná. Nedílnou součástí konkurenceschopnosti je průmysl. Ukázala to i finanční a hospodářské krize z roku 2008, kdy bylo důležité, aby ekonomiky byly vystavěny na **silné, diverzifikované a konkurenceschopné průmyslové základně**. I přesto, že se evropskému průmyslu vede na světových trzích velmi dobře, má stále co vylepšovat. Hlavními prioritami, na které by se měl zaměřit, jsou vytvoření vstřícného prostředí pro podnikatele i podniky, zvyšování energetické účinnosti, účinné využívání zdrojů, přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku a v neposlední řadě na řízenou restrukturalizaci (Evropská komise, 2013).

### 3.2 Měření a hodnocení konkurenceschopnosti v podmínkách EU

Problematika týkající se měření a hodnocení konkurenceschopnosti se dostává do popředí zájmu řady ekonomických analýz. Také v členských zemích Evropské unie zaujímá konkurenceschopnost významné postavení. Na základě spousty kritérií jsou sestavovány žebříčky konkurenceschopnosti států, kde jednotlivé země usilují o dosažení co možná nejvyššího postavení v oblasti konkurenceschopnosti. Také Evropská unie přijala roku 2000 první desetiletou strategii pro zvyšování konkurenceschopnosti svých členských zemí a Evropské unie jako celku pod názvem *Lisabonská strategie*, jejíž hlavním cílem bylo předstihnout Spojené státy americké a stát se nejkonkurenceschopnější ekonomikou na světě.

**Žebříčky konkurenceschopnosti** jsou jedním z mainstreamových proudů současného světa pro vyhodnocování vybraných ekonomik na základě rozsáhlého spektra kritérií tak, aby

každé zemi bylo přiděleno pořadí odpovídající hodnocení a skutečné ekonomické realitě. Takto sestavené žebříčky konkurenceschopnosti jsou prezentovány jako vysoce objektivní hodnocení daných ekonomik. Příkladem těchto žebříčků konkurenceschopnosti jsou *The Global Competitiveness Report*, které vydává Světové ekonomické fórum a *World Competitiveness Yearbook* publikující Mezinárodní institut pro rozvoj managementu (Klvačová, Malý, 2008).

Z *Global Competitiveness Report* sestaveného pro rok 2013 vyplývá, že vedoucí pozici<sup>6</sup> z celkového počtu 148 zemí, již popáté za sebou obhájilo Švýcarsko (5,67), druhou zemí v tomto žebříčku obsadil neevropský Singapur (5,61) a na třetím místě se umístilo Finsko (5,54). Naopak Švédsko (5,48) zaznamenalo propad o dvě příčky, zatímco Německo (5,51) se vyšplhalo na místo 4. a polepšilo si tak o dvě příčky jak uvádí následující tabulka 3.1. Česká republika (4,51) si oproti minulému roku výrazně pohoršila, a to o celých sedm příček a dostala se až na **47. místo**. Jedná se o největší propad Česka v historii žebříčku konkurenceschopnosti, za což může především špatné fungování státu a jeho institucí<sup>7</sup>. Naopak Malta (4,50) se během roku dokázala zařadit na 41. místo, čímž se posunula vzhůru o šest příček. Během roku 2013 přistoupilo k Evropské unii Chorvatsko, což se rovněž promítlo i v žebříčku a jako nová členská země se tak zařadila na 75. místo s hodnotou GCI 4,13 (hodnota uvedena za kandidátskou zemi).

Jak je z tabulky 3.1 patrné, Švýcarsku a zemím Severní Evropy se podařilo zkonsolidovat své ekonomiky od vypuknutí globální ekonomické krize v roce 2008. Naopak Itálie, Portugalsko, Španělsko a Řecko se i nadále potýkají s problémy především díky nízké konkurenceschopnosti. K rizikovým oblastem v rámci ekonomik EU patří především daňové sazby, přístup k financím, daňová regulace, malá vzdělanost praceschopných lidí a v neposlední řadě i velká byrokracie (Schwab, 2013).

---

<sup>6</sup> Index nabývá hodnoty od 1 do 7, přičemž 1 značí velmi nízkou konkurenceschopnost dané země a hodnocení indexem 7 znamená, že daná země je vysoce konkurenceschopnou ekonomikou.

<sup>7</sup> Jedná se především o vysoké příspěvky na sociální zabezpečení, vládní byrokracii a výši zdanění, korupce, nedostatečnou transparentnost a stabilitu v hospodářské politice, preference manažerů.



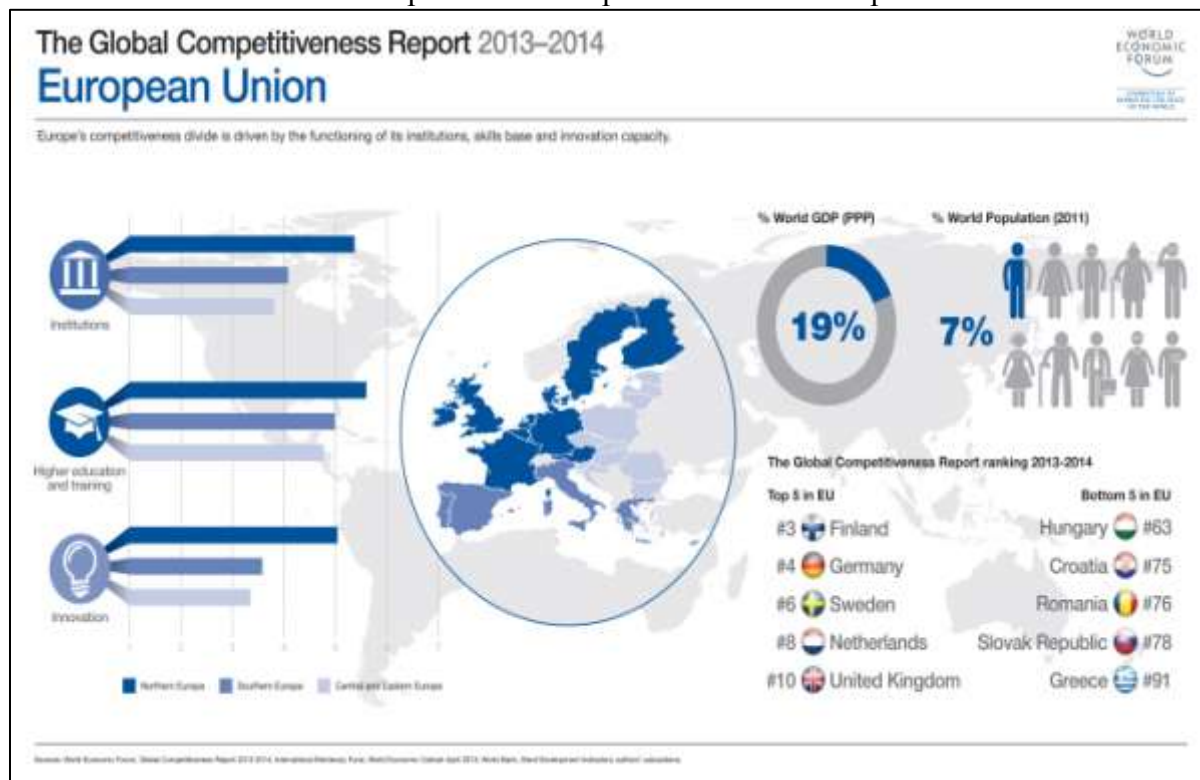
**Tabulka 3.1:** Pořadí zemí EU dle Global Competitiveness Report 2013-2014

Země	Pořadí	Hodnota GCI	Země	Pořadí	Hodnota GCI
<b>Finsko</b>	3	5,54	<b>Polsko</b>	42	4,46
<b>Německo</b>	4	5,51	<b>Česká republika</b>	46	4,43
<b>Švédsko</b>	6	5,48	<b>Litva</b>	48	4,41
<b>Nizozemsko</b>	8	5,42	<b>Itálie</b>	49	4,41
<b>Velká Británie</b>	10	5,37	<b>Portugalsko</b>	51	4,40
<b>Dánsko</b>	15	5,18	<b>Lotyšsko</b>	52	4,40
<b>Rakousko</b>	16	5,15	<b>Bulharsko</b>	57	4,31
<b>Belgie</b>	17	5,13	<b>Kypr</b>	58	4,31
<b>Lucembursko</b>	22	5,09	<b>Slovinsko</b>	62	4,25
<b>Francie</b>	23	5,05	<b>Maďarsko</b>	63	4,25
<b>Irsko</b>	28	4,92	<b>Chorvatsko</b>	75	4,13
<b>Estonsko</b>	32	4,65	<b>Rumunsko</b>	76	4,13
<b>Španělsko</b>	35	4,57	<b>Slovenská republika</b>	78	4,10
<b>Malta</b>	41	4,50	<b>Řecko</b>	91	3,93

Zdroj: WORLD ECONOMIC FORUM, 2013; vlastní zpracování, 2014

Pro vyhodnocení GCI indexu je zapotřebí vycházet z dílčích 12 pilířů, jimiž jsou **institucionální prostředí**, makroekonomická stabilita, zdraví a základní vzdělání, **úroveň vyššího vzdělání a celkový systém zvyšování kvalifikace**, efektivita trhu zboží a služeb, efektivita pracovního trhu, úroveň finančního trhu, technická úroveň, velikost trhu (vnitřního a zahraničního), vyspělost podnikatelského prostředí a **úroveň inovací** (Schwab, 2013). Z obrázku 3.1 je patrné, že nejvyšších hodnot vybraných dílčích ukazatelů dosahuje Severní Evropa. Naopak je tomu v Centrální a Východní Evropě, kde jsou vykazované hodnoty GCI indexu nejnižší. Zřejmé je i to, že se v Evropské unii vytvoří 19 % světového HDP v PPS při 7 % světové populace.

**Obrázek 3.1:** The Global Competitiveness Report 2013-2014 Evropské unie



Zdroj: WORLD ECONOMIC FORUM, 2013

Druhou významnou ročenkou je *World Competitiveness Yearbook* z roku 2013. V tomto žebříčku konkurenceschopnosti se hodnotí 60 ekonomik, přičemž 26 z nich jsou členy Evropské unie. Novou zemí, která byla v tomto žebříčku obsazena oproti roku minulému, je Lotyšsko. V tabulce 3.2 jsou tyto země seřazeny od nejvíce po nejméně konkurenceschopnou. Nejlépe hodnocenou členskou zemí Evropské unie se stala severská země *Švédsko* (90,531) v celkovém pořadí čtvrtá. Na předních příčkách se rovněž objevily země jako je *Německo* (86,197) a *Dánsko* (83,514). *Česká republika* se v této ročence umístila na **35. místě**<sup>8</sup> s celkovou hodnotou 64,614, a pohoršila si tak o dvě příčky oproti roku minulému (IMD,2013).

<sup>8</sup> Česko se umístilo z pohledu jednotlivých faktorů konkurenceschopnosti nejlépe v oblasti základní infrastruktury, a to na 15. místě. V oblasti zahraničního obchodu obsadila 25. místo a nejhůře dopadla v celkovém vývoji ekonomiky, které ji přineslo až 50. místo (E15, 2013).

**Tabulka 3.2:** Pořadí zemí EU dle World Competitiveness Yearbook 2013

Země	Pořadí	Hodnota WCY	Země	Pořadí	Hodnota WCY
<b>Švédsko</b>	4	90,531	<b>Česká republika</b>	35	64,614
<b>Německo</b>	9	86,197	<b>Estonsko</b>	36	63,422
<b>Dánsko</b>	12	83,514	<b>Lotyšsko</b>	41	58,678
<b>Lucembursko</b>	13	83,305	<b>Itálie</b>	44	56,328
<b>Nizozemsko</b>	14	83,158	<b>Španělsko</b>	45	56,289
<b>Irsko</b>	17	79,591	<b>Portugalsko</b>	46	56,225
<b>Velká Británie</b>	18	79,150	<b>Slovenská republika</b>	47	54,485
<b>Finsko</b>	20	78,187	<b>Maďarsko</b>	50	53,497
<b>Rakousko</b>	23	74,711	<b>Slovinsko</b>	52	50,996
<b>Belgie</b>	26	73,133	<b>Řecko</b>	54	49,986
<b>Francie</b>	28	71,327	<b>Rumunsko</b>	55	49,703
<b>Litva</b>	31	66,488	<b>Bulharsko</b>	57	47,800
<b>Polsko</b>	33	65,437	<b>Chorvatsko</b>	58	44,114

Zdroj: INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MANAGEMENT DEVELOPMENT, 2013; vlastní zpracování, 2014

Z mnoha studií vyplývá, že pořadí zemí v žebříčcích konkurenceschopnosti nelze považovat za objektivní hodnocení daných ekonomik. Vyplývá to především i z volby sledovaných dílčích kritérií, podle nichž jsou žebříčky konkurenceschopnosti sestavovány. Rovněž i výběr zemí může ovlivnit jejich umístění v žebříčku a hodně záleží také na tom, zda jsou jednotlivé země Evropské unie vyhodnocovány jako celek nebo naopak, každá zvlášť. Pro země, zařazené v žebříčcích konkurenceschopnosti, respektive jejich vládu, plyne závěr, mohou sledovat umístění svých ekonomik, ale neměli by jej brát jako zásadní ukazatel pro rozhodování o přijímání zásadních opatření (Klváčová, Malý, 2008).

### 3.2.1 Lisabonská strategie

Členské státy Evropské unie reagovaly Lisabonskou strategií na podmínky růstových strategií zaměřujících se především na podporu ekonomiky. Posledním, ovšem ne příliš přínosným a úspěšným pokusem o získání světového prvenství v pojetí konkurenceschopnosti byla Lisabonská strategie, jež má od roku 2010 svého následovníka v podobě strategie Evropa 2020.

V březnu roku 2000 na zasedání Evropské rady v Lisabonu bylo rozhodnuto o transformaci evropské ekonomiky a vznikla tzv. Lisabonská strategie, kterou schválily všechny, v té době patnáct, členské země. Ačkoliv Evropská unie již téměř dokončila sjednocení vnitřního trhu a přijala novou jednotnou měnu euro, stále se jí však nepodařilo směřovat k cílenému ekonomickému vzestupu a hospodářsky zaostávala nejen za vyspělou ekonomikou *USA*, ale i *Japonska*. Byla tedy rozsáhlým programem pro období roku 2000 až 2010 na celkovou hospodářskou, sociální a ekologickou obnovu EU.

Lisabonská strategie byla postavena na třech základních pilířích, přičemž největším z nich byl ekonomický, dále pak sociální a environmentální. **Ekonomický pilíř** se skládal z informační společnosti pro všechny, vytvoření evropského výzkumného prostoru, odstranění překážek pro podnikání, zejména pro malé střední podniky, dále pak z ekonomické reformy spojené s dokončováním vnitřního trhu, vytvoření integrovaných finančních trhu a v neposlední řadě z lepší koordinace makroekonomických politik. **Sociální pilíř** bylo potřeba inovovat, jelikož jej tvořila aktivní politika zaměstnanosti a modernizace evropského sociálního modelu. Ekologický neboli **environmentální pilíř** byl k Lisabonské strategii přidán až dodatečně a obsahoval udržitelný rozvoj a kvalitu života (Euroskop, 2013).

Přestože se na konci 90. let 20. století mohla Evropská unie pyšnit řadou pozitivních výsledků, jimiž například byla nízká inflace, vyrovnaný rozpočet EU či vyrovnaná platební bilance, objevovaly se na druhé straně také negativa. Evropa se potýkala s obrovskou nezaměstnaností, vnitřní trh měl řadu nedostatků v oblasti obchodu a služeb mezi členskými státy, kritická byla i situace ve výzkumu. Všechny tyto dílčí problémy oslabovaly ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost a hrozilo tedy značné nebezpečí v podobě oslabení konkurenční schopnosti EU ve světě. Proto *Evropská rada* v roce 2000 prohlásila, že je nutná radikální transformace evropské ekonomiky a tak vrcholní představitelé *EU* zformulovali svůj plán v podobě *Lisabonské strategie*. Tento plán předpokládal, že „*Unie se má stát nejkonkurenceschopnějším a nejdynamičtějším znalostním hospodářstvím na světě, které bude schopné udržitelného hospodářského růstu a zajistí více pracovních míst a lepší pracovní místa, větší sociální soudržnost a úctu k životnímu prostředí*“ (Evropská komise, 2010, s. 2). Lisabonská strategie vycházela z toho, že ke zvýšení životní úrovně a zachování jedinečného sociálního modelu EU musela zvýšit svou produktivitu a konkurenceschopnost i přes stále ostřejší celosvětovou hospodářskou soutěž, technologické změny a stárnoucí populaci. Pro dosažení takovýchto výsledků byla nutná spolupráce nejenom na úrovni EU, ale i mezi členskými státy zároveň.

Tento hlavní, obecný cíl byl doplněn ještě o několik dílčích, konkrétnějších cílů. Prvním z nich bylo zvýšit přírůstky zaměstnanosti tak, aby v roce 2010 dosáhla míra zaměstnanosti v EU v průměru 70 % (přičemž míra zaměstnanosti žen dosáhne 60 % a míra zaměstnanosti starších pracovníků ve věku 55-64 let 50 %). Dalším z cílů bylo rovněž vytvořit znalostní ekonomiku, tím, že budou zvýšeny výdaje na výzkum a vývoj a podporu inovací, tento cíl by měl být do roku 2010 na 3 % HDP. Mezi ostatní cíle, jež ještě byly definovány lze zařadit modernizaci evropského sociálního modelu, lepší péči o kvalitu života a udržitelný rozvoj (Staničková, Poledníková, Skokan, 2011).

### 3.2.2 Hodnocení Lisabonské strategie – strukturální ukazatele

Pro zjištění, zda byly výše zmiňované hodnoty naplňovány a pro hodnocení Lisabonské strategie byla sestavena skupina strukturálních ukazatelů<sup>9</sup>, které pokrývaly šest hlavních oblastí a to **celkové ekonomické prostředí, zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomické reformy, sociální soudržnost a životní prostředí**. Později, v roce 2004, byl pro efektivnější hodnocení Lisabonských cílů vytvořen seznam obsahující 14 ukazatelů, kterými jsou HDP na obyvatele v PPS, produktivita práce na zaměstnanou osobu, míra zaměstnanosti, míra zaměstnanosti starších pracovníků, hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj, úroveň dosaženého vzdělání mládeže, relativní cenová úroveň, kapitálové investice, míra rizika chudoby – po sociálních dávkách, rozptýlení regionální míry zaměstnanosti, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, emise skleníkových plynů, energetická náročnost národního hospodářství a objem nákladní dopravy k HDP (Staničková, Poledníková, Skokan, 2011).

---

<sup>9</sup> Jedná se o ukazatele mezinárodního srovnání, které jsou sestavené v rámci *Evropského statistického úřadu* (Eurostat). Do roku 2010 sloužily tyto ukazatele ke kvantifikaci a hodnocení dosažených cílů *Lisabonské strategie* (Staničková, Poledníková, Skokan, 2011).

**Tabulka 3.3:** „Short-list“ strukturálních ukazatelů pro hodnocení LS

Obečné ekonomické prostředí	Inovace a výzkum	Ekonomická reforma	Zaměstnanost	Sociální soudržnost	Životní prostředí
HDP na obyvatele v PPS	Úroveň dosaženého vzdělání mládeže	Srovnání cenové úrovně	Míra zaměstnanosti	Míra rizika chudoby - po sociálních dávkách	Emise skleníkových plynů
Produktivita práce na zaměstnanou osobu	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj	Podnikové investice	Míra zaměstnanosti starších pracovníků	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	Energetická náročnost národního hospodářství
X	X	X	X	Rozptyl regionální míry zaměstnanosti	Objem nákladní dopravy k HDP

Zdroj: EUROSTAT, 2012; vlastní zpracování, 2013

Lisabonská strategie měla na EU vcelku pozitivní vliv, i když její hlavní cíle, jimiž byla míra zaměstnanosti ve výši 70% a náklady na výzkum a vývoj ve výši 3% HDP, nebyly naplněny. Míra zaměstnanosti v roce 2005<sup>10</sup> dosáhla 63,5 %, což bylo o 1,3 procentního bodu více, než tomu bylo v roce 2000. EU se rovněž nepodařilo snížit rozdíly v komparaci s průmyslově nejvyspělejšími zeměmi. Náklady na výzkum a vývoj, které byly vynaložené v EU se velmi nepatrně zhoršily, a to z 1,86 % na 1,83 % v roce 2005, ale v dalších letech se postupně zlepšovaly. Mezi státy EU se v této oblasti objevovaly značné rozdíly. Zatímco Severské země jako *Švédsko*, *Finsko*, *Dánsko* spolu s *Velkou Británií* přesahovaly každoročně hranici požadovaných 3 %, *Česká republika* se tomuto vytyčenému cíli nepřiblížila ani zdaleka, jelikož její každoroční výdaje do vědy a výzkumu činily zhruba 1,4 % výdajů (Toth, 2010). V době aplikace LS většina zemí EU dosahovala výrazných pokroků v konsolidaci veřejných rozpočtů, přičemž velikost veřejného rozpočtu se do roku 2005 nijak výrazně neměnila. Důsledkem hospodářské krize v roce 2000 začaly veřejné finance vykazovat výrazné trhliny a to i pro země EU, přičemž schodek v roce 2009 dosáhl téměř 7 % HDP. V roce 2010 došlo ke snížení schodků veřejných rozpočtů jen nepatrně, a to o 0,6 procentního bodu (Evropská komise, 2010).

<sup>10</sup> V tabulce 3.4 byly pro hodnocení vybrány roky 2000, jakožto rok výchozí; rok 2005, kdy byla LS revidována a rok 2010, který je rokem cílovým.

**Tabulka 3.4:** Hodnocení strukturálních ukazatelů (EU27=100)

Strukturální ukazatele	2000	2005	2010
<b>HDP na obyvatele v PPS</b>	100	100	100
<b>Produktivita práce na zaměstnanou osobu</b>	100	100	100
<b>Úroveň dosaženého vzdělání mládeže</b>	76,6	77,5	79
<b>Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj</b>	1,86	1,83	2
<b>Srovnání cenové úrovně</b>	100	100	100
<b>Podnikové investice</b>	18,4	17,8	15,9
<b>Míra zaměstnanosti</b>	62,2	63,5	64,1
<b>Míra zaměstnanosti starších pracovníků</b>	36,9	42,3	46,3
<b>Míra rizika chudoby - po sociálních dávkách</b>	-	16,5	16,4
<b>Míra dlouhodobé nezaměstnanosti</b>	4	4,1	3,9
<b>Rozptyl regionální míry zaměstnanosti</b>	13	11,4	11,9
<b>Emise skleníkových plynů</b>	-	-	-
<b>Energetická náročnost národního hospodářství</b>	-	-	-
<b>Objem nákladní dopravy k HDP</b>	100	105,1	98,6

Pozn.: Data jsou uvedena v %, přičemž EU 27=100 %.

Zdroj: EUROSTAT, 2011; vlastní zpracování, 2014

### **Lisbon Review Reports pro hodnocení Lisabonské strategie**

*Světové ekonomické fórum* vydávalo v době působení LS zprávu známou pod názvem *Lisbon Review*, která hodnotila, zda členské země EU dosahují cílů stanovených v LS. Zpráva vyšla celkem pět krát, s časovým intervalem dva roky, přičemž první zpráva byla publikována v roce 2002. Lisbon Review hodnotila jednotlivé oblasti strategie pomocí osmi sub-indexů, jimiž byly inovace a věda a výzkum, liberalizace, průmyslové sítě, informační společnost, sociální začlenění, finanční služby, udržitelný rozvoj a v neposlední řadě podnikatelské prostředí. Index je hodnocen na stupnici od 1 do 7, přičemž 1 znamená nejhorší a 7 naopak nejlepší. Jak je z tabulky 3.5 patrné, severské země dokázaly nejlépe přijímat nové technologie a měly jedny z nejvyšších výdajů na výzkum a vývoj (WEF, 2010).

**Tabulka 3.5: Lisbon Review**

Země	2004		2006		2008		2010	
	LR	Pořadí	LR	Pořadí	LR	Pořadí	LR	Pořadí
<b>Belgie</b>	4,88	10	5,15	10	5,11	10	5,15	10
<b>Bulharsko</b>					3,68	27	3,77	27
<b>ČR</b>			4,53	14	4,53	16	4,71	15
<b>Dánsko</b>	5,63	2	5,76	1	5,64	2	5,61	3
<b>Estonsko</b>			4,93	12	5,02	12	4,69	13
<b>Finsko</b>	5,80	1	5,74	2	5,64	3	5,72	2
<b>Francie</b>	5,03	8	5,21	9	5,12	8	5,22	8
<b>Itálie</b>	4,38	13	4,17	24	4,05	24	4,03	25
<b>Irsko</b>	4,69	11	5,09	11	5,03	11	5,00	11
<b>Kypr</b>			4,28	21	4,68	13	4,83	13
<b>Litva</b>			4,31	20	4,39	19	4,21	22
<b>Lotyšsko</b>			4,25	22	4,25	21	4,39	20
<b>Lucembursko</b>	5,14	7	5,29	8	5,22	7	5,43	5
<b>Maďarsko</b>			4,40	17	4,18	22	4,28	21
<b>Malta</b>			4,38	19	4,43	18	4,58	17
<b>Německo</b>	5,18	6	5,53	5	5,34	6	5,39	6
<b>Nizozemí</b>	5,21	5	5,59	4	5,44	4	5,51	4
<b>Polsko</b>			3,76	25	3,76	26	4,07	24
<b>Portugalsko</b>	4,25	14	4,64	13	4,61	14	4,70	16
<b>Rakousko</b>	4,94	9	5,30	7	5,34	5	5,39	6
<b>Rumunsko</b>					3,84	25	3,96	26
<b>Řecko</b>	4,00	15	4,19	23	4,10	23	4,18	23
<b>SR</b>			4,38	18	4,34	20	4,45	19
<b>Slovinsko</b>			4,44	16	4,58	15	4,71	14
<b>Španělsko</b>	4,47	12	4,49	15	4,52	17	4,53	18
<b>Švédsko</b>	5,62	3	5,74	3	5,71	1	5,83	1
<b>VB</b>	5,30	4	5,50	6	5,12	9	5,15	9

Zdroj: WORLD ECONOMIC FORUM, 2004, 2006, 2008, 2010; vlastní zpracování, 2014

Lisabonská strategie byla zaměřena na posílení konkurenceschopnosti evropského území, které bylo doprovázeno pokrokem jak v oblasti sociální, tak i environmentální. Působilo zde propojení ekonomických cílů s tradičními evropskými zájmy – sociální soudržností a spravedlností a ochranou životního prostředí. Lisabonskou strategii taktéž



doprovázela během jejího vývoje řada změn. Jednou z nich bylo rozšíření Unie z 15 států v roce 2000 na současných 27 členských států. Rovněž i eurozóna se rozrostla z 12 členských zemí v roce 1999 na současných 17 zemí. Změny v Lisabonské strategii se týkaly i obsahové stránky, protože z původní strategie se postupem času stávala příliš složitá struktura s četnými cíli a činnostmi, postrádala také přesné rozdělení zodpovědností a úkolů, a to zejména mezi EU a vnitrostátními úrovněmi. Podle názorů představitelů Lisabonské strategie se konkurenceschopnost nezvyšovala dostatečně rychle a nebylo tak možno dosáhnout vytyčených cílů. Všechny tyto nedostatky vyústily v roce 2005 k přijetí nového Lisabonského akčního plánu, jehož cílem bylo dosáhnout vyššího a trvalého ekonomického růstu a vytvářet početnější a lepší pracovní místa. Takovéto jednosměrné vymezení priorit vedlo k opětovnému začátku pro Lisabonskou strategii. Po roce 2005 až do nástupu světové krize se zdárně zvyšovalo tempo ekonomického růstu i míry zaměstnanosti, jak vytyčovala revidovaná Lisabonská strategie z roku 2005. ovšem jen do té doby, než celý svět zasáhla v roce 2008 hospodářská krize a znehodnotila dosažený pokrok. Naplnit se nepodařilo ani cíle v oblasti zaměstnanosti, i když její míra oproti roku 2000 a 2005 vzrostla a cílovým hodnotám se patrně přiblížila.

Hodnocení Lisabonské strategie, jež provedla Evropská komise, uvádí, že se Strategii podařilo nastolit agendu v oblastech podpory výzkumu a vývoje, inovací a investic do lidského kapitálu, modernizace trhu práce nebo zlepšení podnikatelského prostředí a to nejen na evropské úrovni, ale i na úrovni členských států. Evropská komise dále vyzdvihuje, že většina zemí do propuknutí krize dosáhla pokroku při konsolidaci veřejných financí. Podle hodnocení komise rovněž přispěla Lisabonská strategie k ochraně pracovních míst a zmírnění růstu nezaměstnanosti po propuknutí krize. Komise přiznává, že se Strategie nezaměřovala na kritické oblasti, které poté hrály zásadní roli při vzniku krize, jimiž jsou dohled nad finančními trhy, sledování a vyhodnocování systémového rizika na finančních trzích a následný vznik spekulativních bublin (například na trzích s nemovitostmi), konzumní způsob života spojený s nadměrným poskytováním úvěrů. Takovéto hodnocení úspěchů a neúspěchů realizace Lisabonské strategie bylo podnětem při přípravách nové strategie Evropa 2020, která se snaží vyhnout slabým stránkám předešlé Strategie a je také doplněna o nové oblasti, kterým nebyla věnována pozornost nebo se jich dotýkala okrajově (Evropská komise, 2010).

### 3.3 Specifika ekonomických systémů členských států EU

Evropská unie jakožto celek zůstává dosti heterogenní a to z toho důvodu, že ani jeden ekonomický či sociální ukazatel nevykazuje shodné hodnoty pro všechny členské země. Diference jsou mnohem markantnější, je-li vzato v potaz rozšiřování Unie v letech 2004 a v 2007, kdy ekonomiky starých<sup>11</sup> zemí vykazovaly podstatně vyšší hodnoty **ukazatele HDP na obyvatele** než nové<sup>12</sup> členské země, které se pohybovaly pod průměrem EU 27. Příkladem může být rok 2007, kdy bylo rozpětí v dosaženém HDP na obyvatele mezi nejvyspělejší a nejzaostalejší zemí 280 % (Lucembursko) vůči 36 % (Bulharsko). Ovšem je třeba i zmínit, že řada vyspělých západoevropských zemí (např. Německo, Itálie, Francie, Dánsko) vykazovala v letech 2004 – 2007 pomalý růst HDP, zatímco **růstová dynamika** nových členských zemí byla velmi příznivá. Zásadní příčiny této rozdílné růstové dynamiky lze však hledat především v jejich postavení v současné globální ekonomice, kdy pro původní členské země EU je charakteristická vysoká cena pracovní síly. Z toho plyne, že nadnárodní společnosti raději přesouvají své aktivity do regionů, jež mají nižší produkční náklady. Stejně tak jsou nové členské státy příjemci integračního procesu, což značí, že se jim daří profitovat z rozvoje vzájemného obchodu se starými členskými státy, zvýšení přílivu zahraničních investic či transferu nových technologií. Důvody pro **vysokou konkurenceschopnost nových členských zemí** lze tedy spatřit ve specifických komparativních výhodách, mezi něž řadíme například nízké náklady pracovní síly, příznivý poměr mezi produktivitou a náklady práce, dostupností kvalifikované pracovní síly, výhodnější daňové prostředí, nízkou rizikovost ekonomického prostředí, geografickou polohu, kulturní blízkost a jazykovou vybavenost a v neposlední řadě vysokou dynamiku ekonomiky a tržního prostředí (Steinmatzová, 2008).

Rozdílnosti lze spatřit nejen na úrovni mezi starými a novými členskými státy Evropské unie, ale také na národní úrovni. Pro tuto bakalářskou práci bude použito **kritérium převládající formy vlastnictví**, podle něhož je možné dále rozdělit ekonomiky na **tržní, centrálně plánované anebo tradiční**, které se liší především v míře zásahů vlády do fungování ekonomiky.

V **tržní ekonomice** dochází ke směně výrobků, služeb a výrobních faktorů a to na základě vytvářených vazeb pomocí trhu, přičemž výsledkem je tržní cena, která hraje velmi důležitou roli. V podmínkách tržní ekonomiky musí být rovněž umožněna volná konkurence a

---

<sup>11</sup> Starými zeměmi jsou myšleny členské státy, které postupně vstupovaly do EU/ES v letech 1957-1995.

<sup>12</sup> Novými členskými zeměmi můžeme označit ty, jež přistoupily do EU v letech 2004 a 2007.

soukromé vlastnictví. Úloha státu je v tomto případě pouze usměrňovací neboli regulující (Hindls, Holman, Hronová a kol., 2003). Tento typ ekonomického systému převládá nejen v Evropě, ale i v celé světové ekonomice. Druhá, **centrálně plánovaná, ekonomika** je opakem ekonomiky tržní. V tomto případě již vláda působí dominantně a má rozhodující úlohu. Tento systém existoval do začátku 90. let 20. století například v *České republice*, *Slovensku* a *Polsku*. V současné době se týká již jen několika málo zemí světa, jimiž jsou *Severní Korea*, *Kuba* či *Bělorusko*. Třetí a v dnešní době spíše výjimečnou je typ **tradiční ekonomiky**. Tato ekonomika je založena především na zkušenostech z minula, tedy na zvycích a tradicích v souvislosti s náboženstvím v dané zemi. V dnešním světě se k této ekonomice řadí především *Indie* spojená s hinduismem (Mundschenk, Stierle, Stierle-von Schutz, Traistaru, 2006).

### Typy sociálně-ekonomických modelů

Konkurenceschopnost vytváří podmínky pro budoucí ekonomický růst<sup>13</sup>. To znamená, že se snaží zajišťovat prostředí umožňující firmám či jednotlivcům uspět v mezinárodním prostředí, což je nesmírně důležité z pohledu globalizace i procesu evropské integrace. Proto je potřeba nejen vymežit, ale i popsat základní a specifické rysy ekonomických systémů členských zemí Evropské unie, jejichž charakter ovlivňuje i celkovou konkurenceschopnost a postavení dané země ve světové ekonomice.

Za převládající rys, který je společný pro země EU, je považována relativně **silná úloha a odpovědnost vlády v sociální oblasti**. Tento model, ve kterém jsou poskytovány štědré sociální dávky<sup>14</sup> a různorodé veřejné služby<sup>15</sup> s sebou přináší i negativa v podobě vysoké míry zdanění. Velká role je v evropských zemích připisována rovněž odborům. Některé země jsou více nakloněny výše zmíněným rysům, některé naopak méně. Proto je třeba rozlišovat dva základní modely, jimiž jsou ekonomiky liberální a ekonomiky sociálně-tržní.

---

<sup>13</sup> Například vysoký stupeň technické vyspělosti, stabilní makroekonomická situace či kvalitní institucionální rámec.

<sup>14</sup> Jedná se zejména o starobní a invalidní důchody, nemocenské dávky a podpory v nezaměstnanosti.

<sup>15</sup> Především bezplatná popřípadě dotovaná zdravotní péče či vzdělání.

**Tabulka 3.6:** Základní modely tržní ekonomiky v EU 27 a ve světě

Typ tržní ekonomiky	Příklady zemí v EU a ve světě
<b>Liberální</b>	VB, Irsko, USA, Austrálie, Kanada
<b>Konzervativní/sociálně-tržní;</b>	
<b>Kontinentální</b>	SRN, Francie, Rakousko, Benelux; Norsko, Švýcarsko
<b>Severský/skandinávský</b>	Dánsko, Finsko, Švédsko
<b>Jižní/středomořský</b>	Řecko, Itálie, Portugalsko, Španělsko
<b>Asijský rozvojový typ</b>	Japonsko, Jižní Korea, Jihovýchodní Asie

Zdroj: DICKEN, 2007; vlastní zpracování, 2013

V **konzervativních/sociálně-tržních ekonomikách** dochází především k tomu, že stát nese odpovědnost za své obyvatele a garantuje rozsáhlé sociální jistoty. Nevýhodu zde představují vysoké daně a další odvody z mezd či jiné daně a poplatky. Sociálně-tržní ekonomiky lze rozdělit na ekonomiky kontinentální, severské a jihoevropské. **Ekonomiky kontinentálního typu** podporují větší státní zásahy do ekonomiky, ale i silnou ochranu zaměstnanců na trhu práce. Cílem je především udržení stabilního ekonomického růstu a vysoké zaměstnanosti. **Severské státy** poskytují ještě štedřejší sociální politiku než je tomu u kontinentálního typu a rovněž se zasazují o rovnoměrné rozdělení příjmů ve společnosti. Kvalita sociálních služeb je zde vysoká a široce dostupná. I tato ekonomika s sebou přináší vysoké daňové zatížení občanů v podobě progresivních daní<sup>16</sup>. Velkou roli zde sehrávají odbory, které jsou zapojeny jak do správy pojištění v nezaměstnanosti, tak i do vzdělávání a rekvalifikaci pracovníků. Naopak **jihoevropské/středomořské ekonomiky** neposkytují tolik sociálních jistot, jako tomu bylo u předchozích ekonomik a sociální výdaje jsou zde rozděleny podle profesních skupin obyvatelstva. Hlavní úlohu má tedy rodina. Odbory sehrávají roli spíše při kolektivním vyjednávání o mzdách či pracovních podmínkách. Naprostým protipólem sociálně-tržních ekonomik EU jsou **ekonomiky liberální (anglosaské)**, kde se předpokládá, že člověk, jakožto jednotlivec je odpovědný sám za sebe a za svůj osud. Takové to země prosazují nejvolnější konkurenci a minimální státní zásahy, čili trh, včetně trhu práce, se reguluje sám. Vláda v tomto případě chrání pouze soukromé vlastnictví a konkurenci na trhu. Angažovanost státu v sociální sféře je velmi nízká se změřením převážně na

<sup>16</sup> Lidé, kteří mají nízké příjmy, mají i nižší daňovou sazbu a naopak lidé s vysokými příjmy odvádí státu vyšší daně.

nízkopříjmové skupiny obyvatel. V tomto modelu jsou cílené sociální transfery a příjemci podléhají posuzování úřadů. Odvrácenou stranou jsou velké rozdíly v příjmech různých skupin obyvatel a poměrně vysoká míra chudoby (Aiginger, Guger, Leoni, Walterskirchen, 2007).

Na světě existuje řada dalších modelů tržní ekonomiky, mezi nejznámější lze zařadit **země jihovýchodní Asie**, které zastávají silnější úlohu vlády v ekonomice. V tomto případě se snaží stát řídit rozvoj ekonomiky, přičemž do značné míry spolupracuje s podnikatelskými subjekty.

### **Celková regulace a ekonomická svoboda**

Existuje nepřehledné množství způsobů jak srovnávat úlohu státu a míru regulace v národních ekonomikách. Pro tuto bakalářskou práci byly vybrány dva nejznámější indexy, jež se touto problematikou zabývají a to jsou *Index ekonomické svobody (Economic Freedom Index, EFI)* a *Index ekonomické svobody světa (Economic Freedom of the World Index)*. V rámci EFI je ekonomická svoboda je definována jako „nejvyšší forma ekonomické svobody zajišťuje absolutní právo na vlastnictví, umožněné svobodným pohybem práce, kapitálu a zboží a úplnou absencí nátlakových prvků a překážek ekonomické svobody nad rámec nezbytně nutných opatření pro ochranu a udržení svobody samotné“ (Holmes, Feulner, O’Grady, 2008, s. 40). Tento index je pro výpočet poněkud složitý, protože v sobě zahrnuje deset sub-indexů, jimiž například jsou svoboda podnikání, obchodu, investování, dále pak ukazatele hodnotící činnost vlády i charakteristiky pracovního trhu.

Hodnocením toho, jak politiky a instituce dané země podporují její ekonomickou svobodu, se zabývá kanadská společnost *Fraser Institute*, která vydává již výše zmiňovaný Index ekonomické svobody světa. V tomto případě se ekonomickou svobodou rozumí možnost svobodné volby a výměny, svoboda konkurence a bezpečnost soukromého vlastnictví I zde je hodnoceno několik oblastí, jako tomu bylo u předchozího indexu, kterými jsou především velikost vlády, právní systém a bezpečnost vlastnických práv, přístup k finančním prostředkům, svoboda mezinárodního obchodování a regulace úvěrů, práce a podnikání (Gwartney, Lawson, 2008).

K **nejúspěšnějším** ekonomickým modelům v Evropské unii v současné době patří **model skandinávské ekonomiky**. Již delší dobu se severské země umísťují na předních příčkách v žebříčcích konkurenceschopnosti. Největším problémem a rizikem pro ekonomické modely se stává stárnutí obyvatelstva, čili **demografická situace**. Do budoucna

bude potřeba provádět reformy systému sociálního zabezpečení, daňového systému, zdravotnictví, pracovního trhu apod. Rovněž i finanční podpora obyvatel starších 65 let bude čím dál tím více finančně náročnější (Steinmatzová, 2008). Řešení se v tomto případě nabízí celá řada, ovšem nejpravděpodobnější a neúčinnější zůstává pozdější do důchodu, lidé si budou muset více spořit na stáří a v neposlední řadě omezení bariér pro příchod imigrantů ze zemí mimo Evropskou unii.

### **3.4 Možnosti zvyšování konkurenceschopnosti EU a potenciál dalšího rozvoje**

I přesto, že si Evropská unie již ve světě vydobyla své místo a je tak považována za jednu z nejrozvinutějších částí světa s vysokou životní úrovní, existují mezi jednotlivými členskými státy velké **rozdíly, a to jak v oblasti hospodářské, sociální, tak i územní**. Takovéto disparity mají spíše negativní vliv na vyvážený rozvoj v celé Unii a oslabují její konkurenceschopnost v globálním kontextu.

Zkoumáním se zjistilo, že pro dosažení stanovených cílů Lisabonské strategie bude nutná úzká spolupráce mezi EU a jejími členskými státy. Proto byla roku 2000 zahájena Lisabonská strategie, jakožto reakce na výzvy týkající se globalizace a stárnutí populace. Cílem této strategie bylo, že se Evropská unie má stát do roku 2010 nejdynamičtější a nekonkurenceschopnější ekonomikou světa. Původní záměr může být shrnut jako zvýšení ekonomického růstu a dosažení vyšší míry zaměstnanosti, především prostřednictvím znalostí a jejich aplikace v oblasti vědy, vzdělání, inovací a ekonomických reforem. Pro sledování a poté její hodnocení byla každoročně vypracována zpráva (Scoreboard) a rovněž i zpráva o konkurenčním postavení EU ve světě. Evropské unii a jejím členským státům se nepodařilo plnit cíle stanovené strategií, což v roce 2005 vyústilo k přijetí nového Lisabonského akčního plánu, jež byl zaměřený na dosažení zejména čtyř prioritních oblastí a to věda a inovace, investice do lidského kapitálu / modernizace trhu práce, uvolnění podnikatelského potenciálu, zejména u malých a středních podniků a v neposlední řadě změna klimatu. Takovéto vymezení priorit znamenalo nový, opětovný start pro Lisabonskou strategii (Evropská komise, 2010).

Nový vývoj Lisabonské strategie byl po jejím obnovení zastaven globální finanční krizí, která vypukla roku 2008 ve Spojených státech a postupně tvrdě zasáhla i Evropskou unii. Omezily se nejenom půjčky, ale poklesly i ceny nemovitostí, začaly propadat akciové trhy, to

vše posíleno snižováním důvěry spotřebitelů. Dosažení vymezených cílů do roku 2010 se tak stalo nereálné. Je tedy jasné, že se strategie měla zaměřit na kritické prvky, které hrály hlavní úlohu v počátcích krize, jimiž jsou řádný dohled a systémové riziko na finančních trzích, spekulativní bubliny a konzumní způsob života spojený s poskytováním úvěrů.

Hmatatelné výsledky přinesly reformy, jež byly schválené v rámci Lisabonské strategie, a to včetně vyšší zaměstnanosti, kdy před propuknutí krize bylo vytvořeno 18 milionů nových pracovních míst. Ovšem větší zaměstnanost ne vždy značí pomoc vymanit se z chudoby. Některé skupiny obyvatel se stále potýkají s nedostatečným přístupem ke školení pro osoby s nízkou kvalifikací. Také dětská chudoba převládá ve velké míře v některých členských státech. I přestože bylo dosaženo velkého pokroku, celkové tempo prováděných reforem bylo pomalé a nerovnoměrné, neboť v některých oblastech politiky byl zaznamenán pokrok mnohem větší než v jiných. Strategie mohla být mnohem více účinná, pokud by měla lepší vazby s dalšími strategiemi EU, jako je například Pakt o stabilitě a růstu. Některé strategie totiž fungovaly izolovaně, místo toho, aby se navzájem doplňovaly a podporovaly. Zarážející rovněž bylo, že se Lisabonská strategie nezabývala dalšími politickými prioritami, jako je integrace finančních trhů. Dopad doporučení pro jednotlivé země byl proměnlivý, zatímco v některých členských státech měla opravdový dopad a státy vyvolávaly nátlak na vnitrostátní úrovni, naopak v jiných členských státech tato doporučení nevyvolala politické debaty a následná opatření. Celkově byla komunikace na téma výhod Lisabonské strategie nedostatečná. I přes tyto všechny slabé výsledky žádná členská země, ani evropská instituce nezpochybnila záměr Lisabonské strategie. Doposud se vedou diskuze o tom, proč se LS nedařilo a o nové strategii, která by oživila evropskou ekonomiku v situaci, která je mnohem nepříznivější a složitější, než byla v roce 2000 (Evropská komise, 2010).

Bylo potřeba pokračovat v realizaci hospodářských reforem a to jak na národní, tak i nadnárodní úrovni, které byly potřeba k řešení dopadů krize a rovněž i k zajišťování vyváženého a udržitelného růstu. Během března roku 2010 byla schválena Evropskou komisí Strategie Evropa 2020. Tato strategie je nástupkyní předchozí Lisabonské strategie a představuje tak novou vizi pro směřování Evropské unie v budoucích deseti letech. V tomto případě bude sehrávat významnou roli politika hospodářské a sociální soudržnosti, která je nástrojem pro odstraňování, popřípadě snižování regionálních rozdílů, posilování konkurenceschopnosti regionů, usnadnění zahájení strukturálních reforem a větší schopnost regionů se přizpůsobovat danému hospodářskému prostředí. Nová Strategie Evropa 2020 představuje pro členské státy EU nejenom šanci pro ponaučení se z neúspěchů předchozí,

Lisabonské strategie, ale v důsledku hospodářské a finanční krize i případné oživení ekonomické výkonnosti EU, kde jsou potřeba naléhavější řešení, než požadoval vývoj posledních deset let (Staničková, Poledníková, Skokan, 2011).

Revidovaná Lisabonská strategie přinesla s sebou hmatatelné výsledky a pomohla tak utlumit dopady celosvětové hospodářské krize. Na druhou stranu si vydobyla pověst strategie s ambiciózními cíli, ovšem s podstatně nereálným naplňováním. Úspěšnost strategií, ať už té Lisabonské, či Strategie Evropa 2020, dle mého názoru tkví v dodržování a naplňování stanovených cílů členskými státy a vzájemné komunikaci realizovaných postupů.



## 4 Strategie Evropa 2020 jako nástroj podpory evropské konkurenceschopnosti

Problematika konkurenceschopnosti se poslední dobou dostává do popředí zájmu řady ekonomických analýz. Lisabonská strategie byla posledním, ovšem ne příliš úspěšným, pokusem Evropské unie získat světové prvenství v oblasti konkurenceschopnosti. Důsledkem globální hospodářské krize byl poněkud nepříznivý vývoj pro naplňování stanovených cílů Lisabonskou strategií přerušen, což vedlo k přijetí Strategie Evropa 2020, která představuje novou a úspěšnější strategii, která by měla vést k naplňování strategických cílů Evropské unie.

### 4.1 Důvody vzniku Strategie Evropa 2020

V průběhu celosvětové krize, kdy míra růstu a produktivity byla nižší než v jiných zemích a celková hospodářská a sociální situace se rapidně zhoršovala, přišla Evropská komise se Strategií Evropa 2020. V zakládajícím dokumentu bylo jasně uvedeno, že úspěšné zvládnutí krize je pouze prioritou v krátkodobém horizontu, stěžejní však bylo odstranit strukturální nedostatky, které by z EU učinili inteligentní a udržitelnou ekonomiku podporující začlenění a vykazující vysokou úroveň nejen zaměstnanosti, ale i produktivity a sociální soudržnosti.

Celosvětová **hospodářská krize**, jež vypukla v roce 2008, zmařila cíle Lisabonské strategie stát se nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou světa a rovněž zkomplikovala i snahy o budoucí hospodářský růst. Bezprostředním úkolem byla snaha vymanit se z krize a přiblížit se tak ekonomické situaci, která zde panovala před tím, než krize započala, i když ani hodnoty v té době nedosahovaly vytyčených cílů. Například průměrná úroveň hospodářského růstu byla u hlavních evropských partnerů mnohem vyšší než v EU samotné. Propastné rozdíly byly především v produktivitě, kdy evropské podniky nebyly zcela ochotny přijímat inovační opatření. I úroveň zaměstnanosti byla podstatně nižší než v ostatních částech světa, přičemž se očekávala zátěž na systémy sociálního zabezpečení z důvodu velmi rychlého vzrůstu počtu lidí starších 60 let (Evropská komise, 2014).

Před přijetím nové strategie bylo potřeba, aby si EU jasně uvědomila všechny **důsledky krize** a společně vyhodnotila situaci, ve které se Evropa nacházela. Současně si musela i uvědomit, že snaha o návrat předchozí strategii, tedy té Lisabonské, je spíše škodlivá.

Problémy, jimiž jsou kupříkladu fiskální nerovnováhy, bubliny na trhu s nemovitostmi, zvětšující se sociální nerovnosti, nedostatek podnikání a inovací, nefunkční finanční systémy, prudký nárůst nezaměstnanosti, přílišné zatížení životního prostředí, rostoucí závislost na energiích, nedostatečná výkonnost veřejné správy byly už v minulosti řešeny, bohužel ne příliš úspěšně

Globální krize podstatně znehodnotila léta hospodářského a sociálního pokroku a odhalila tak nedostatky v evropském hospodářství. Byly znehodnoceny výsledky jak stabilního ekonomického růstu, tak i zvyšování počtu pracovních míst. V roce 2009 se snížil reálný HDP o 4 %, průmyslová výroba poklesla na úroveň, která byla běžně dosahována v 90. letech 20. století a počet nezaměstnaných v EU dosáhl markantních 23 milionů. Také dosažení ekonomického růstu v budoucnosti bylo výrazně zkomplikováno a to především díky silnému zásahu, který utrpěl finanční systém. Dva roky krize tak zmařily dvacet let fiskální konsolidace, když v roce 2010 dosahoval schodek veřejných rozpočtů v EU v průměru 6,5 % HD. Avšak vzhledem k tomu, že se veřejné schodky nakumulovaly a došlo ke zpomalení růstu, míra státního zadlužení výrazně vzrostla, a to z průměru 60 % HDP před krizí na 80 % v roce 2010 (Evropská komise, 2010). Růstový potenciál tak během krize poklesl a mnoho investičních plánů a nápadů přišlo nazmar nejenom kvůli nejistotě a stagnující poptávce, ale především díky nedostatku finančních prostředků. Ještě dřív, než přišla krize, se EU potýkala s nízkou úrovní ekonomického růstu oproti hlavním hospodářským partnerům. Taktéž úroveň soukromého zadlužení, tj. domácností a podniků, byla v některých zemích ještě před krizí rovněž vysoká, přičemž v jejím důsledku se ještě prohloubila. Proto bude pro zajištění a utváření budoucího evropského růstu potřeba zlepšovat kvalitu veřejných výdajů, klást větší důraz na efektivitu veřejné správy a v neposlední řadě vytvářet takové daňové systémy, které budou více podporovat růst, prostřednictvím přenesení daňové zátěže z oblasti práce směrem ke zdanění spotřeby, majetku a znečištění (Malý, 2011).

Rovněž i investice do výzkumu, vývoje a inovací značně pokulhávaly, možná i díky značné neochotě části společnosti přijímat inovace. Také byly málo využívány informační a komunikační technologie a celkově v EU existovalo málo dynamické podnikatelské prostředí. Taktéž nadměrné čerpání přírodních zdrojů a rostoucí poptávka po nich vedla ke zvyšování cen na světových trzích a k nevyhnutelnému zhoršování ekonomické stability a nepříznivým klimatickým změnám. Bylo tedy nesmírně důležité, aby EU a především členské státy přijaly opatření na ochranu životního prostředí vedoucích ke snížení závislosti na fosilních palivech, především pak na ropě a začaly se více využívat zdroje obnovitelné.

Míra zaměstnanosti byla rovněž nepříznivá, zejména pak u žen, kdy míra zaměstnanosti žen činila v roce 2010 pouhých 63 %, zatímco v USA bylo zaměstnáno více jak dvě třetiny žen v té době. Stejně tak i míra zaměstnanosti starších pracovníků se výrazně lišila, v EU bylo roku 2010 zaměstnáno 46 % lidí ve věku 55-64 let, zatímco v USA či Japonsku tato hodnota činila přes 62 %. Kupříkladu také pracovní doba v EU byla o 10 % kratší, než tomu bylo u našich světových konkurentů – Spojených států a Japonska. V absolutním vyjádření to činilo celkem 1660 odpracovaných hodin za rok v EU, zatímco USA disponovala 1740 hodinami. Problém byl spatřován také ve stárnutí populace, což dále zatížilo sociální systémy v EU, takže následná krize pak všechny tyto problémy jenom dále prohlubovala (Evropská komise, 2010).

Zatímco se svět velmi rychle vyvíjel, Evropa potřebovala řešit problémy týkající se dopadů krize a tedy strukturálních nedostatků. Byla tedy potřeba začít jednat, aby nedošlo ještě k většímu poklesu a vzít si tak několik ponaučení z krize. Členské státy jsou navzájem velmi propojené, což se v době recese projevilo především v eurozóně, kdy absence reformy v jedné zemi ovlivnila výkon všech ostatních zemí. Takováto propojenost ekonomik s sebou přináší i velká pozitiva například prostřednictvím společných opatření pro stabilizaci bankovního systému.

Pro navrácení ekonomik k obvyklým pořádkům byly představeny tři scénáře. Prvním scénářem bylo **udržitelné oživení**, kdy se Evropa dokáže vrátit na původní cestu růstu, zvýšit svůj potenciál a pokročit tak kupředu. Druhým scénářem bylo **pomalé oživení**, které se nese v duchu pomalého tempa růstu a nekoordinovaných reforem, přičemž bude Evropě hrozit ztráta bohatství. Posledním, tedy třetím scénářem bylo tzv. **promarněné desetiletí**, které v rámci pomalého tempa růstu zapříčiní vysokou nezaměstnanost spolu se sociálním napětím. Bylo tedy potřeba přijmout takové opatření, při kterém by současná, ale i ta budoucí generace mohla žít vysoce kvalitní a zdravý život a to vše za podpory evropského sociálního modelu, přičemž takovou strategií je Evropa 2020 (MŠMT, 2013).

Při zahájení strategie Evropa 2020 se zvažovaly dlouhodobé problémy, kterým EU čelila. Některým z těchto problémů se v období krize věnovala značná pozornost, jiné byly z důvodu dalších naléhavých otázek zanedbávány. Avšak většina těchto problémů pozorovaných již roku 2010 přetrvává dodnes.

## 4.2 Základní vymezení Strategie Evropa 2020

Hlavní cílem této strategie je vize evropského sociálně tržního hospodářství pro 21. století. Zdrojem, který by umožnil realizace tohoto cíle, jsou tři vzájemně se posilující priority, jimiž jsou **inteligentní růst**, což je rozvoj ekonomiky, jež je založená na znalostech a inovacích, dále pak **udržitelný růst**, zahrnující podporu konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky méně náročné na zdroje a v neposlední řadě se jedná o **růst podporující začlenění**, který spočívá v podporování ekonomiky s vysokou zaměstnaností a hospodářskou, sociální a územní soudržností. Aby bylo možné těchto cílů dosáhnout, je potřeba je změřit. Proto je ve strategii Evropa 2020 dále vymezeno pět dílčích cílů, jež mají sloužit jako měřítko úspěšnosti realizace dané strategie. Do roku 2020 by měla Evropská unie dosáhnout:

- zvýšené míry zaměstnanosti osob ve věku 20-64 let, přičemž tato míra by měla činit alespoň 75%,
- zvýšených investic do výzkumu a vývoje na 3 % HDP Evropské unie,
- cíle 20-20-20 v oblasti energetiky a ochrany klimatu, což znamená snížit emise skleníkových plynů o 20 % oproti roku 1990, popřípadě o 30 %, pokud pro to budou příznivé podmínky, dále pak zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie na 20 % a zvýšit energetickou účinnost o 20%,
- snížení počtu dětí, které předčasně ukončily školní docházku, pod 10% a zvýšit počet osob ve věku 30-34 let, které dosáhly terciálního vzdělání alespoň na 40 %,
- snížení počtů lidí EU alespoň o 20 milionů, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení (Evropská komise, 2010).

Jak již bylo uvedeno, tyto cíle poskytují souhrnný obraz toho, co by měla Evropská unie v hlavních parametrech do roku 2020 splňovat. Aby mohly být naplněny, je potřeba je převést na **vnitrostátní cíle**, které jsou stanoveny pro každou zemi individuálně a přizpůsobit je své specifické situaci sloužící ke kontrole a k porovnávání zemí navzájem. Tento přístup zaručí, že každý členský stát zajistí jim dosažitelné maximum. Jedná se rovněž o společné cíle, kterých lze dosáhnout optimální kombinací jak ze strany Evropské unie, tak i ze strany členských států a nevyžadujících rozdělení nákladů. Hlavním znakem těchto cílů je jejich propojenost a vzájemná podpora, čili zlepšili-li se výsledky ve vzdělání, odrazí se to i ve zvyšování zaměstnanosti či snižování chudoby. Stejně tak větší podíl výzkumu, vývoje a inovací v hospodářství přispívá ke zvýšení konkurenceschopnosti a tvorbě nových pracovních

míst a v neposlední řadě investice do ekologických technologií napomáhají zmírňovat klimatické změny a vytvářet nové obchodní příležitosti a nová pracovní místa (MŠMT, 2013).

**Tabulka 4.1:** Cíle Strategie Evropa 2020

Cíle	ČR	EU
<b>Míra zaměstnanosti v %</b>	75	75
<b>Výzkum a vývoj v % HDP</b>	1	3
<b>Snižování emisí CO<sub>2</sub> v %</b>	9	-20 (v porovnání s rokem 1990)
<b>Obnovitelné zdroje energie v %</b>	13	20
<b>Energetická účinnost – snížení spotřeby energie v mil. tun ropného ekvivalentu</b>	-	20 % zvýšení energetické účinnosti
<b>Předčasné ukončování školní docházky v %</b>	5,5	10
<b>Terciální vzdělání v %</b>	32	40
<b>Snížení počtu osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením</b>	Usilovat o snížení o 30 000 os.	20 000 000

Pozn.: Cíle, jež si členské státy stanovily v dubnu 2011 ve svých národních programech reform.

Zdroj: EUROPA, 2011; vlastní zpracování, 2014

Jak ze Strategie vyplývá, k dosažení stanovených priorit a kvantitativních cílů by mělo sloužit sedm tematických iniciativ, které by měly napomáhat dosažení pokroku v daných prioritních oblastech.

### Inteligentní růst

Inteligentní růst znamená posilování znalostí a inovací jako stimulů našeho budoucího růstu v oblastech vzdělávání, kde se snaží motivovat občany, aby zvyšovali svou kvalifikaci a pravidelně ji doplňovali o nové poznatky. Dále pak v oblasti výzkumu a inovace, kdy se vytvářejí nové produkty a služby, které generují růst a pracovní místa a pomáhají řešit sociální otázky. Poslední oblastí, kterou zde můžeme zařadit je digitální společnost, která využívá informační a komunikační technologie. Z výše zmiňovaných cílů lze do této kategorie podle Evropské komise (2010) zařadit:

- investování 3 % HDP Evropské unie do výzkumu a rozvoje,
- zvýšení míry zaměstnanosti na 75% ve věkové kategorii od 20 do 64 let,
- snížení míry předčasného ukončení školní docházky pod 10 %,
- zvýšit počet absolventů vysokých škol alespoň na 40 % ve věkové kategorii od 30 do 34 let.

Třemi základními prioritami této iniciativy jsou:

- **Unie inovací**, kde se zaměřuje pozornost výzkumu, rozvoje a inovační politiky na hlavní výzvy současného světa, což jsou změny klimatu, energetika, účinné využívání zdrojů, zdravotnictví a změny v demografické skladbě obyvatelstva. Tato priorita rovněž zahrnuje posílení každého článku inovačního procesu a to od primárního výzkumu, až po uvedení produktu na trh. Díky novým nápadům dojde k posílení konkurenceschopnosti jak daného státu, tak i celé EU.
- **Mládež v pohybu** je zaměřená na zlepšení atraktivity evropských vysokoškolských institucí společně se zvýšením kvality vzdělávání, ale také podpora mobility studentů.
- **Digitální agenda pro Evropu** má v plánu vytvořit jednotný digitální trh, který je založený na vysokorychlostním internetu jak pro podniky, tak i domácnosti.

Evropa potřebuje inteligentní růst, protože jej má mnohem nižší, než její hlavní světoví konkurenti, což je ve velké míře způsobeno především v rozdílech v produktivitě (WEF, 2012)

### Udržitelný růst

Udržitelný růst obsahuje vytváření udržitelné a konkurenceschopné ekonomiky, jež je méně náročná na zdroje, dále pak zavedení výkonné a inteligentní rozvodové sítě elektrické energie a využívání celoevropské sítě, což vede k dodání konkurenčních výhod pro podniky v EU. V této souvislosti jsou zde zahrnuty cíle:

- do roku 2020 snížit emise skleníkových plynů o 20 % (vůči roku 1990),
- zvýšit podíl obnovitelných zdrojů v celkové energetické spotřebě na 20 %,
- dosáhnout 20% zvýšení energetické účinnosti.

Evropská unie bude udržitelný růst stimulovat prostřednictvím dvou stěžejních iniciativ:

- **Evropa méně náročná na zdroje**, jejímž cílem je oddělit hospodářský růst od využívání zdrojů a energie, lepší využívání obnovitelných zdrojů a zdrojů energie, snížit emise CO<sub>2</sub>, zvýšit konkurenceschopnost a podpořit větší energetickou bezpečnost.
- **Průmyslová politika pro věk globalizace**, kde je potřeba podporovat podnikání a zvyšovat tím aktivitu a konkurenceschopnost evropských podniků, čelit hospodářské krizi a uskutečnit přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku.

Evropa potřebuje udržitelný růst především pro přílišnou závislost na fosilních palivech, a především pro udržení náskoku, který má v oblasti ekologických řešení a zejména dávat si pozor na rostoucí konkurenci Číny a Severní Ameriky v této oblasti (MŠMT, 2013).

### **Růst podporující začlenění**

Růst podporující začlenění především znamená zvýšení míry zaměstnanosti v Evropě, pomoci lidem všech věkových kategorií, protože až jedna třetina obyvatel EU v produktivním věku je nezaměstnaná, dále pak modernizaci pracovního trhu. Cíle Evropské unie v oblasti růstu podporující začlenění jsou:

- zvýšení míry zaměstnanosti na 75% ve věkové kategorii od 20 do 64 let,
- snížení míry předčasného ukončení školní docházky pod 10 %,
- zvýšit počet absolventů vysokých škol alespoň na 40 % ve věkové kategorii od 30 do 34 let.

Dvěma základními iniciativami jsou:

- Program pro nové dovednosti a pracovní místa pomáhá jednotlivcům při získávání nových dovedností a přizpůsobování se novým podmínkám na pracovním trhu a společností při modernizaci pracovních trhů tak, aby se v důsledku zvýšila míra zaměstnanosti.
- Evropská platforma pro boj proti chudobě zajišťuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost za účelem zvyšování povědomí o základních právech osob, které mají co dočinění s chudobou či sociálním vyloučením.

Evropa potřebuje růst podporující začlenění kvůli snižující se velikosti pracovní síly v Evropě a rostoucí nezaměstnanosti u mladé generace, ale i díky přibývajícím lidem, jejichž příjmy jsou pod hranicí chudoby (WEF, 2012).

Tato strategie je strukturována jako partnerství mezi EU a členskými státy kladoucí si řadu cílů zaměřených nejen na poli priorit inteligentního a udržitelného růstu podporující začlenění. Strategie Evropa 2020 stanovila pět, mezi sebou vzájemně propojených cílů, které mají být do roku 2020 dosaženy v oblasti zaměstnanosti, výzkumu a vývoje, energetice, vzdělávání a boje proti chudobě. Tyto stěžejní cíle budou příkladné především pro dynamické změny, jaké strategie prosazuje a nutně potřebuje.

### 4.3 Implementace a perspektivy naplňování Strategie Evropa 2020 na úrovni EU

K dosažení stanovených výsledků bylo potřeba lepšího řízení ekonomiky. Strategie Evropa 2020 je založená na dvou pilířích, a to **tematickém přístupu**, jež je kombinací priorit a hlavních cílů, a na pozornějším **dohledu nad jednotlivými zeměmi**, které určují strategii pro obnovu makroekonomické stability, odhalují vnitrostátní překážky a umožňují daným ekonomikám dosáhnout udržitelných veřejných financí a růstu. Každá členská země navrhuje roční programy stability a současně i mnohem účinnější programy reforem. V nich je uvedeno, která opatření budou předmětem zpráv o pokroku směrem k cílům dané země a rovněž reformy, které povedou k odstranění překážek ekonomického růstu. Tyto dva programy jsou předkládány Komisi a ostatním členským státům a to každoročně během posledního čtvrtletí. Evropská komise programy a zprávy o pokroku posoudí, postoupí je Evropské radě a ta by tak měla mít všechny potřebné informace k vydávání rozhodnutí, jež se týkají především situace na pracovním trhu, celkového obrazu rozpočtu, makro finančních podmínek a pokroku v tematických programech, jak v jednotlivých státech, tak i v celkové ekonomice EU (MŠMT, 2013).

Vzhledem k tomu, že jsou cíle stanoveny nejen na úrovni Unie, ale členských států, čili národní, je tomu i patřičně uzpůsobena jejich implementace. Společná opatření by tedy měla být prováděna v oblastech, které jsou v pravomoci EU a jsou slučitelné s cíli Strategie Evropa 2020, přičemž se jedná o návrhy v oblasti jednotného vnitřního trhu, politiky hospodářské a sociální soudržnosti, mobilizace stávajícího rozpočtu EU či opatření v rámci hospodářské a měnové unie.

#### **Zaměstnanost**

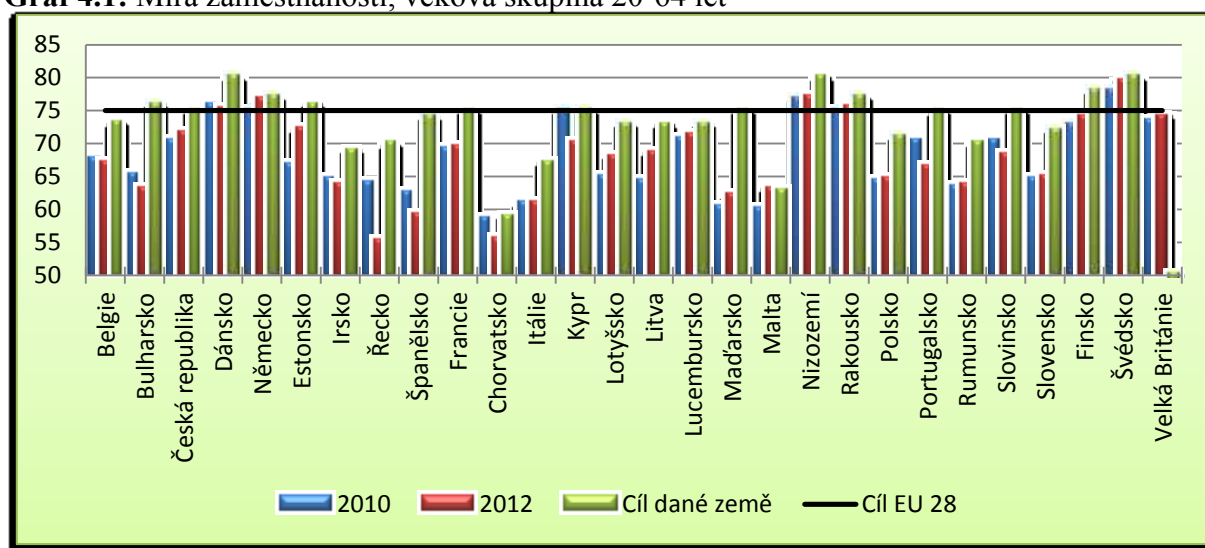
Tato problematika je ve Strategii Evropa 2020 stěžejní a je na ni kladen obrovský důraz. Hlavním cílem EU je do roku 2020 dosáhnout 75% míry nezaměstnanosti ve věku od 20 do 64 let a to jak u mužů, tak i u žen. Je zapotřebí vyšší účasti na pracovním trhu nejen mladých lidí, ale i starších pracovníků s nízkou kvalifikací. Míra nezaměstnanosti byla před krizí o několik málo procentních bodů menší než v USA a Japonsku. Krize nezaměstnanost dramaticky zhoršila a v roce 2010 se pohybovala míra zaměstnanosti pouze na necelých 69 %. Proto byl jednotný cíl pro celou EU nastaven Evropskou komisí na 75 % (Evropská komise, 2010).



Jak je z grafu 4.1 patrné, některé velmi ambiciózní země si stanovily za cíl, kterého v této oblasti chtějí dosáhnout v roce 2020, hodnotu, jež přesahuje jednotný evropský cíl. Například Německo, Dánsko a Nizozemí jsou vysoko nad průměrem, přičemž naplňování kýženého výsledku se v současné době daří pouze Švédsku. Výrazně nadhodnoceného hodnoty a utopického cíle v této problematice zastává Řecko, Španělsko, Bulharsko a Maďarsko. Většina členských států majících v oblasti zaměstnanosti nejlepší výsledky, zaznamenala od roku 2000 značný pokrok a naopak, většina členských států mající v současné době nejnižší míru zaměstnanosti, oproti tomu zasáhl v roce 2012 silný pokles zaměstnanosti.

Pokud by se všem členským státům podařilo dosáhnout vyšší hodnoty jejich cílového rozpětí, míra zaměstnanosti by v EU činila 72,8 %, což by znamenalo, že EU by jakožto celek postrádala 2,6 procentních bodů k dosažení cíle 75 %. Míra nezaměstnanosti zůstává k červenci roku 2013 na historicky nejvyšších úrovních, což je 11 %, přičemž nezaměstnanost mladých lidí dosahuje až 23 %. Tyto údaje se v rámci Evropy poněkud liší, čímž narůstají rozdíly mezi členskými státy v oblasti zaměstnanosti (Evropská komise, 2013).

**Graf 4.1:** Míra zaměstnanosti, věková skupina 20-64 let<sup>17</sup>



Pozn.: Data jsou uvedena v %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Pro dosažení vytyčeného cíle je zapotřebí mimo jiné věnovat zvláštní pozornost při zachování nebo posílení rozsahu a efektivity služeb zaměstnanosti a aktivní politiky na trhu

<sup>17</sup> Pro účely grafů byl použit rok 2010, jakožto výchozí hodnota pro Strategii Evropa 2020 a rok 2012, jehož hodnoty jsou poslední dostupné na statistickém portálu Eurostat.

práce, kupříkladu vzdělávací programy pro nezaměstnané nebo dalším vzděláváním mladých lidí.

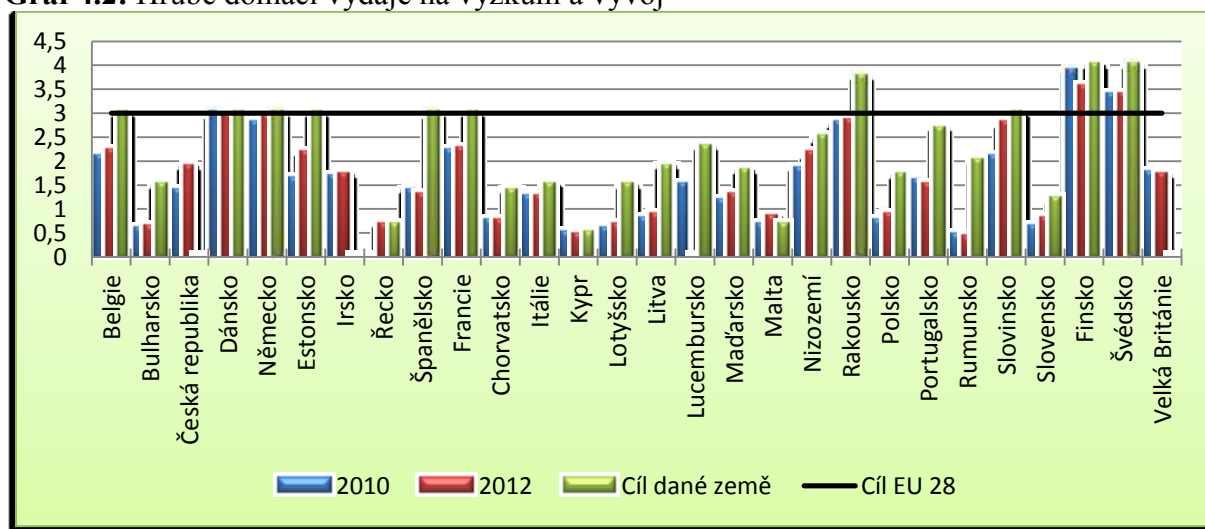
### Investice do výzkumu a vývoje

Evropská unie i Evropa jakožto celek výrazně zaostává za USA a dalšími jinými vyspělými ekonomikami a to jak na úrovni investovaných zdrojů, tak i v rámci prostředků soukromého sektoru. Takovýto markantní rozdíl má negativní vliv na perspektivy růstu, zejména pak pro sektory, jež mají největší růstový potenciál. Cílem strategie Evropa 2020 je zlepšení podmínek investic do výzkumu a vývoje s přihlédnutím na zvýšení úrovně kombinovaných veřejných a soukromých investic minimálně na 3 % HDP.

Pokud se budeme zabývat jednotlivými zeměmi, nejvyšších hodnot chtějí dosáhnout severské země, jimiž jsou Finsko a Švédsko, které se shodují na investičních výdajích odpovídajícím 4 % HDP. Protipólem těmto premiantským zemím jsou Malta, Kypr a Slovensko, jejichž hodnoty jsou nastaveny od 0,5 % do 1 % HDP. Ze všech národních cílů vyplývá souhrnná úroveň 2,7 % HD, což je opět méně než očekávaná 3 % HDP investovaných do výzkumu a vývoje, která by v současné situaci vyžadovala velké úsilí (Eurostat, 2014).

Uvážíme-li, že v roce 2012 činily investice do výzkumu a vývoje pouze 2,06 % a v čase se zvýšily pouze nepatrně, cíl 3% nebude zřejmě do roku 2020 naplněn.

**Graf 4.2:** Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj



Pozn.: Data jsou uvedena v % HDP.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Roku 2010 investice do výzkumu a vývoje v Evropě nedosahovaly ani 2 %, a to především kvůli nižší úrovni soukromých investic (naproti tomu v USA činí tyto hodnoty

2,6 % a v Japonsku 3,4 %). Během posledních dvou let se některé členské státy významně činily ve výzkumu a vývoji, jako například Belgie, Lucembursko a Polsko. Jiné státy, Španělsko, Itálie a Portugalsko naopak své rozpočty značně snížily. V Evropě se prohlubují rozdíly v oblasti inovací. K nejinnovativnějším ekonomikám řadíme Německo, Dánsko a Finsko a v neposlední řadě Švédsko, avšak řada zemí už je dohání (Lotyšsko, Litva, Estonsko). Naopak některé země své pozice od roku 2010 stále ztrácejí, kupříkladu Velká Británie, Česká republika, Polsko, Maďarsko (Evropská komise, 2013).

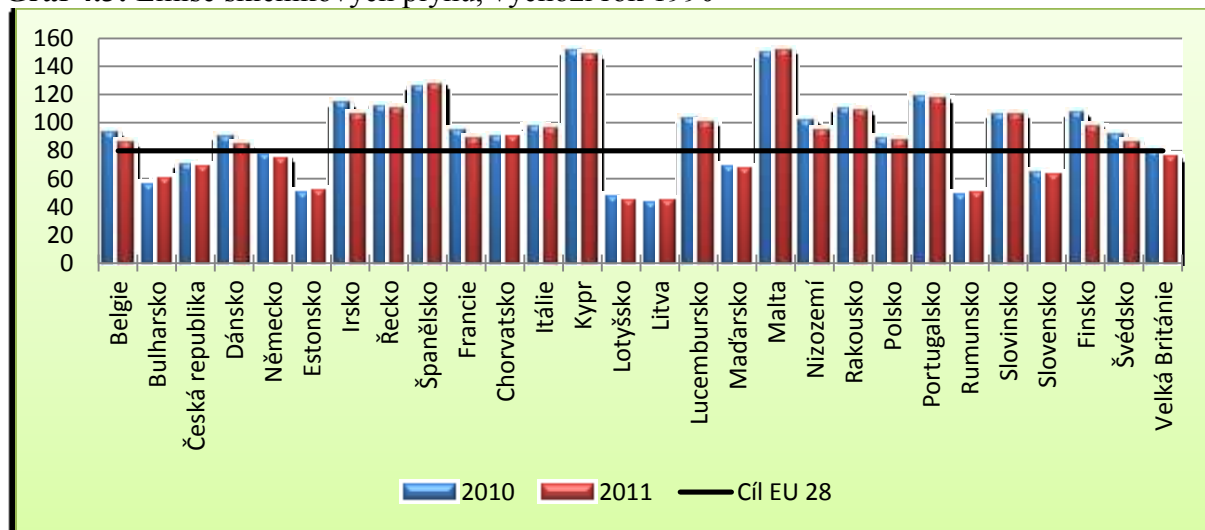
### **Politika v oblasti klimatu a energetiky**

Abychom dosáhli udržitelného růstu, je potřeba přeměnit Evropu na konkurenceschopnou nízkouhlíkovou ekonomiku a společnost, která by velmi účinně využívala zdroje. Na této vizi stojí cíl, skládající se ze tří částí, a to snížit emise skleníkových plynů o nejméně 20 % oproti úrovním roku 1990, dále pak zvýšit podíl zdrojů obnovitelné energie na konečné spotřebě energie EU na 20 % a v neposlední řadě zvýšit energetickou účinnost a uspořit 20 % spotřeby primární energie oproti prognózám.

Pokud chce EU dosáhnout svých vytyčených cílů, bude muset v oblasti změny klimatu snižovat emise výrazně rychleji, než tomu bylo u předchozí Lisabonské strategie. Také je potřeba plného využití potenciálu, který nabízí nové technologie, jako například možnost zachycování nebo sekvence uhlíku. Takovéto lepší využívání zdrojů může zajistit omezení emisí a výdajů a podpořit hospodářský růst. Opět i v tomto případě zaujímají severské země, jimiž jsou Dánsko, Švédsko a Finsko, postavení pro splnění proklamovaného cíle – 20 % a to především díky jejich postoji k ochraně životního prostředí. Protipólem těchto premiantských zemí, je kupříkladu Bulharsko a Rumunsko, které vykazuje opačné hodnoty, tedy +20 % (Eurostat, 2014).

EU do roku 2012 výrazně snížila emise skleníkových plynů a to až o 18 %. I přes hospodářské oživení můžeme do budoucna očekávat pokrok a emise skleníkových plynů by se mohly v porovnání s rokem 1990 snížit o celkových 24 %, což by znamenalo pozitivní překročení vytyčeného cíle (Evropská komise, 2013).

**Graf 4.3:** Emise skleníkových plynů, výchozí rok 1990



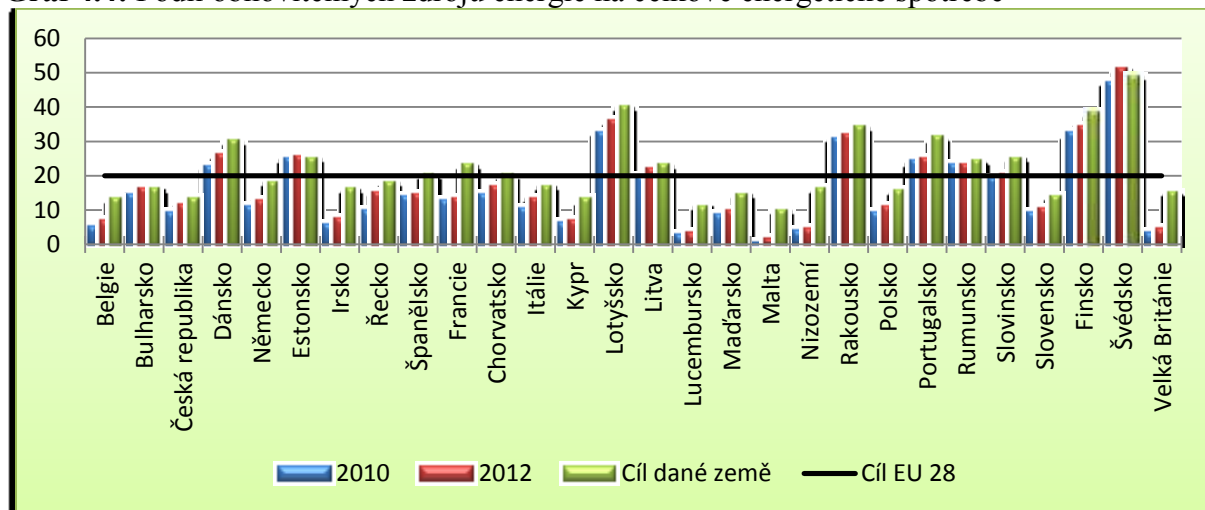
Pozn.: Hodnoty jsou uvedené jako Index emise skleníkových plynů, kdy se výchozí hodnota z roku 1990=100 %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Při splnění cílů v oblasti energie by EU mohla do roku 2020 snížit výdaje na dovoz ropy a zemního plynu až o 60 miliard EUR. Nejde tedy jenom o finanční úsporu, ale i o energetickou bezpečnost. Jakákoliv další integrace evropského energetického trhu by mohla přinést kýžený nárůst HDP o 0,6 až o 0,8 %. Už pouze dovršení cíle 20 % podílu obnovitelných zdrojů energie má potenciál vytvořit více než 600 000 pracovních míst, a pokud k tomu připočítáme i plnění cíle 20 % v oblasti energetické účinnosti, celková hodnota nových pracovních míst by převršila 1 milion (Evropská komise, 2011).

V roce 2012 dosáhl podíl energie z obnovitelných zdrojů 14,5 %. Zdá se tedy, že i v tomto případě by stanovený cíl mohl být překročen o 1 procentní bod. Především díky tomuto pokroku je EU ve světě brána jako lídr, pokud jde o globální investice do obnovitelných zdrojů, jelikož roku 2012 bylo celosvětově vyráběno v EU 44 % elektřiny z obnovitelných zdrojů (Evropská komise, 2014).

**Graf 4.4:** Podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové energetické spotřebě



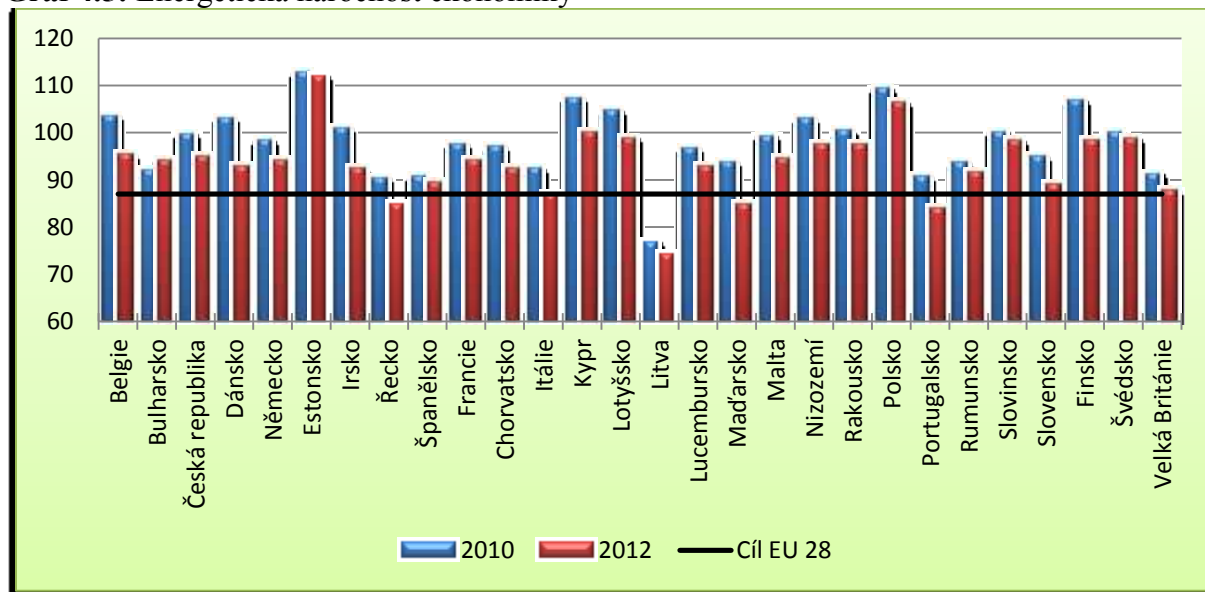
Pozn.: Data jsou uvedena v %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Energetická účinnost je nejefektivnější způsob, jak nejenom snížit emise, ale zároveň zlepšit energetickou bezpečnost a konkurenceschopnost, a jak učinit spotřebu energie finančně dostupnější a vytvořit nová pracovní místa. Ovšem podle předběžného hodnocení se zřejmě i přes společné úsilí nepodaří ani zdaleka dosáhnout celkového cíle snížit do roku 2020 spotřebu energie o 20 %. Proto je potřeba snížit ceny energií a zlepšit podporu tvorby energie z obnovitelných zdrojů, což bude klíčovým krokem dokončení vnitřního trhu s energií do roku 2014.

Součástí strategie EU pro růst musí být snižování závislosti EU na vnějších zdrojích a současné zvyšování účinnosti zdrojů, jelikož mezi členskými státy vznikají rozdíly kupříkladu v oblasti nakládání s odpady a vodohospodářství, které zpomalují značný růstový potenciál zelené ekonomiky (European Environment Agency, 2013).

**Graf 4.5:** Energetická náročnost ekonomiky



Pozn.: Data jsou uvedena jako Index energetické náročnosti ekonomiky, kdy výchozí hodnota z roku 2005=100 %<sup>18</sup>.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

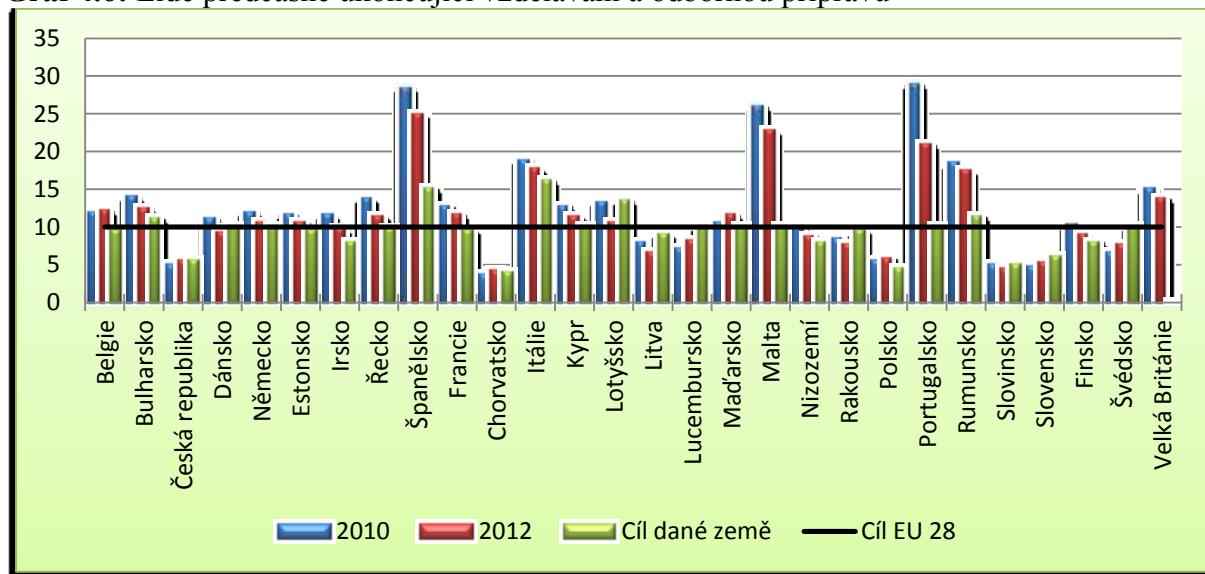
## Vzdělání a odborná příprava

Cílem, jenž se týká úrovně vzdělání u dětí ukončujících předčasně školní docházku, je ponížít míru takového předčasného ukončení z 15 % v roce 2010 na hodnotu 10 % v roce 2020 a současně zvýšit podíl osob ve věku 30 až 34 let, které ukončily terciární vzdělání na 40 % v roce 2020 z 31 % výchozího roku 2010 (Evropská komise, 2010).

I přes snahu členských zemí stanovit si vysoké cíle pro ukončování školní docházky se zdá, že úsilí s velkou pravděpodobností nebudou naplněno. Pokud nebudeme počítat Velkou Británií, jež si cíle nestanovila, předpokládáme pak, že do roku 2020 by mohlo být dosaženo úrovně 10,5 % studentů, jež předčasně ukončí školní docházku. Pro představu by to v absolutním vyjádření znamenalo přibližně 200 000 mladých Evropanů, kteří ukončili předčasně školní docházku a odbornou přípravu (Evropská komise, 2014). V současné době se zintenzivňuje zavádění záruk pro mladé lidi. Celkové investice vynaložené do vzdělávání a odborné přípravy se během krize snížily zejména v Belgii, Itálii a Slovenské republice. Modernizace systémů vzdělávání a odborné přípravy je ve většině zemí stále naléhavou prioritou.

<sup>18</sup> Pokud uvažujeme o roku 2005 jako o výchozím, jehož hodnota činí 1711 Mtoe, přičemž požadovaný cíl EU činí dle Eurostatu 1483 Mtoe bude % rozdíl Mtoe a cíl EU činit 13 %. To znamená, že EU si dává za cíl, snížit energetickou náročnost ekonomiky na 87 %.

**Graf 4.6:** Lidé předčasně ukončující vzdělávání a odbornou přípravu

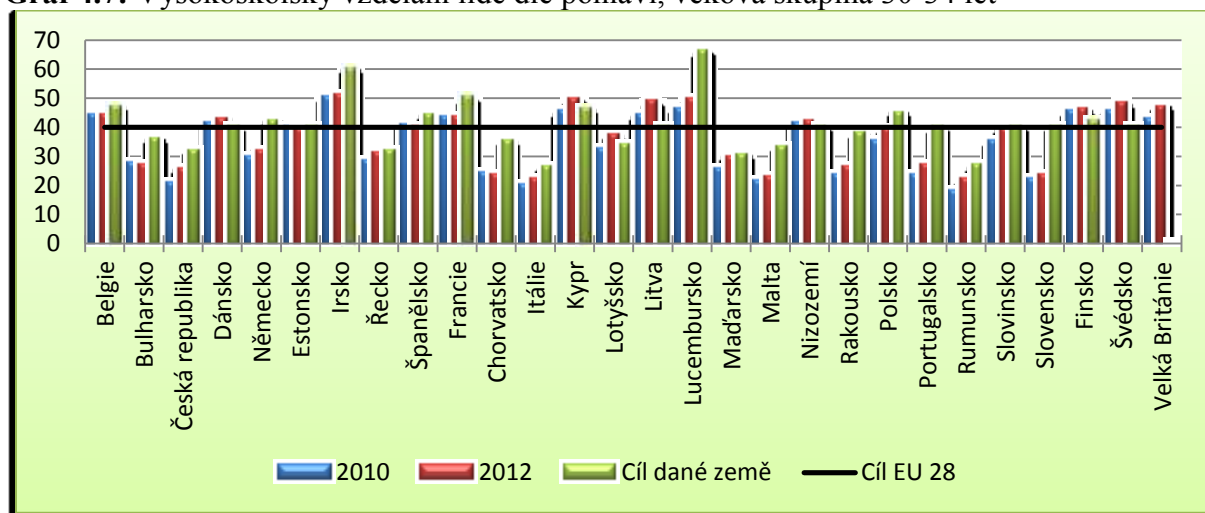


Pozn.: Data jsou uvedena v % z populace ve věku 18-24 let s nejnižším středním vzděláním a neúčasti na budoucím vzdělávání nebo odborné přípravě.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

EU doposud nedosahuje vytyčených hodnot na rok 2020 ve vztahu k úrovním terciárního vzdělávání. Předložené cíle dosaženého terciárního vzdělání nebudou postačovat k dovršení souhrnného cíle pro rok 2020. Při celkové úrovni dosaženého vzdělání na terciární úrovni 37,3 % by nebyl splněn evropský cíl (Evropská komise, 2014). Kupříkladu Rakousko, Itálie a Polsko zahájili reformy s cílem snížit podíl lidí s nedokončeným vzděláním a přizpůsobit osnovy vysokoškolského vzdělávání potřebám trhu práce.

**Graf 4.7:** Vysokoškolsky vzdělaní lidé dle pohlaví, věková skupina 30-34 let



Pozn.: Data jsou uvedena v %.

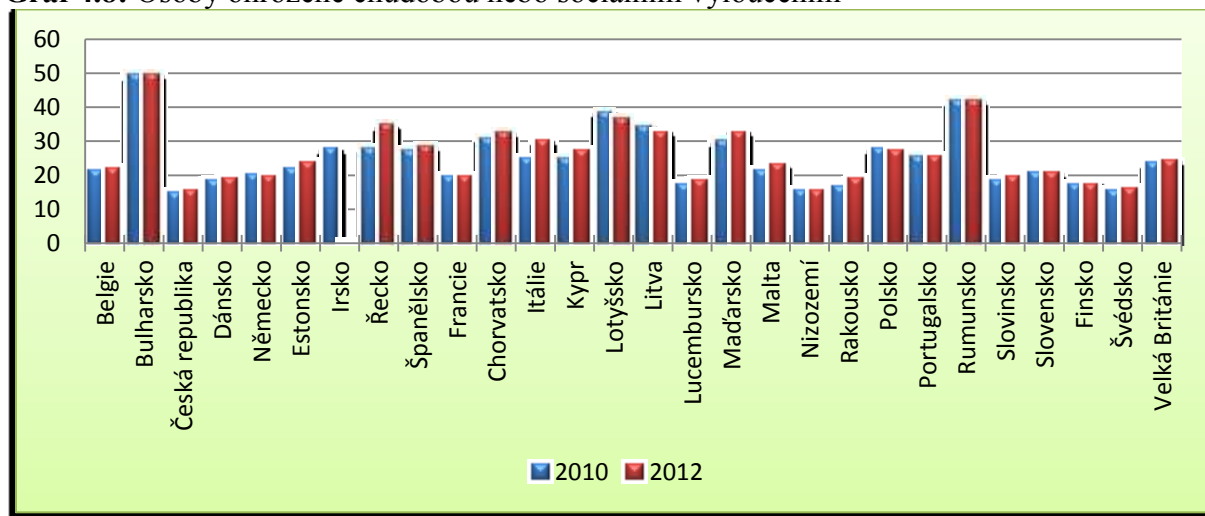
Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Podle OECD navíc 20 % pracovních sil v EU trpí závažnou absencí odborných dovedností, včetně nedostatečné gramotnosti či zvládání počátečních úkonů. Stejně tak i 25 % dospělých postrádá znalosti, jež jim umožňují účinné využívání informačních a komunikačních technologií. V této souvislosti by členské státy měly co nejrychleji přijmout plány provádějící záruky pro mladé lidi a s tím související programy financování (Evropská komise, 2013).

### Snížení chudoby

V Evropě v minulém desetiletí rostla nerovnost a stále více obyvatel se potýkalo nejen s chudobou, nýbrž i se sociálním vyloučením (tzn. lidé ohrožení finanční chudobou, lidé trpící materiální deprivací a lidé žijící v domácnosti bez zaměstnané osoby). Vše zapříčinila hospodářská krize, která dramaticky zvýšila počet lidí, kteří se dostali pod hranici chudoby. Hlavním cílem EU tedy je snížit o 25 % počet Evropanů, kteří žijí pod hranicí chudoby, což by vyvedlo z chudoby minimálně 20 milionů lidí (Evropská komise, 2010).

**Graf 4.8:** Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením



Pozn.: Data jsou uvedena v % z celkové populace

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Počet lidí v EU, kteří jsou ohrožení chudobou a sociálním vyloučením, se zvýšil na 124 milionů EUR v roce 2012. Tím se podle Evropské komise EU vzdálila splnění svého cíle, podle něhož se měl počet lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením rovna 96,4 milionu, přičemž nic nenasvědčuje tomu, že by se situace do roku 2020 měla zlepšit (Evropská komise, 2014). Situace se v některých členských státech markantně zhoršila, a to z důvodu nárůstu počtu lidí, kteří zažívají silnou materiální deprivaci, jakož i podíl domácností bez zaměstnané osoby. Naopak některé země zavádí nebo posilují aktivační



opatření a reformují své systémy sociální pomoci, kupříkladu Dánsko, Itálie, Portugalsko a Kypr.

K přihlédnutí k výše uvedeným údajům je zmíněným pokrokům při plnění cílů strategie Evropa 2020 značně smíšený. Krize měla prokazatelný negativní vliv nejenom na zaměstnanost a chudobu, ale také výrazně zmenšila pokrok při dosahování ostatních cílů (výjimku tvoří pouze snížení emisí skleníkových plynů). Také propast mezi jednotlivými státy v plnění svých národních cílů je značná, například v oblasti zaměstnanosti a výzkumu a vývoje., což znamená, že státy EU na krizi reagovaly s různou intenzitou.

#### **4.4 Realizace cílů Strategie Evropa 2020 na úrovni České republiky**

Ze Strategie Evropa 2020, která je brána, jako hlavní hospodářská strategie EU ještě na dalších šest let vyplývá, že se výrazně dotkne části sektorových politik, a že její naplňování bude mít významné dopady nejen na hospodářské, ale i sociální prostředí v jednotlivých členských státech EU.

V souladu se závěry Evropské rady z června 2010 si měly členské státy stanovit své vlastní, národní cíle ve spolupráci s Evropskou komisí. Každý členský stát si tyto cíle převedl do podoby vnitrostátních cílů tak, aby odrážely rozdílné podmínky a okolnosti, které v jednotlivých státech panují a mohou se tak od těch unijních významně lišit. Jedná se především o zohledňování doporučení EU, analýz a strategických dokumentů, jež jsou zpracované na úrovni vlády (z průřezových dokumentů lze uvést Programové prohlášení vlády ČR, Strategický rámec udržitelného růst, Analýzu konkurenceschopnosti ČR a řadu dalších klíčových dokumentů) a stejně tak i diskusí se sociálními či regionálními partnery a zástupci dalších relevantních institucí. S ohledem na domácí hospodářskou, sociální a politickou situaci a jednání tripartity, schválila česká vláda dne 7. června 2010 některé kvantifikované národní cíle a podcíle Strategie Evropa 2020. Tyto cíle byly ještě dne 1. září 2010 rozšířeny v oblasti sociálního začleňování a snížení chudoby (Euroactiv, 2013).

V návaznosti na hlavní cíle Strategie Evropa 2020 stanovila vláda roku 2010 specifické kvantifikovatelné národní cíle<sup>19</sup>.

---

<sup>19</sup> V tabulkách je uváděno období od roku 2008, ve kterém propukla celosvětová hospodářská krize až po rok 2012, který je posledním vyhodnoceným dle Eurostatu.

## Zaměstnanost

V oblasti zaměstnanosti si Česká republika stanovila jako hlavní cíle:

- zvýšení celkové míry zaměstnanosti osob ve věku 20 – 64 let na 75 %,
- zvýšení míry zaměstnanosti žen (20 – 64 let) na 65 %,
- zvýšení míry zaměstnanosti starších osob (55 – 64 let) na 55 %,
- snížení míry nezaměstnanosti mladých osob (15 – 24 let) o třetinu oproti roku 2010,
- snížení míry nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací (stupeň ISCED 0 – 2) o čtvrtinu proti roku 2010 (Vláda České republiky, 2014).

V roce 2012 se počet zaměstnaných ve všech sférách národního hospodářství meziročně zvýšil celkem o 0,6 p. b. na 71,5 %. Na zvýšení zaměstnanosti se podílely především ženy, jejichž počet se zvýšil oproti roku loňskému o 0,8 p. b. na 62,5 %. S absolutním nárůstem zaměstnanosti rostla i míra zaměstnanosti, která činila pro osoby ve věku 15+ nárůst na 54,5 % (o 0,1 p b.). Míra zaměstnanosti starších (55 – 64 let) vzrostla na 49,4 % (MPSV, 2014).

Od roku 2010, kdy byly cíle stanoveny má **míra zaměstnanosti** v České republice rostoucí charakter oproti EU, kde hodnoty stagnují nebo jen velmi nepatrně stoupají. Podle Eurostatu se i míra zaměstnanosti žen v posledních dvou letech nepatrně zvyšuje. Možným řešením pro dosažení vytyčených cílů je zajistit dostatek cenově dostupných zařízení pro péči o děti, aby se pracovníci po skončení rodičovské dovolené mohli vracet do zaměstnání dostatečně rychle a mohli si tak zachovat své dovednosti a lidský kapitál. Týká se to zejména žen s malými dětmi. Rovněž český důchodový systém a systém zdravotní péče je potřeba v delším časovém horizontu změnit, jelikož předpokládaný nárůst výdajů nebude v budoucnu udržitelný. Proto je nutné, aby lidé pracovali déle. Stejně tak i daňové zatížení práce je v České republice velmi vysoké, zatímco jiné daně jsou pod úrovní průměru EU. Doporučením tedy je snížení zdanění práce, aby se podpořila zaměstnanost a současně i zvýšit daně, které jsou nižší a méně omezují růst. Posledním možným řešením pro zvýšení míry zaměstnanosti je jednodušší přístup k regulovaným povoláním, což by ve finále umožnilo vznik dalších pracovních míst a zvýšení hospodářského růstu (Úřad vlády České republiky, 2013).

**Tabulka 4.2:** Míra zaměstnanosti, věková skupina 20-64 let

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
EU 28	75	70,3	68,9	68,5	68,5	68,4
ČR	75	72,4	70,9	70,4	70,9	71,5

Pozn.: Data jsou uvedena v %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

## Investice do výzkumu a vývoje

V této oblasti se vláda ČR při stanovení svého národního cíle zavázala, že přijme pouze taková opatření, aby veřejné výdaje na výzkum, vývoj a inovace v ČR dosáhly v roce 2020 úrovně 1 % HDP a rovněž došlo i k navýšení podílu soukromého sektoru na financování výzkumu, vývoje a inovací tak, aby mohla přispět k cíli. V roce 2011 se investice do výzkumu, vývoje a inovací v ČR vyšplhaly až na 1,84 % HDP (cca 70 miliard Kč), což představuje nárůst jak v absolutním poměru (zhruba o 1/5), tak i relativně v poměru k HDP. Za tímto meziročním nárůstem téměř o 11,7 miliardy Kč se skrývají zejména investice ze zahraničních veřejných zdrojů, jež se zvýšily 2,7 krát oproti roku 2010. Roku 2012 v ČR celkové výše výdajů na podporu výzkumu, vývoje a inovací, včetně výdajů, které jsou kryty příjmy z EU a Finančního mechanismu EHP/ Norska, dosáhla částky 39,1 mld. Kč. Proto podíl skutečných celkových výdajů představoval 1,03 % HDP (Eurostat, 2014). Vláda proto vnímá posílení oblasti výzkumu a inovací jako jednu ze stěžejních priorit, které vytvářejí základní předpoklady pro konkurenceschopnost ČR a dlouhodobý hospodářský růst.

**Tabulka 4.3:** Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
EU 28	3	1,91	2,01	2,00	2,04	2,06
ČR	-	1,41	1,47	1,55	1,84	1,88

Pozn.: Data jsou uvedena v % HDP.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

## Zvyšování energetické účinnosti

Státní energetická koncepce<sup>20</sup> formuluje politiku vlády v oblasti energetiky. Se stále klesající průmyslovou orientací a dostupností vlastních disponibilních zdrojů je kladen důraz na vyšší efektivnost. Proto v oblasti zvyšování energetické účinnosti přistupuje Česká republika stejně jako Strategie Evropa 2020, v souladu s jejími cíli<sup>21</sup>. Na bázi projekcí je předpokládáno, že ČR splní své závazky do roku 2020, a to již na základě efektivní implementace stávajících opatření, bez nutnosti přijímat další opatření s případnými ekonomickými dopady.

<sup>20</sup> Představuje především politický, legislativní a administrativní rámec ke spolehlivému, cenově dostupnému a dlouhodobě udržitelnému zásobování energií.

<sup>21</sup> Cíle 20-20-20 v oblasti energetiky a ochrany klimatu, což znamená snížit emise skleníkových plynů o 20 % oproti roku 1990, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie na 20 % a zvýšit energetickou účinnost o 20%.

Pro **emise skleníkových plynů**, jež nepatří do systému obchodování emisních povolenek EU ETS (Emissions Trading System) je maximální možný nárůst pro ČR do konce roku 2020 stanoven na 9 %, v porovnání s rokem 2005. Například program Zelená úsporám<sup>22</sup> přispívá k naplnění tohoto cíle, s vedlejším účinkem v podobě zlepšení hospodářské situace. Předpokladem je snížení energetické náročnosti budov a emisí skleníkových plynů, což je zajištěno snížením nákladů na vytápění. Také komplexní rekonstrukce bytových domů, pomocí poskytování nízko úročených úvěrů ze Státního fondu rozvoje bydlení bude mít za následek přiblížení se ke stanovenému cíli (Prášil, 2013).

**Tabulka 4.4:** Emise skleníkových plynů, výchozí rok 1990

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	-	90,33	83,74	85,72	83,03	-
<b>ČR</b>	-	72,92	68,46	70,43	68,42	-

Pozn.: Data jsou uvedena jako Index emise skleníkových plynů, kdy se výchozí hodnota z roku 1990=100 %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Navrhované zvýšení cílů Evropské unie v oblastech rozvoje **obnovitelných energetických zdrojů**<sup>23</sup> a ochrany klimatu do roku 2020 bylo zakomponováno do směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů. Česká republika má zmiňovaný cíl pro rok 2020 nastaven na hodnotu 13 %. Jak je z tabulky patrné, v oblasti využívání energie z obnovitelných zdrojů zvyšuje Česká republika rok od roku podíl na hrubé konečné spotřebě energie. V roce 2012 činil tento podíl 11,2 %, což je veliké zlepšení oproti roku výchozímu, tedy 2010 (Malečková, Sivek, Jirásek, 2012).

**Tabulka 4.5:** Podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové energetické spotřebě

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	20	10,5	11,7	12,5	13,0	14,1
<b>ČR</b>	13	7,6	8,5	9,2	9,3	11,2

Pozn.: Data jsou uvedena v %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

**Energetickou náročností** se rozumí množství energie, které je potřebné k zajištění daného objemu výroby, dopravy či služeb. Cílem je, aby byla zajištěna co největší produkce a kvalita služeb při co nejnižších nárocích na energetické zdroje. V roce 2008 vlivem finanční a hospodářské krize došlo k poklesu nejen spotřeby primárních energetických zdrojů, ale HDP, což mělo za následek zvýšení energetické náročnosti hospodářství. V roce 2010 začalo české hospodářství opět růst, ovšem v dlouhodobějším měřítku zaznamenává Česká republika

<sup>22</sup> Jedná se o program realizovaný od roku 2013 až do roku 2020, který přispívá přímými dotacemi do energetických úspor při rekonstrukcích a v novostavbách.

<sup>23</sup> Patří zde využívání energie vody, větru, slunečního záření, biomasy a bioplynu, energie prostředí, kterou využívají tepelná čerpadla, geotermální energie a energie kapalných biopaliv (Malečková, Sivek, Jirásek, 2012).

znatelný pokles. Děje se tomu tak především díky využívání technologií s nižší energetickou náročností, zateplováním budov, či úsporami v domácnostech (ISSaR, 2013).

**Tabulka 4.6:** Energetická náročnost ekonomiky

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	87	98,7	93,2	96,6	93,3	92,5
<b>ČR</b>	-	100,3	94,5	99,5	96,3	95,0

Pozn.: Data jsou uvedena jako Index energetické náročnosti ekonomiky, kdy se výchozí hodnota z roku 2005=100 %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

## Vzdělání

V otázce vzdělávání si Česká republika vytyčila dva cíle:

- nejvýše 5,5 % osob předčasně odejde ze vzdělávání,
- dosáhne podílu 32 % osob ve věku 30 – 34 let s terciárním vzděláním.

I přesto, že Česko zatím dodržuje svůj stanovený cíl, nepřekročit 5,5% hranici lidí, kteří **předčasně ukončili vzdělání či odbornou přípravu**, celkově se potýká se zhoršujícími se výsledky českých žáků v mezinárodním srovnání (Euractiv, 2013). Východiskem z této situace by bylo identifikace žáků se slabými výsledky a následné poskytnutí podpory. Také je potřeba zaměřit se na vytvoření rámce pro hodnocení, v jehož důsledku by se zlepšila oblast povinné školní docházky.

**Tabulka 4.7:** Lidé předčasně ukončující vzdělávání a odbornou přípravu

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	10	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7
<b>ČR</b>	5,5	5,6	5,4	4,9	4,9	5,5

Pozn.: Data jsou uvedena v % z populace ve věku 18-24 let s nejnižším středním vzděláním a neúčasti na budoucím vzdělávání nebo odborné přípravě.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Stejně tak problém tkví i ve stále se zvyšujícím **počtu vysokoškolských studentů**, proto je potřeba přijmout nezbytné právní předpisy, jež by vytvořili transparentní a jasně vymezený systém hodnocení kvality vysokých škol a výzkumných institucí, aby studenti byli v budoucnu vybaveni dovednostmi, jež jsou potřeba pro úspěšné zařazení na trh práce (Úřad vlády České republiky, 2013).

**Tabulka 4.8:** Vysokoškolsky vzdělaní lidé dle pohlaví, věková skupina 30-34 let

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	40	31,0	32,2	33,5	34,6	35,7
<b>ČR</b>	32	15,4	17,5	20,4	23,8	25,6

Pozn.: Data jsou uvedena v %.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

## Sociální začleňování a snižování chudoby

V oblasti chudoby se Česká republika zavázala dodržet cíle:

- udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 oproti roku 200,
- snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou o 30 000 osob.

Česká republika si pro měření svých vytyčených cílů v oblasti boje s chudobou a sociálním vyloučením stanovila souhrnný indikátor<sup>24</sup> „**Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením**“. Jeho hodnota je v ČR dlouhodobě nejnižší v rámci celé EU28. Podíl osob, které byly ohroženy chudobou, nebo sociálním vyloučením v České republice odpovídal v roce 2012 jen nepatrnému zvýšení hodnoty indikátoru oproti roku předchozímu, což v absolutním vyjádření odpovídá celkovému počtu cca 1 580 tis. osob (MPSV, 2013).

**Tabulka 4.9:** Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
EU 28	-	-	-	23,7	24,3	24,8
ČR	-	15,3	14,0	14,4	15,3	15,4

Pozn.: Data jsou uvedena v % z celkové populace

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Indikátor „**Míra pracovní intenzity**“ je vyjádřena podílem osob ve věku do 60 let, kde osoby v produktivním věku, což je 18 – 59 let, odpracovaly v minulém roce méně než 20 % pracovní doby. Míra nízké pracovní intenzity se v ČR zvýšila oproti předchozímu roku o 0,2 p. b. na 6,8 % (Eurostat, 2014).

**Tabulka 4.10:** Osoby žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
EU 28	-	-	-	10,2	10,4	10,3
ČR	-	7,2	6,0	6,4	6,6	6,8

Pozn.: Data jsou uvedena v % z celkové populace.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

K hodnocení příjmové chudoby je používán mezinárodně srovnatelný indikátor „**Míra ohrožení příjmovou chudobou**“. V ČR, která patří v dlouhodobém horizontu k státům EU s nejnižší mírou příjmové chudoby, dosáhla hodnota indikátoru úrovně 9,6 % v roce 2012, zatímco průměr zemí EU činil o cca 7 p. b. vyšší hodnotu (17 %). Míra chudoby je výrazně

<sup>24</sup> Byl vytvořen na úrovni EU jako jedna z alternativ pro plnění cílů Strategie Evropa 2020, jehož jednotná metodika zajišťuje srovnatelnost ve všech členských státech EU. Souhrnný indikátor vyjadřuje podíl a počet osob, které jsou ohroženy chudobou (s disponibilním příjmem pod hranicí chudoby), materiální deprivací nebo žijí v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou. Osoby jsou v tomto případě započteny pouze jednou a to i v případě, že se vyskytují v rámci několika dílčích ukazatelů. Zdrojem dat je Eurostat (MPSV, 2014).

ovlivňována sociálními transfery. Před poskytnutím sociálních transferů bylo roku 2012 ohroženo chudobou 38,1 % obyvatel, po jejich vyplacení se míra chudoby radikálně snížila na 17,6 % a po zahrnutí ostatních sociálních transferů na konečných 9,6 %. Česká republika má nejnižší míru chudoby z celkového počtu 28 zemí EU, což svědčí o velmi dobré efektivitě sociálních transferů (MPSV, 2014).

**Tabulka 4.11:** Osoby ohrožené chudobou po sociálních transferech

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	-	-	-	16,5	16,9	17,0
<b>ČR</b>	-	9,0	8,6	9,0	9,8	9,6

Pozn.: Data jsou uvedena v % z celkové populace.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Dalším mezinárodně srovnatelným indikátorem je „**Míra materiální deprivace**“, která v roce 2012 dosáhla 6,6 %, což v absolutním vyjádření představovalo 682,7 tis. osob. Materiálně handicapované osoby v České republice měly největší potíže s uhrazením neočekávaných výdajů ve výši 9 300 Kč, zaplacením týdenní dovolené mimo domov pro všechny členy v domácnosti a koupi masa alespoň každý druhý den (MPSV, 2014).

**Tabulka 4.12:** Materiálně handicapované osoby

Země	Cíl	2008	2009	2010	2011	2012
<b>EU 28</b>	-	-	-	8,4	8,9	9,9
<b>ČR</b>	-	6,8	6,1	6,2	6,1	6,6

Pozn.: Data jsou uvedena v % z celkové populace.

Zdroj: EUROSTAT, 2014; vlastní zpracování, 2014

Nejen pro Evropskou unii jakožto celek, ale i pro Českou republiku by bylo velmi přínosné, kdyby se priority a cíle Strategie Evropa 2020 podařilo naplnit. V současné době si stojí Česká republika velice obstojně, ač v některých oblastech značně pokulhává. Jestli strategie bude v rámci našeho státu úspěšnější, než její předchůdkyně, ukáže až budoucnost, ovšem nejdříve bude nutné překonat následky proběhnuvší finanční a ekonomické krize.

### **Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020**

Česká republika má rovněž i svou vlastní strategii konkurenceschopnosti s názvem *Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020*, která je plně konzistentní s evropskou Strategií Evropa 2020 a s Národním programem reforem ČR. Tato strategie, předložená Ministerstvem průmyslu a obchodu, s podtitulem „Zpět na vrchol“ by měla Českou republiku připravit pro budoucnost v globalizovaném světě, kde je konkurenceschopnost vymezená schopností produkovat zboží a služby, obstojné

v mezinárodní konkurenci, a zároveň schopností udržovat, nejlépe však zvyšovat reálný HDP (Databáze strategie, 2014).

Konkurenceschopnost subjektů působících na území ČR je dána nejen neovlivnitelnými podmínkami, jimiž jsou například geografická poloha, přírodní vlivy, hospodářský cyklus, ale i podmínkami, které se ovlivnit dají, kupříkladu činnost národní vlády a veřejné správy. Právě opatřeními v těchto oblastech se zabývá daná strategie. Ta má připraveno více než čtyřicet projektů, které představují přes dvě stovky konkrétních opatření. Jako základ jim stojí devět pilířů s jasnou vizí, přičemž mezi ty hlavní patří instituce, infrastruktura a inovace.

Instituce – Veřejné instituce jako poskytovatelé služeb pro občany a podnikatele – efektivní a bez korupce. Bez strategického plánu by institucím hrozilo další prohlubování negativních jevů veřejného sektoru (zejména korupce) a klesající produktivita, což by se odráželo v narůstající byrokracii a v celkovém zhoršení kvality veřejných služeb.

Infrastruktura – Konkurenceschopnost země roste s kvalitou infrastruktury. Pasivní přístup by způsobovat rozpouštění konkurenční výhody, která České republice plyne z výhodné polohy v centru Evropy. Takže pokud by se nepodařilo propojit české infrastrukturní síť s Evropou, je zřejmé, že obchody i investice by se České republice vyhýbaly.

Inovace – Zdroj budoucí prosperity ČR. U inovací by se bez reforem role českých firem stále více redukovala na pozici subdodavatelů bez kontaktů s koncovými trhy či s inovacemi (Vláda České republiky, 2014)

Zcela zásadním v tomto dokumentu bude prosazení klíčových opatření v něm navržených. Česká republika má totiž v plánu, dostat se prostřednictvím této strategie mezi 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa. Podle předpokladu se tak musí ČR posunout od modelu založeného z větší části na levné pracovní síle k systému založenému na kvalitních institucích a infrastruktuře, ve kterém bude maximálně využíván potenciál připravených pracovních sil a ve kterém bude motorem ekonomiky tvořivé podnikání a inovace. Ale jakým způsobem mají být tyto vize realizovány, již v dokumentu není obsaženo.



## 5 Závěr

Konkurenceschopnost je jedním z nejskloňovanějších konceptů současné doby a dostává se ji významné pozornosti z řad mezinárodních organizací, ekonomických institucí, ale i ze strany jednotlivých států, kdy se každý z nich snaží dostat na pomyslnou stupnici vítězů a obsadit první místa žebříčků konkurenceschopnosti. Taktéž Evropská unie se snaží dosáhnout co nejvyšší možné konkurenceschopnosti a konkurovat tak světovým rivalům, což bylo v roce 2000 hlavním důvodem přijetí první růstové strategie na podporu konkurenceschopnosti – *Lisabonské strategie*, která měla za pomoci značně ambiciózních cílů vytvořit z Evropské unie nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa.

Relativní úspěšnost naplňování Lisabonské strategie a rozšiřování EU vyústily v roce 2010 k přijetí nové *Strategie Evropa 2020*, jejíž důvod vzniku se spíše nesl v duchu náprav škod způsobené světovou hospodářskou a finanční krizí. Převážná část cílů Lisabonské strategie byla modifikována do tohoto nového dokumentu. Z předchozí strategie si ponechala úmysl zvýšit investice do výzkumu a vývoje na 3 % HDP Evropské unie a ambici zvýšení míry zaměstnanosti. Nově vytyčila cíl v oblasti vzdělávání a v boji proti chudobě. Také se důkladněji a ve větší míře zaměřila na ekologičtější ekonomiku, která je mnohem méně náročná na zdroje. V jejím zájmu je především rozvoj silné a konkurenceschopné průmyslové základny v EU. Výhodou této strategie oproti její předchůdkyni je mnohem zřetelněji definovaný mechanismus provádění koordinace, což znamená, že každá země si utřídí svůj vlastní ojedinělý program reforem. Naplňování těchto priorit předchází překonání důsledků celosvětové hospodářské a finanční krize, přičemž v současné době dochází k velmi nepatrnému oživení ekonomické situace. V nadcházejících letech bude potřeba zapracovat na snížení zadluženosti veřejného a soukromého sektoru, restrukturalizaci jednotlivých odvětví a především musí dojít k nápravě vysoké míry nezaměstnanosti.

Pro zhodnocení současné situace v číslech za rok 2012 je třeba v prvé řadě vyzdvihnout pokrok ve fiskální konsolidaci, kdy se rozpočtové schodky v EU v průběhu let stále snižují a řada zemí tak dovršila zdravého rozpočtového stavu (Evropská komise, 2013). Bohužel taková míra nezaměstnanosti osob ve věku od 20 do 64 let zůstává stále velmi vysoká, hodnota ukazatele dovršila minulý rok historických 11 % v průměru EU, což je alarmující, a ani v brzké budoucnosti nelze počítat s prudkým zlepšením. V České republice se počet zaměstnaných ve všech sférách národního hospodářství meziročně zvýšil o setiny procentního bodu. Je tedy nanejvýš zřejmé, že trh práce v EU bude potřebovat nějaký čas na ozdravení

a překonání krize. Investice do výzkumu a vývoje rok od roku sílí a v současnosti dosahují 2,06 % HDP Evropské unie, bohužel i v tomto případě některé země své pozice stále ztrácejí včetně České republiky i přes její nárůst investic. Potvrzují se tak obavy, že mnoho členských států včetně nově přistupujících i EU jakožto celek nedosáhne roku 2020 stanoveného cíle v oblasti výzkumu a vývoje. Opakem je plnění environmentálních cílů 20-20-20, které mají nejen v EU, ale i v České republice značný úspěch. Emise skleníkových plynů mají klesající tendenci. Podíl obnovitelných zdrojů na celkové energetické spotřebě EU dosáhl v posledním měření z roku 2012 hodnoty 14,5 %, z čehož vyplývá, že při vzrůstající tendenci, který daný ukazatel vykazuje, by mohl být stanovený cíl v budoucnu dokonce překročen. Rovněž i u snížení spotřeby energie o 20 % mají hodnoty klesající trend. Také v oblasti vzdělání zaznamenala EU pokrok, jelikož rok od roku klesá míra osob ukončujících předčasně školní docházku a naopak, zvyšuje se míra vysokoškolsky vzdělaných osob. Naopak Česká republika se potácí se stále se zvyšujícím počtem osob, kteří ukončili předčasně vzdělání. Proběhnuvší globální krize měla značný vliv na osoby ohrožené sociálním vyloučením a zvýšila tak v EU počet lidí, kteří se dostali pod hranici chudoby. V posledních třech letech se tato míra ještě o něco málo prohloubila. Jedná-li se o Českou republiku, ta se v této oblasti zařazuje k zemím s nejnižší mírou osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením v celé EU.

**Cílem bakalářské práce** bylo vymezení konceptu konkurenceschopnosti a přístupu k jeho hodnocení, a zejména charakteristika evropských růstových strategií a konkrétní vyhodnocení naplňování stanovených cílů Strategie Evropa 2020 na úrovni EU a ČR. **Stanovený cíl bakalářské práce byl splněn.** Dosahování vytyčených cílů Strategie Evropa 2020 je zaměřeno na zlepšování ekonomické, sociální a ekologické situace v jednotlivých členských zemích a EU jakožto celku, přičemž by mělo být současně upevněno postavení Evropské unie ve světě. Záměrem každé členské země EU je vyjít z globální krize v neoslabené konkurenční pozici a zapříčinit se tak o novou podstatu budoucího růstu a konkurenceschopnosti ekonomiky. Nejen pro Evropskou unii, ale i Českou republiku by bylo povzbuzující, kdyby se stanovené cíle strategie Evropa 2020 podařilo naplnit. Jestli se tak stane, ukáže až brzká budoucnost, protože na cestě k proklamovaným cílům stojí nepřehledné množství překážek a rizik, z nichž mnohé leží mimo pole působnosti Evropské unie a jejích členských zemí.

## Seznam literatury

### Knihy

1. DICKEN, Petr. *Global Shift: mapping the changing contours of the world economy*. New York: The Guilford Press, 2007, 600 s. ISBN 978-59385-436-2.
2. GARELLI, Stephane. *Top Class Competitors: How Nations, Firms and Individuals Succeed in the New World of Competitiveness*. London: Jonhn Wiley & Sons, 2006. 290 s. ISBN 978-04-70025-69-7.
3. HINDLS R., R. HOLMAN a S. HRONOVÁ. *Ekonomický slovník*. Praha: C. H. Beck, 2003. 486 s. ISBN 80-7179-819-3.
4. HLAVSA, Tomáš. *Výběr ukazatelů pro hodnocení ekonomiky regionů*. Central European Review of Economic Issues. 2010. 151 s. ISSN 1212-3951.
5. KADERÁBKOVÁ, Anna a kol. *Růst, stabilita a konkurenceschopnost*. 4. vyd. Praha: Linde, 2008. 392 s. ISBN 978-80-86131-79-5.
6. KLVAČOVÁ, E., J. MALÝ a K. MRÁČEK. *Základy evropské konkurenceschopnosti*. Praha: Profesional Publishing, 2007. 118 s. ISBN 978-80-86946-54-2.
7. MALEČKOVÁ, V., M. SIVEK, J. JIRÁSEK. *Vybrané příklady z ekonomiky nerostných surovin*. Ostrava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR & Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava. 2012. 206 s. ISBN 978-80-248-2827-5.
8. MIKOLÁŠ, Zdeněk. *Jak zvýšit konkurenceschopnost podniku: Konkurenční potenciál a dynamika podnikání*. Praha: Grada Publishing, 2005. 198 s. ISBN 978-80-24712-77-6.
9. PAVELKOVÁ, Drahomíra. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2009. 272 s. ISBN 978-247-2689-2.
10. TOTH, Daniel. *Lisabonská strategie a strategie Evropa 2020*. Praha: Powerprint, 2010. 213s. ISBN 978-80-87415-05-4.
11. SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. 159 s. ISBN 80-7329-059-6.
12. STEINMATZOVÁ, Dana. *Bariéry konkurenceschopnosti*. Praha: Oeconomica, 2008. 166 s. ISBN: 978-80-245-1444-4.

13. VITURKA, Milan a kol. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. Praha: Grada Publishing, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.
14. WORLD ECONOMIC FORUM. *The Europe 2020 Competitiveness Report: Building a More Competitive Europe*. Geneva: World Economic Forum, 2012. ISBN 978-92-95044-43-2.

### **Elektronické publikace**

15. ADÁMEK, Petr a kol. 2006. *Regionální hospodářská konkurenceschopnost. Příručka pro představitele veřejné správy* [online]. 2006. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.czechinvest.org/data/files/prirucka-verejna-sprava-208.pdf>.
16. AIGINGER K., A. GUGER, T. LEONI, E. WALTERSKIRCHEN. *Reform Perspectives on Welfare State Models in Global Capitalism* [online]. 2007. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z WWW: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.140.3520&rep=rep1&type=pdf>.
17. BALCAROVÁ Pavlína a Michal BENEŠ. *Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti* [online]. MU, 2006 [cit. 2013-12-09]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-09.pdf>.
18. BENEŠ, Michal. *Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda* [online]. 2006. [cit. 2013-12-09]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>.
19. BERMAN GROUP. *Regionální hospodářská konkurenceschopnost – příručka pro představitele veřejné správy*. [on-line]. Praha: BermanGroup, 2006 [cit. 2013-12-09]. Dostupné z <http://www.czechinvest.org/data/files/prirucka-verejna-sprava-208.pdf>.
20. BLAŽEK, Ladislav a kol. *Konkurenční schopnost podniků (analýza faktorů hospodářské úspěšnosti)* [online]. MU, 2008. [cit. cit. 2013-11-09]. Dostupné z WWW: [http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/ESF\\_monografieIV\\_WEB.pdf](http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/ESF_monografieIV_WEB.pdf).
21. BLAŽEK, Ladislav a kol. *Konkurenční schopnost podniků (primární analýza výsledků empirického šetření)* [online]. MU, 2007. [cit. 2013-12-09]. Dostupné z WWW:

[http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/konkurencni\\_schopnost\\_podniku.pdf](http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/konkurencni_schopnost_podniku.pdf).

22. CAMBRIDGE ECONOMETRICS. *A Study on the Factors of Regional Competitiveness*. [online]. 2004. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf).
23. EVROPSKÁ KOMISE. *EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. EK, 2010. [cit. 2014-01-28]. Dostupné z WWW: [http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa\\_2020\\_cz\\_Sdeleni\\_EK.pdf](http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf).
24. EVROPSKÁ KOMISE. *Hodnocení Lisabonské strategie* [online]. EK, 2010. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/lisbon\\_strategy\\_evaluation\\_cs.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/lisbon_strategy_evaluation_cs.pdf).
25. EVROPSKÁ KOMISE. *Jak pokračuje Evropa 2020: strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. EK, 2014. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking\\_cs.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_cs.pdf).
26. EVROPSKÁ KOMISE. *Roční analýza růstu 2014* [online]. EK, 2013. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/ags2014\\_cs.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2014/ags2014_cs.pdf).
27. EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva o pokroku strategie Evropa 2020* [online]. EK, 2011. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/1\\_cs\\_annexe\\_part1.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/1_cs_annexe_part1.pdf).
28. GWARTNEY, James a Robert Lawson. *Economic Freedom of the World* [online]. 2008. [cit. 2014-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.cooperativa.cl/noticias/site/artic/20080925/asocfile/20080925140158/economicfreedomoftheworld2008.pdf>.
29. HOLMES, K.P, E.J. FEULNER a M.A. O'GRADY. *2008 Index of Economic Freedom*. [online]. 2008. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z WWW: <http://www.cubasindical.org/docs/Indexofeconomicfreedom2008.pdf>.
30. IMD. *World Competitiveness Yearbook 2008*. Lausanne: IMD International.
31. IMD. *The world competitiveness scoreboard 2012* [online]. 2012. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z WWW: <http://www.imd.org/research/publications/wcy/upload/scoreboard.pdf>.

32. KAHOUN, Jiří. *Regionální konkurenceschopnost*. [online]. Bulletin CES VŠEM 2007, roč. 2007, č. 18 [cit. 2013-12-12], s. 6–9. Dostupný z WWW: [http://en.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf\\_bulletin1807.pdf](http://en.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf_bulletin1807.pdf). ISSN 1801-1578.
33. KLVAČOVÁ, Eva. *Měření konkurenceschopnosti zemí: teoretické základy a praktické výsledky* [online]. VŠE, 2005. [cit. 2013-12-09]. Dostupné z WWW: <http://www.vse.cz/aop/cislo.php?cislo=2&rocnik=2005>.
34. KRUGMAN, Paul. *Competitiveness - A Dangerous Obsession* [online]. 1994. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z WWW: [http://infoshako.sk.tsukuba.ac.jp/~takasaki/Teaching\\_U/IEU/Krugman\(1994\).pdf](http://infoshako.sk.tsukuba.ac.jp/~takasaki/Teaching_U/IEU/Krugman(1994).pdf).
35. MARTIN, Ronald. *A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A final Report for the European Commission – DG Regional Policy* [online]. 2003. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf).
36. MALÝ, Jiří. *Vyhodnocení Lisabonské strategie: vliv na konkurenceschopnost EU a členských států* [online]. NEWTON College, a.s., 2011. [cit. 2014-04-23]. Dostupné z WWW: [http://www.eu-vyzkum.eu/pdf/Podklad\\_seminar\\_4.pdf](http://www.eu-vyzkum.eu/pdf/Podklad_seminar_4.pdf).
37. MELECKÝ Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. *Hodnocení konkurenceschopnosti regionů České republiky v kontextu Lisabonské strategie* [online]. VŠB – TUO, 2011. [cit. 2014-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.ekf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/ekf/cerei/cs/okruhy/Papers/VOL14NUM03PAP04.pdf>.
38. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Strategie sociálního začleňování 2014-2020* [online]. MPSV, 2014. [cit. 2014-04-28]. Dostupné z WWW: [http://www.mpsv.cz/files/clanky/17082/strategie\\_soc\\_zaclenovani\\_2014-20.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/17082/strategie_soc_zaclenovani_2014-20.pdf).
39. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2011. *Konkurenceschopnost České republiky* [online]. MPO, 2011. [cit. 2013-12-18]. Dostupné z WWW: [download.mpo.cz/get/43266/48536/573452/priloha002.pdf](http://download.mpo.cz/get/43266/48536/573452/priloha002.pdf).
40. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategické dokumenty Evropské unie pro období 2010 – 2020* [online]. MŠMT, 2013. [cit. 2014-02-08]. Dostupné z WWW: [http://www.msmt.cz/file/15690\\_1\\_1/](http://www.msmt.cz/file/15690_1_1/).

41. NATIONAL COMPETITIVENESS COUNCIL (NCC). *Annual Competitiveness Report 2005* [online]. NCC, 2005. [cit. 2013-11-07]. Dostupné z WWW: [http://www.forfas.ie/media/ncc050907\\_competitiveness\\_2005.pdf](http://www.forfas.ie/media/ncc050907_competitiveness_2005.pdf).
42. OECD. *International trade and competitiveness indicators (ITCI)* [online]. OECD, 2011. [cit. 2014-03-07]. Dostupné z WWW: <http://www.oecd.org/dataoecd/42/32/1860588.pdf>.
43. PLCHOVÁ, Božena. *Konkurenceschopnost v mezinárodním prostředí* [online]. VŠE, 2011. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z WWW: <http://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=328.pdf>.
44. SCHWAB, Klaus. *The Global Competitiveness Report 2012–2013* [online]. WEF, 2012. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z WWW: [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_GlobalCompetitivenessReport\\_2012-13.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf).
45. SLANÝ, Antonín a kol. *Konkurenceschopnost české ekonomiky (vývojové trendy)* [online]. MU, 2006. [cit. 2013-12-09]. Dostupné z WWW: [https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/konkurenceschopnost\\_ceske\\_ekonomiky.pdf](https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/konkurenceschopnost_ceske_ekonomiky.pdf).
46. STANÍČKOVÁ M., E. POLEDNÍKOVÁ a K. SKOKAN. *Konkurenceschopnost a soudržnost v zemích V4 po Lisabonské strategii* [online]. VŠB-TUO, 2011. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z WWW: <http://ces.vse.cz/wp-content/skokan.pdf>.
47. SUCHÁNEK, Petr. *Analýza konkurenceschopnosti podniků v ČR* [online]. 2008. [cit. 2013-12-09]. Dostupné z WWW: [http://semafor.euke.sk/zbornik2007/pdf/suchanek\\_spalek.pdf](http://semafor.euke.sk/zbornik2007/pdf/suchanek_spalek.pdf).
48. ŠLEHOFEROVÁ, Marta. *Determinanty regionální konkurenceschopnosti a regionálních disparit v ČR* [online]. ZCU, 2010. [cit. 2013-12-09]. Dostupné z WWW: [http://fek.zcu.cz/blob.php?table=internet\\_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=1510](http://fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=1510).
49. TVRDOŇ, Michal. (2005). Lisabonská strategie – zhodnocení dosavadních výsledků. In: *Sborník příspěvků z evropské vědecké konference doktorandů MendelNet*. Brno: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita v Brně. CD-ROM.

50. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní program reforem České republiky 2013* [online]. 2013. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z WWW: [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013\\_czech\\_cs.pdf](http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_czech_cs.pdf).
51. VERNER, Tomáš. Ekonomický růst, konkurenceschopnost a kvalita života [online]. VŠB, 2011. [cit. 2013-12-16]. Dostupné z WWW: <http://www.ekf.vsb.cz/miranda2/export/sitesroot/ekf/cerei/cs/okruhy/Papers/VOL14N-UM03PAP01.pdf>.
52. WOKOUN, René. *Regionální konkurenceschopnost: teorie a přístupy* [online]. MU, 2010. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/katedry/kres/4884317/14318877/Wokoun.pdf>.
53. WORLD ECONOMIC FORUM. *The Lisbon Review 2010* [online]. WEF, 2010. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z WWW: [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_LisbonReview\\_Report\\_2010.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_LisbonReview_Report_2010.pdf).
54. WORLD ECONOMIC FORUM. *The Lisbon Review 2008* [online]. WEF, 2008. [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW: [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_LisbonReview\\_Report\\_2008.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_LisbonReview_Report_2008.pdf).

#### WWW stránky

55. CENTRUM EVROPSKÝCH STUDIÍ. *Bariéry konkurenceschopnosti* [online]. VŠE, 2007 [cit. 2013-12-13]. Dostupné z: [http://ces.vse.cz/portal/?page=view\\_chapter&kap=108](http://ces.vse.cz/portal/?page=view_chapter&kap=108).
56. DATABÁZE STRATEGIÍ. Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR 2012-2020 [online]. 2014 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://databaze-strategie.cz/cz/mpo/strategie/strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-ceske-republiky-pro-obdobi-2012-2020>.
57. GARELLI, Stephane. *Competitiveness of Nations: The Fundamentals* [online]. 2002 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://members.shaw.ca/compilerpress1/Anno%20Garelli%20CN%20Fundamentals.htm>.
58. EUROACTIV. *Strategie Evropa 2020* [online]. 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/link-dossier/strategie-evropa-2020-000066>.



59. EUROPA. *Glossary* [online]. 2008 [cit. 2014-01-12]. Dostupné z: [http://europa.eu/scadplus/glossary/competitiveness\\_en.htm](http://europa.eu/scadplus/glossary/competitiveness_en.htm).
60. EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY. Climate and energy targets – EU largely on track but mixed picture across Member States [online]. 2013 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.eea.europa.eu/media/newsreleases/climate-and-energy-targets-2013>.
61. EUROSOP. *Lisabonská strategie a vnitřní trh* [online]. 2013 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie-a-vnitri-trh/>.
62. EUROSTAT. *Energy saving statistics* [online]. Eurostat, 2014 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics\\_explained/index.php/Energy\\_saving\\_statistics](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Energy_saving_statistics).
63. EUROSTAT. *General government deficit* [online]. Eurostat, 2010. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb080>.
64. EUROSTAT. *Proportion of population* [online]. Eurostat, 2010. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00028>.
65. EUROSTAT. *Structural indicators. Employment rate* [online]. Eurostat, 2010. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY\\_SDDS/Annexes/lfsi\\_act\\_a\\_esms\\_an1.htm](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/Annexes/lfsi_act_a_esms_an1.htm).
66. EUROSTAT. *Europe 2020 indicators* [online]. Eurostat, 2014. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: [http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe\\_2020\\_indicators/headline\\_indicators/data](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators/data).
67. EUROPEAN COMISION. *Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation on Development of Regions in the European Union* [online]. EC, 1999 [cit. 2014-01-12]. Dostupné z: [http://europa.eu.int/comm/regional\\_policy/sources/docoffic/official/reports/contentpdf\\_en.htm](http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/contentpdf_en.htm).

68. EVROPSKÁ KOMISE. „*Evropa potřebuje silnou, diverzifikovanou a konkurenceschopnou průmyslovou základnu*“ [online]. EK, 2013a [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/commission\\_2010-2014/tajani/hot-topics/industry/index\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/hot-topics/industry/index_cs.htm).
69. EVROPSKÁ KOMISE. *Průmyslová konkurenceschopnost* [online]. EK, 2013b [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/index\\_cs.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/index_cs.htm).
70. E15. *Propad nekončí. Konkurenceschopnost Česka dusí vysoké sociální odvody, byrokracie a korupce* [online]. E15, 2013 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/propad-nekonci-konkurenceschopnost-ceska-dusi-vysoke-socialni-odvody-byrokracie-a-korupce-992954>.
71. INFORMAČNÍ SYSTÉM STATISTIKY A REPORTINGU. *Domácí materiálová spotřeba – vyhodnocení indikátoru* [online]. ISSaR, 2013 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1618>.
72. KITSON, M., R. MARTIN a P. TYLER. Regional Competitiveness: An Elusive yet Key Concept? In: *Regional Competitiveness. Association of Regional Observatories* [online]. 2004 [cit. 2013-12-13]. Dostupné z: <http://www.regionalobservatories.org.uk>.
73. OMAN, Charles. *The policy challenges of globalisation and regionalisation* [online]. OECD, 1996. [cit. 2014-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/519v7frx3m0v.pdf?expires=1382398141&id=id&accname=guest&checksum=D3DB29DB78CD9AA62546F7E28E5C3538>
74. PORTER, Michael. E. *The Economic Performance of Regions*. [online]. 2003 [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: [http://www.researchgate.net/publication/24087735\\_The\\_Economic\\_Performance\\_of\\_Regions](http://www.researchgate.net/publication/24087735_The_Economic_Performance_of_Regions).
75. PRÁŠIL, Jan. *Energetika* [online]. 2013 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8950/sekce/energetika/>.
76. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Strategie Evropa 2020 a ČR [online]. 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/cr/eu-2020-a-cr-78696/>.
77. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020 [online]. 2014. [cit. 2014-04-07]. Dostupný z

WWW: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-Ceske-republiky.pdf>.

## Seznam zkratek

CPI	Consumer Price Index Index spotřebitelských cen
EFI	Economic Freedom Index Index ekonomické svobody
EU	Evropská unie
GCI	Global Competitiveness Index Index globální konkurenceschopnosti
GCR	Global Competitiveness Report Ročenka globální konkurenceschopnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
IMD	Mezinárodní institut pro rozvoj managementu International Institute for Management Development
LS	Lisabonská strategie
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
PPI	Producer's Price Index Indexy cen výrobců
ROA	Retrun Of Assets Ukazatel rentability aktiv
ROCE	Return On Capital Employed Ukazatel rentability dlouhodobě investovaného kapitálu
ROE	Return On Equity Rentability vlastního kapitálu

ULC	Unit Labour Costs
	Jednotkové pracovní náklady
WCY	World Competitiveness Yearbook
	Světová ročenka konkurenceschopnosti
WEF	World Economics Forum
	Světové ekonomické fórum

## Seznam tabulek, grafů a obrázků

### Seznam tabulek

Tabulka 3.1	Pořadí zemí EU dle Global Competitiveness Report 2013-2014
Tabulka 3.2	Pořadí zemí EU dle World Competitiveness Yearbook 2013
Tabulka 3.3	Přehled strukturálních ukazatelů pro hodnocení LS
Tabulka 3.4	Hodnocení strukturálních ukazatelů (EU27=100)
Tabulka 3.5	Lisbon Review
Tabulka 3.6	Základní modely tržní ekonomiky v EU a ve světě
Tabulka 4.1	Cíle Strategie Evropa 2020
Tabulka 4.2	Míra zaměstnanosti, věková skupina 20-64 let
Tabulka 4.3	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj
Tabulka 4.4	Emise skleníkových plynů, výchozí rok 1990
Tabulka 4.5	Podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové energetické spotřebě
Tabulka 4.6	Energetická náročnost ekonomiky
Tabulka 4.7	Lidé předčasně ukončující vzdělávání a odbornou přípravu
Tabulka 4.8	Vysokoškolsky vzdělaní lidé dle pohlaví, věková skupina 30-34 let
Tabulka 4.9	Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením
Tabulka 4.10	Osoby žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce
Tabulka 4.11	Osoby ohrožené chudobou po sociálních transferech
Tabulka 4.12	Materiálně handicapované osoby

### Seznam grafů

Graf 4.1	Míra zaměstnanosti, věková skupina 20-64 let
Graf 4.2	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj

Graf 4.3	Emise skleníkových plynů, výchozí rok 1990
Graf 4.4	Podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové energetické spotřebě
Graf 4.5	Energetická náročnost ekonomiky
Graf 4.6	Lidé předčasně ukončující vzdělávání a odbornou přípravu
Graf 4.7	Vysokoškolsky vzdělaní lidé dle pohlaví, věková skupina 30-34 let
Graf 4.8	Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením

### **Seznam obrázků**

Obrázek 3.1	The Global Competitiveness Report 2013-2014 Evropské unie
-------------	---

## **Prohlášení o využití výsledku bakalářské práce**

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2014

.....  
Veronika Juříčková



## **Seznam příloh**

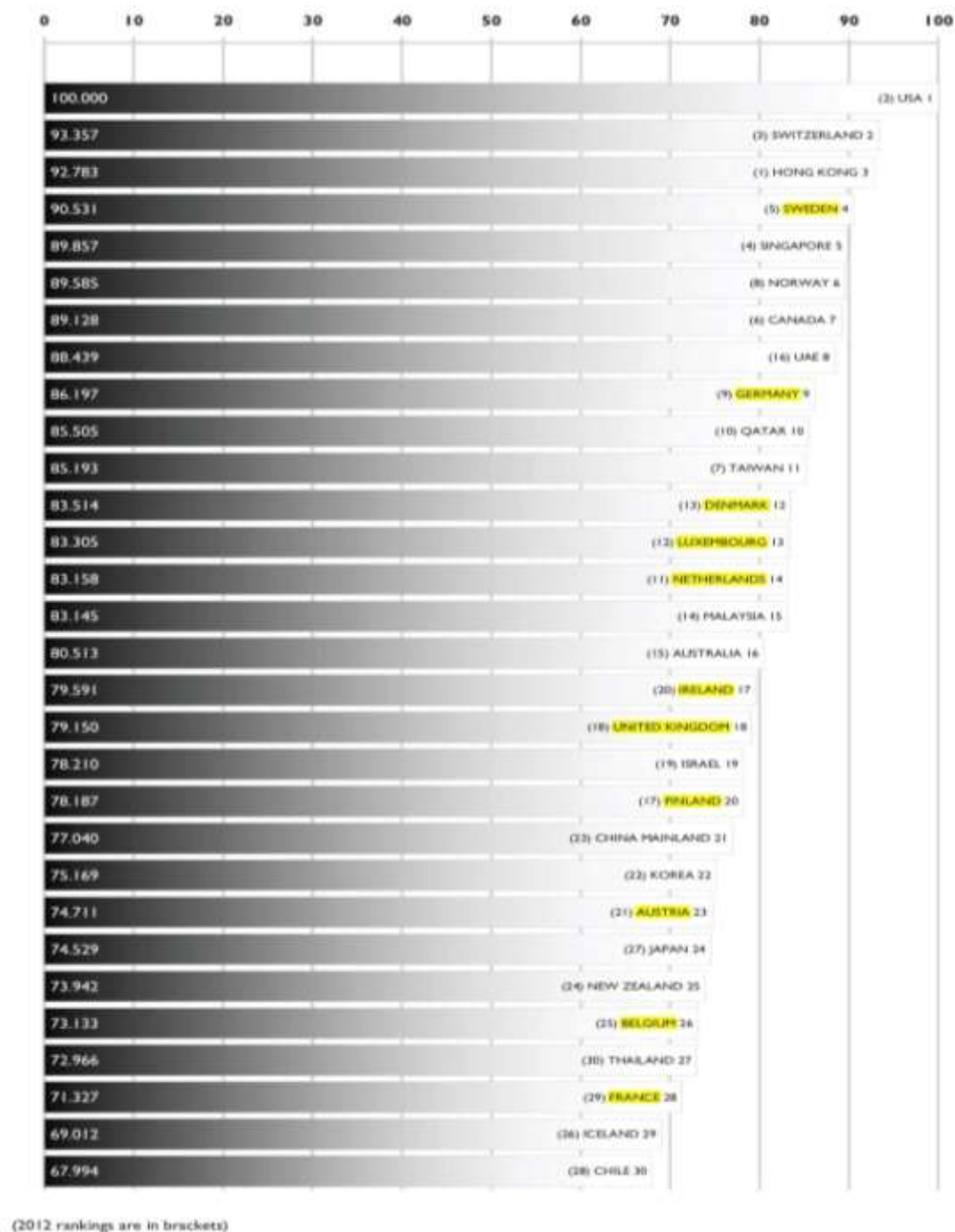
### **Příloha 1**

Obrázek 1	The World Competitiveness Scoreboard 2013 (1. část)
Obrázek 2	The World Competitiveness Scoreboard 2013 (2. část)

# Přílohy

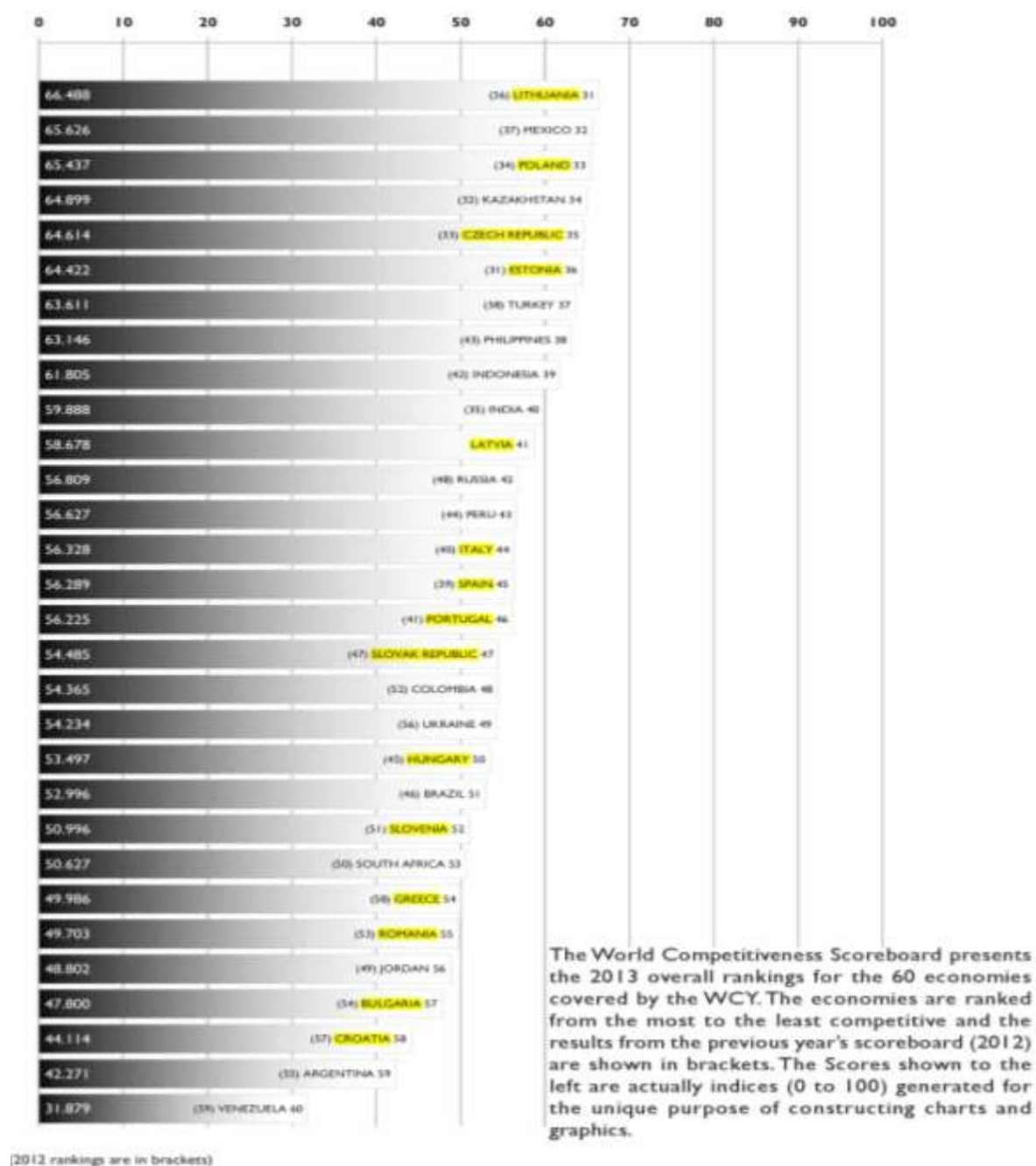
## Příloha 1

Obrázek 1: The World Competitiveness Scoreboard 2013 (1. část)



Zdroj: INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MANAGEMENT DEVELOPMENT, 2013

Obrázek 2: The World Competitiveness Scoreboard 2013 (2. část)



Zdroj: INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MANAGEMENT DEVELOPMENT, 2013